

LEERPLICHT

WIE IS ER NIET ALS DE SCHOOLBEL RINKELT? EVALUATIE 2005-2006

COLOFON

Eindredactie

Tine Debruyne (hoofdstuk 3)

Adjunct van de directeur, AgODi, Scholen Secundair onderwijs en DKO

Ann Lips (hoofdstukken 1 en 2)

Adjunct van de directeur, AgODi, Scholen Secundair onderwijs en DKO

Ann Van Causenbroeck (hoofdstuk 4)

Adjunct van de directeur, AgODi, Scholen Secundair onderwijs en DKO

Met medewerking van

Veronique Adriaens

Adjunct van de directeur, Departement. Onderwijs en Vorming, Instellingen en leerlingen Basisonderwijs en Deeltijds Kunstonderwijs

Bart Bruylant

Adjunct van de directeur, Departement. Onderwijs en Vorming, Instellingen en leerlingen Basisonderwijs en Deeltijds Kunstonderwijs

Els Coeckelberghs

Deskundige, Departement. Onderwijs en Vorming, Instellingen en leerlingen Basisonderwijs en Deeltijds Kunstonderwijs

Depotnummer

D/2007/3241/022

Verantwoordelijke uitgever

Guy Janssens

Administrateur-generaal; Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi)

"Learning is not compulsory ...
neither is survival."

W. Edwards Deming (hoogleraar,
schrijver en statisticus VS 1900–1993)

INHOUDSOPGAVE

Glossarium	7
Afkortingenlijst	13
Inleiding	14
Korte samenvatting	16
Beleidsaanbevelingen	20
Hoofdstuk 1: Absoluut schoolverzuim (Leerplichtcontrole)	22
1. Situering	23
2. Procedure (tot en met schooljaar 2005-2006).....	25
3. Nieuwe procedure en toekomst (vanaf 2006-2007)	28
4. Leerplichtcontrole : cijfers samengevat	30
5. Cijfers Basisonderwijs	33
5.1. Overzicht.....	33
5.1.1. Eerstelingen en prioritair 2004-2005.....	33
5.1.2. Eerstelingen en prioritair 2005-2006.....	33
5.1.3. Niet in orde: eerstelingen en prioritair 2004-2005 en 2005-2006	34
5.1.4. In orde: eerstelingen en prioritair 2004-2005.....	36
5.1.5. In orde: eerstelingen en prioritair 2005-2006.....	38
5.2. Vaststellingen.....	39
6. Cijfers Secundair Onderwijs	41
6.1. Niet-terugggevonden leerplichtigen secundair	41
6.2. De verschillende uitvoeringen van de ruwe tabel 14-15-jarigen	41
6.3. Eerstelingen	42
6.3.1. Algemeen	42
6.3.2. Indeling naar categorie van antwoord (bron: ouders of gemeenten).....	44
6.3.3. Procureur.....	45
6.4. Prioritair.....	47
6.4.1. Algemeen	47
6.4.2. Indeling per categorie van antwoord (bron: gemeenten)	48
6.4.3. Procureur.....	49
6.5. Apart op te volgen dossiers leerplichtcontrole (LPC)	49
6.5.1. Aantal en bron	49
6.5.2. Reden.....	50
6.5.3. Resultaten	51
7. Conclusie.....	52
Hoofdstuk 2: Schoolveranderingen / In- en uitschrijvingen na 1/10	53
1. Basisonderwijs: schoolveranderingen	54
1.1. Reglementair kader.....	54

1.2. Rol van de school	54
1.3. Rol van het CLB	54
1.4. Rol van de overheid	55
2. Secundair onderwijs: In- en uitschrijvingen na 1/10	56
2.1. Situering	56
2.2. Procedure (zie schema in bijlage 2)	56
2.3. Toekomst	57
2.4. Cijfers	58
2.4.1. Algemeen	58
2.4.2. Uitschrijvingen niet gevolgd door een inschrijving	60
2.4.3. Leerlingen die wel terug inschrijven	67
2.4.4. In – en uitschrijvingen in de centra deeltijdse vorming	67
2.4.5. Aantal gemelde uitschrijvingen binnen de Syntra's	68
3. Conclusie	69
Hoofdstuk 3: Problematische afwezigheden	70
1. Algemeen	71
2. Basisonderwijs	72
3. Secundair onderwijs	74
3.1. Situering	74
3.1.1. Huidige regelgeving afwezigheden	74
3.1.2. Nieuwe regelgeving afwezigheden schooljaar 2006-2007	75
3.2. Cijfergegevens problematische afwezigheden : onderwijsindicatoren	76
3.2.1. Globaal aantal dossiers	76
3.3. Globaal aantal meldende scholen	78
3.3.1. Spreiding per onderwijs- of opleidingsvorm in het voltijds onderwijs	80
3.3.2. Spreiding per leerjaar en per graad in het gewoon voltijds secundair onderwijs	87
3.3.3. Spreiding per leeftijd	88
3.3.4. Schoolse achterstand	90
3.3.5. Spreiding per geslacht	91
3.3.6. Spreiding per nationaliteit	92
3.3.7. Spreiding per onderwijsnet	93
3.3.8. Registratie	95
3.4. Cijfers problematische afwezigheden per regio	96
3.4.1. Spreiding per provincie	96
3.4.2. Spreiding in de steden	99
3.5. Oorzaken van problematische afwezigheden en betrokken externen	106
3.5.1. Achterliggende oorzaken problematische afwezigheden	106
3.5.2. Betrokken externen	108
3.5.3. Zorgwekkende dossiers in het kader van problematische afwezigheden	112
3.6. Verificatie	115
3.6.1. De verificatiecontrole	115
3.6.2. Vaststellingen registratie	116
3.6.3. Vaststellingen Communicatie	119
3.6.4. Vaststellingen Begeleiding	122
3.7. Conclusie	123

Hoofdstuk 4: Huisonderwijs	125
1. Situering	126
2. Procedure.....	128
3. Cijfers basisonderwijs.....	129
3.1. Aantal leerlingen en gezinnen	129
3.2. Leerlingenkenmerken	130
3.3. Opvolging en controle.....	132
4. Cijfers secundair onderwijs	135
4.1. Aantal leerlingen en gezinnen	135
4.2. Leerlingenkenmerken	136
4.3. Schoolloopbaan	138
4.4. Organisatie van het huisonderwijs.....	142
4.5. Opvolging en controle.....	146
5. Conclusie.....	150
Bronnen	152
Bijlagen	154
Bijlage 1: Voorbeeldverslag verificatie controle afwezigheden schooljaar 2005-2006.....	155
Bijlage 2: Procedure voor het aanmaken van brieven bij uitschrijving zonder inschrijving	157

Glossarium

A-stroom: leerlingen van de eerste graad die in het eerste leerjaar A en het 2de leerjaar van de 1ste graad zitten.

absoluut schoolverzuim: schoolverzuim waarbij een leerling niet in een school of onderwijsinstelling is ingeschreven en ook geen huisonderwijs volgt.

ambtshalve afschrijving: de gemeente en/of politie heeft sterke vermoedens dat een gezin definitief uit de gemeente is vertrokken, maar weet niet waar ze verblijven. Het gezin wordt dan geschrapt uit het bevolkingsregister van de gemeente.

andere instellingen (cfr. leerplicht): instellingen die niet behoren tot de gefinancierde of gesubsidieerde scholen maar waarvan de leerplichtigen die er ingeschreven zijn in eerste instantie beschouwd worden te voldoen aan de leerplicht. Hieronder vallen onder meer de erkende scholen, de Europese scholen, de internationale scholen, de private scholen, de syntra, de centra voor deeltijdse vorming, de instellingen en voorzieningen bijzondere jeugdzorg en de private scholen.

B-stroom: leerlingen van de eerste graad die in het eerste leerjaar B en het beroepsvoorbereidend leerjaar zitten.

basisoptie (A-stroom): een groep leervakken die in de eerste graad een bredere observatie en oriëntatie van de leerling mogelijk maakt.

bemiddelingscommissie: een bemiddelingscommissie is opgericht in elk gerechtelijk arrondissement. Hun hoofdplicht bestaat uit het bemiddelen tussen de betrokkenen indien de vrijwillige hulpverlening vanuit het Comité Bijzondere Jeugdzorg vastloopt.

beroepenveld (B-stroom): de combinatie van technische disciplines die onderwezen wordt in het beroepsvoorbereidend leerjaar.

centrum deeltijdse vorming: een centrum ingericht door een vzw, actief in het vormings- en jeugdwerk, waar vormingsprogramma's worden aangeboden aan jongeren die omwille van diverse omstandigheden (sociale, persoonlijke, maatschappelijke, ...) niet meer kunnen participeren aan het bestaande schoolse systeem.

code B: registratiecode voor problematische afwezigheden

collectief huisonderwijs: zie huisonderwijs

Comité Bijzondere Jeugdzorg: Het Comité bijzondere jeugdzorg is een overheidsinstelling die hulp biedt aan ouders en kinderen in problematische opvoedingssituaties. De hulpverlening is vrijwillig, in tegenstelling tot de jeugdrechtbank, waar de hulpverlening gedwongen is. Naast deze opdracht van zorg en bijstand aan jongeren en gezinnen, bestaat haar tweede opdracht in het uitwerken van preventieprogramma's.

Commissie voor Advies Buitengewoon Onderwijs (CABO): In elke provincie is een commissie van advies voor het buitengewoon onderwijs opgericht. Deze commissie is bevoegd voor de leerlingen die onderwijs- en/of opvoedingsactiviteiten volgen in scholen die in de provincie gelegen zijn en voor de kinderen in die provincie die vanwege een ernstige handicap geen onderwijs op school kunnen volgen. Eén van de bevoegdheden van de CABO behelst de vrijstelling van de leerplicht: de CABO neemt, op verzoek van de ouders, binnen vijftien werkdagen een gemotiveerde beslissing over een tijdelijke of permanente vrijstelling van de leerplicht voor een jongere of de opheffing van deze vrijstelling. Zie ook "vrijstelling van de leerplicht".

deeltijds secundair onderwijs: het onderwijs dat minder weken per jaar of minder lessen per week omvat dan bepaald voor het voltijds secundair onderwijs (zie definitie voltijds secundair onderwijs).

eerstelingen: leerlingen die binnen de leerplichtcontrole voor het eerste schooljaar nergens worden teruggevonden in een onderwijsinstelling of huisonderwijs.

huisonderwijs: onderwijs dat verstrekt wordt aan leerplichtigen van wie de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen of in rechte of in feite de minderjarige leerling onder hun bewaring hebben, beslist hebben zelf dit onderwijs te organiseren en te bekostigen. Het huisonderwijs moet aan twee minimumeisen voldoen : enerzijds moet het gericht zijn op de ontplooiing van de volledige persoonlijkheid en de talenten van de jongere en op de voorbereiding op een actief leven als volwassene, anderzijds moet het het respect voor de grondrechten van de mens en voor de culturele waarden van de jongere zelf en van anderen bevorderen ; andere inhoudelijke voorwaarden worden niet opgelegd. Huisonderwijs kan hetzij individueel gegeven worden (individueel huisonderwijs) hetzij in een organisatie of instelling al dan niet gebaseerd op een zekere rechtsvorm (collectief huisonderwijs). De wettelijke, decretale en reglementaire bepalingen maken geen onderscheid tussen verschillende vormen van huisonderwijs.

hoofdstructuur : dit is het niveau, soort onderwijs en soort programma waar de leerling les volgt: gewoon kleuteronderwijs, buitengewoon kleuteronderwijs, gewoon lager onderwijs, buitengewoon lager onderwijs, gewoon voltijds secundair onderwijs, deeltijds beroepssecundair onderwijs, deeltijds secundair zeevisserijonderwijs, buitengewoon secundair onderwijs.

instelling voor niet-schoolgaanden: instelling waar kinderen worden opgevangen die, omwille van medische redenen, niet in staat zijn om naar een school te gaan.

individueel huisonderwijs: zie huisonderwijs

laattijdige inschrijving: binnen het bestek van dit rapport wordt hiermee de term bedoeld zoals gebruikt in de procedure in- en uitschrijvingen, namelijk "een inschrijving na 1 oktober". Dit komt doordat de opvolging van de in- en uitschrijvingen start vanaf 1 oktober. In een bredere context echter is elke inschrijving na de eerste schooldag een laattijdige inschrijving.

leerplichtcontrole: controle uitgevoerd door het Ministerie van Onderwijs en Vorming, waarbij wordt bekeken of alle leerplichtige kinderen, woonachtig binnen de Vlaamse Gemeenschap, ook daadwerkelijk aan de leerplicht voldoen. Door het ontbreken van concrete samenwerkingsafspraken, worden de leerlingen uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tot nu toe nog niet opgevolgd.

onderwijsnetten: traditioneel worden er drie netten onderscheiden: het gemeenschapsonderwijs (met als inrichtende macht het Gemeenschapsonderwijs, een Vlaamse openbare instelling met rechtspersoonlijkheid), het gesubsidieerd officieel onderwijs (omvat de gemeentescholen, stedelijke scholen en provinciale scholen, als inrichtende macht achtereenvolgens gemeentebesturen, stadsbesturen en provinciebesturen) en het gesubsidieerd vrij onderwijs (georganiseerd op privé-initiatief, door een privépersoon of een privéorganisatie, de inrichtende macht is vaak een VZW).

onderwijsniveau : indeling van het leerplichtonderwijs in kleuteronderwijs, lager onderwijs en secundair onderwijs.

onderwijsvormen (opdeling in de 2de, 3de en 4de graad secundair onderwijs): het algemeen secundair onderwijs, het beroepssecundair onderwijs, het kunstsecundair onderwijs en het technisch secundair onderwijs.

onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers: (secundair onderwijs): dit onderwijs heeft tot doel Nederlandsonkundige leerlingen, die onlangs in België zijn aangekomen, op te vangen, hen zo snel mogelijk Nederlands te leren en hen te integreren in de onderwijsvorm en studierichting die het nauwst aansluit bij de individuele capaciteiten van deze anderstalige nieuwkomer. Het onthaalonderwijs bevat daarom eerst een onthaaljaar, waarbij de leerling gedurende een schooljaar intensief Nederlands (minimum 28u/week) krijgt. Na het onthaaljaar worden deze leerlingen verder ondersteund, begeleid en opgevolgd.

opleidingsvorm: op het niveau van het buitengewoon secundair onderwijs, de algemene aard en de doelstelling van het verstrekt onderwijs. Volgende opleidingsvormen kunnen ingericht worden volgens het type van buitengewoon onderwijs en volgens de mogelijkheden van de leerlingen :

1. het buitengewoon secundair onderwijs tot sociale aanpassing;
2. het buitengewoon secundair onderwijs tot sociale aanpassing en arbeidsgeschiedmaking;

3. het buitengewoon secundair beroepsonderwijs;
4. het secundair algemeen, technisch, kunst- en beroepsonderwijs met doorstromingsafdeling of met kwalificatieafdeling.

problematische afwezigheid: een afwezigheid waarvoor ofwel geen, ofwel laattijdig een geldige verantwoording (medisch attest, briefje ouders, ...) werd ingediend. Bij dergelijke afwezigheden moet er een begeleiding opgestart worden, ook voor niet-leerplichtige leerlingen. Ongeacht het aantal problematische afwezigheden wordt van scholen, in samenwerking met het betrokken CLB, verwacht dat ze de leerlingen gedurende het volledige schooljaar intensief begeleiden. Als de school kan aantonen dat ze ernstige inspanningen geleverd heeft om de vastgelopen situatie te deblokken betekent dit dat, na overheidsverificatie, de leerlingen op 1 februari in aanmerking genomen worden voor toepassing van de schoolbevolkingsnormen en dat de leerlingen recht hebben op een officiële studiebekrachtiging.

prioritair: leerlingen die in de leerplichtcontrole van het voorgaande schooljaar eersteling waren en opnieuw niet worden teruggevonden in een onderwijsinstelling of huisonderwijs. Prioritair worden schooljaar na schooljaar meegenomen in de leerplichtcontrole, vandaar dat er in deze groep ook leerlingen zitten die al meer dan twee schooljaren op rij nergens worden teruggevonden.

regelmatige leerling: (algemeen) leerling die voldoet aan de toelatingsvoorwaarden en die het geheel van de vorming van het leerjaar waarvoor hij is ingeschreven werkelijk en regelmatig volgt voor de ganse duur van het schooljaar, behalve in geval van gewettigde afwezigheid. Een regelmatige leerling komt in aanmerking voor financiering/subsidiëring, schoolbevolkingsnormen en voor het behalen van een officieel studiebewijs.

basisonderwijs: een regelmatige leerling is een leerling die :

1° voldoet aan de toelatingsvoorwaarden zoals bepaald in de artikelen 12, 13, 15, of 16 van het decreet basisonderwijs of die hiervan afwijkt bij toepassing van de artikelen 17, 18 of 19;

2° slechts in één school is ingeschreven. In het lager onderwijs, of als leerplichtige in het kleuteronderwijs, moet de leerling daarenboven voldoen aan de volgende voorwaarden :

1° aanwezig zijn, behoudens gewettigde afwezigheid;

2° deelnemen aan alle onderwijsactiviteiten die voor hem of zijn leergroep worden georganiseerd, behoudens vrijstelling bedoeld in de artikelen 29 en 30 van het decreet basisonderwijs.

gewoon secundair onderwijs: de leerling die

a) hetzij aan alle onderstaande voorwaarden voldoet :

1) beantwoorden aan de toelatingsvoorwaarden tot het leerjaar waarin de leerling is ingeschreven;

2) het geheel van de vorming van dit leerjaar werkelijk en regelmatig volgen, behoudens in geval van gewettigde afwezigheid;

b) hetzij aan alle onderstaande voorwaarden voldoet :

1) voldoen aan de toelatingsvoorwaarden tot een eerste leerjaar van de eerste graad van het secundair onderwijs, zoals bepaald in hoofdstuk III van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2002 betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs;

2) het leerprogramma dat voor hem of haar individueel is bepaald door de klassenraad werkelijk en regelmatig volgen, behoudens in geval van gewettigde afwezigheid;

3) onder het toepassingsgebied vallen van het besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2003 betreffende de integratie van leerlingen met een matige of ernstige verstandelijke handicap in het gewoon lager en secundair onderwijs.

Leerlingen die niet beantwoorden aan het onder a) of b) gestelde, worden beschouwd als vrije leerlingen.

buitengewoon secundair onderwijs: de leerling die beantwoordt aan de toelatingsvoorwaarden en, waar het voorzien is, aan de overgangsvoorwaarden die regelmatig de activiteiten volgt in functie van zijn opvoedingsbehoeften.

schoolse achterstand (schoolse vertraging): het niet meer op leeftijd zitten van een leerling in het betrokken leerjaar. Uitgedrukt in aantal jaren is dit de vertraging die een leerling oploopt ten opzichte van de groep leerlingen van hetzelfde geboortjaar. Wie ouder is dan de 'normale' leeftijd om in een bepaald leerjaar te zitten heeft schoolse vertraging.

studiegebied : een groep van structuuronderdelen op basis van een inhoudelijke verwantschap en, in het technisch en beroepssecundair onderwijs, eveneens op basis van een behoefte aan eenzelfde onderwijsinfrastructuur en een uitweg naar eenzelfde beroepssector.

Syntra: opleidingsnetwerk voor zelfstandige ondernemers in Vlaanderen, gesubsidieerd door de overheid. Hun aanbod omvat opleiding, vorming en begeleiding. Binnen het Syntra-aanbod situeren zich de opleidingsprogramma's in de leertijd, ook wel middenstandsopleiding of leercontract genoemd.

time-out: methode waarbij jongeren tijdelijk uit het secundair onderwijs worden genomen met de bedoeling hen opnieuw in het secundair onderwijs op te nemen. De jongeren die hiervoor in aanmerking komen zijn jongeren bij wie schooluitval dreigt en voor wie de school en het CLB zelf al een maximum aan begeleidingsinspanningen hebben geleverd om de probleemsituatie te kenteren, maar die zodanig met problemen geconfronteerd worden dat interventie van buitenaf noodzakelijk is. De doelstelling van time-out is enerzijds het reïntegreren van de jongere in de bestaande onderwijsvoorzieningen, bij voorkeur in de school en de onderwijsvorm of studierichting waar de jongere ingeschreven was, behalve als in het belang van de jongere andere keuzes wenselijk zijn. Anderzijds heeft time-out tot doel bij de scholen veranderingsstrategieën te stimuleren die schooluitval moeten voorkomen.

trekkende bevolking : de binnenschippers, de kermis- en circusexploitanten en -artiesten en de woonwagenbewoners bedoeld in artikel 2, 3°, van het decreet van 28 april 1998 inzake het Vlaamse beleid ten aanzien van etnisch-culturele minderheden.

voltijds secundair onderwijs: het onderwijs dat aan regelmatige leerlingen wordt verstrekt gedurende veertig weken per jaar naar rata van ten minste achtentwintig wekelijkse lessen en rekening houdend

met het maximum aantal wekelijkse lessen vastgesteld in artikel 2 van het koninklijk besluit nr. 2 van 21 augustus 1978 tot vaststelling van het maximum aantal lestijden per week in het voltijds secundair onderwijs. In afwijking van het hiervoor gestelde, wordt voor wat betreft de opties psychiatrische verpleegkunde en ziekenhuisverpleegkunde van de vierde graad, het voltijds secundair onderwijs verstrekt gedurende veertig weken per jaar naar rata van ten minste zesendertig wekelijkse lessen en rekening houdend met het maximum vastgesteld in hetzelfde koninklijk besluit.

vrije leerling: leerling die niet voldoet aan de voorwaarden van regelmatige leerling (zie definitie regelmatige leerling). De inschrijving van een vrije leerling is niet onderworpen aan door de Vlaamse overheid bepaalde normen en omvat dan ook uitsluitend een onderlinge overeenkomst tussen de betrokken inrichtende macht of de schooldirectie en de ouders of de meerderjarige leerling zelf. Een vrije leerling komt noch in aanmerking voor financiering/subsidiëring, schoolbevolingsnormen noch voor het behalen van een officieel studiebewijs. Een vrije leerling beantwoordt wel aan de bepalingen inzake de leerplicht op voorwaarde dat, zoals een regelmatige leerling, het geheel van de vorming wordt gevolgd.

vrijstelling van de leerplicht: bij een fysieke of mentale handicap van een jongere, kan de Commissie voor Advies Buitengewoon onderwijs, op vraag van de ouders, beslissen om een tijdelijke of definitieve vrijstelling van de leerplicht te geven.

zorgwekkend dossier: dossier waarbij elke vorm van vrijwillige begeleiding uitgeput is en waarbij er sprake is van totale onwil bij de ouders en/of de leerling. Wanneer de school een zorgwekkend dossier meldt aan AgODi wordt samen met de school en het CLB bekeken of er een brief verstuurd wordt. Indien nodig bezorgt AgODi het dossier aan het parket.

Afkortingenlijst

AgODi: Agentschap voor Onderwijsdiensten

ASO: algemeen secundair onderwijs

BaO: basisonderwijs

BIS: Begeleid Individueel Studeren

BSO: beroepssecundair onderwijs

BuSO: buitengewoon secundair onderwijs

CABO: commissie van advies voor het buitengewoon onderwijs

CDV: centra deeltijdse vorming

CLB: Centra voor Leerlingenbegeleiding

CMP: Centraal Meldpunt

DBSO: deeltijds beroepssecundair onderwijs

EDISON: elektronisch doorgeven van informatie tussen schoolinstellingen en het onderwijsdepartement

HS: hoofdstructuur

GO: Gemeenschapsonderwijs

JAC: Jongeren Advies Centrum

KSO: kunstsecundair onderwijs

LOP: Lokaal Overlegplatform

LPC: leerplichtcontrole

OKAN: onthaalklas (onthaalonderwijs) voor anderstalige nieuwkomers

OV: onderwijsvorm

PA: problematische afwezigheid

POS: problematische opvoedingssituatie

SO: secundair onderwijs

TSO: technisch secundair onderwijs

VDAB: Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding

Inleiding

Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Dit is de vraag waarop in dit rapport een antwoord gegeven wordt. Het rapport is opgebouwd uit vier delen die allemaal onder de noemer leerplicht vallen.

Het eerste hoofdstuk bevat de gegevens over de **leerplichtcontrole**. Bij deze controle wordt nagegaan of alle leerplichtige leerlingen bij het begin van een nieuw schooljaar voldoen aan de leerplicht. De leerplichtcontrole (absoluut schoolverzuim) omvat in principe alle kinderen die gedomicilieerd zijn binnen de Vlaamse Gemeenschap. Tot op heden is er echter geen leerplichtcontrole in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (zie verder) en zijn deze leerlingen dus niet in de cijfers opgenomen. In de praktijk beperken we ons dus tot het Vlaamse Gewest¹.

Het volstaat uiteraard niet om enkel ingeschreven te zijn. Een leerling moet ook ingeschreven blijven, en alle lessen bijwonen, tenzij hij of zij gewettigd afwezig is. De schoolloopbaan verloopt echter bij niet alle leerlingen zonder problemen. Sommige leerlingen veranderen veelvuldig van school of schrijven zich uit zonder zich opnieuw in te schrijven. De gegevens over de opvolging van **schoolveranderingen in het basisonderwijs** en **in- en uitschrijvingen in het secundair onderwijs** vindt u in hoofdstuk 2. Voor het secundair onderwijs gaan we na of op elke uitschrijving van een leerling een nieuwe inschrijving volgt. Deze cijfers hebben zowel betrekking op leerplichtige als op niet-leerplichtige leerlingen.

Hoofdstuk 1 en 2, over de leerplichtcontrole (absoluut schoolverzuim), de schoolveranderingen en de in- en uitschrijvingen, zijn opgebouwd volgens de administratieve procedure die tijdens het schooljaar doorlopen wordt. De beschrijving van deze procedure is ook een getuigenis van een vrij moeizaam proces waar volop aan gesleuteld wordt. Gezien de procedures aan grondige wijzigingen onderhevig zijn en de hieruit voortvloeiende nood aan een aangepaste opvolging, zal deze rapportage de laatste onder de huidige vorm zijn.

Over leerlingen die wel ingeschreven zijn maar vaak afwezig zijn zonder geldige reden vindt u meer informatie in hoofdstuk 3. **Problematische afwezigheden** kunnen ertoe leiden dat de regelmatige lesbijwoning, en dus ook het voldoen aan de leerplicht, in het gedrang komt. Bij dergelijke afwezigheden moet er een begeleiding opgestart worden, ook voor niet-leerplichtige leerlingen. Ongeacht het aantal problematische afwezigheden wordt van scholen, in samenwerking met het betrokken CLB, verwacht dat ze de leerlingen gedurende het volledige schooljaar intensief begeleiden.

---

¹ In tegenstelling tot de hoofdstukken over problematische afwezigheden, schoolveranderingen en in- en uitschrijvingen die betrekking hebben op alle leerlingen ingeschreven in een school gefinancierd of gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap.

Het is ook mogelijk om aan de leerplicht te voldoen zonder in een school ingeschreven te zijn. Elk schooljaar zijn er leerlingen die aan de leerplicht voldoen door zich in te schrijven in **huisonderwijs**. Over deze bijzondere categorie van leerlingen kunt u meer te weten komen in hoofdstuk 4.

De vier hoofdstukken zijn gebaseerd op de relevante cijfers en informatie afkomstig uit de volgende bronnen. Het rapport is met andere woorden een beschrijvende analyse van deze gegevens:

- de inschrijvings- en leerlingendatabank;
- de databank 'leerplichtcontrole';
- de databank 'in- en uitschrijvingen';
- de elektronische meldingen door scholen van leerlingen die 20 (in het deeltijds) of 30 halve dagen (gewoon voltijds secundair en buitengewoon secundair onderwijs) problematisch afwezig zijn;
- de verslagen die de verificateurs maken van hun controle op afwezigheden in de scholen²;
- vorige edities van het 'Rapport Leerplicht' en het 'Rapport Problematische Afwezigheden';
- de databank 'zorgwekkende dossiers schooljaar 2005-2006';
- de databank 'huisonderwijs'.

Meer details over de geraadpleegde bronnen vindt u terug in de bibliografie.

Dit rapport werd gemaakt in samenwerking met de afdeling instellingen en leerlingen Basisonderwijs en DKO van het Departement Onderwijs en Vorming. De hervormingen naar aanleiding van het Beter Bestuurlijk Beleid doorkruisten enigszins de opmaak van dit rapport. Op het vlak van terminologie komen daardoor benamingen voor van zowel vóór als na de reorganisatie.

De belangrijkste bevindingen zijn opgenomen in een korte samenvatting op pagina 16, de beleidsaanbevelingen, ten slotte, bevinden zich op pagina 20.

---

² Voor een voorbeeld, zie bijlage 1.

Korte samenvatting

Het schooljaar 2005-2006 vormde voor de **leerplichtcontrole** een scharniermoment. Het was het laatste schooljaar dat de procedure nog op de oude manier gebeurde. Toch waren er ook toen al vernieuwingen ingevoerd, zodat de dossiers sneller naar de procureurs konden doorgestuurd worden.

Het aantal leerlingen dat zich niet inschreef bij de start van het schooljaar was zeer beperkt. Zoals elk schooljaar waren er beduidend meer eerstelingen³ dan prioritair⁴, waarbij het verschil in aantal het scherpst was in het basisonderwijs. Het grootste deel van de leerlingen die we bij de controle in eerste instantie niet terugvonden, bleek na de opvolging uiteindelijk in orde te zijn. Ze volgden bijvoorbeeld les in het buitenland, liepen school in de Franse Gemeenschap, ... Slechts een klein percentage van de leerlingen werd aan de procureur bezorgd omdat we geen zekerheid kregen over de invulling van de leerplicht. Afhankelijk van de feedback van de procureur, bleek ook van deze leerlingen achteraf een deel in orde te zijn met de leerplicht. Uiteindelijk bleef er slechts een zeer kleine groep leerlingen over die hoogst waarschijnlijk niet in orde was met de leerplicht.

Men moet er wel rekening mee houden dat tot het schooljaar 2005-2006 ervoor gekozen werd om bepaalde leeftijdscategorieën⁵ op te volgen, vanaf 2006-2007 zullen alle leerlingen opgevolgd worden. Bovendien is er in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest momenteel nog geen leerplichtcontrole. In overeenstemming met het spijbelactieplan zal een bicommunautaire commissie opgericht worden om dit probleem aan te pakken.

Naast de leerlingen die zich niet inschrijven bij de start van het schooljaar, zijn er ook leerlingen die zich inschrijven, maar vervolgens in de loop van het schooljaar afhaken of van school veranderen. In het secundair onderwijs waren er in de loop van het schooljaar een groot aantal **in- en uitschrijvingen**. Het grootste deel van de leerlingen die zich uitschreven, schreven zich ook terug in, de meerderheid zelfs al na 1 dag.

Leerlingen die langer zonder school zitten, hebben het soms moeilijk om een nieuwe school te vinden. Dit geldt zeker voor leerlingen die uitgesloten zijn omwille van een tuchtprocedure. Vanaf het schooljaar 2005-2006 moeten leerlingen die definitief uitgesloten werden, daarom ingeschreven blijven tot er een nieuwe school gevonden is. Opvallend is dat dit niet geleid heeft tot een sterke daling in het aantal leerlingen dat uitgeschreven werd ten gevolge van een tuchtmaatregel. Een gebrekkige kennis van deze recente regelgeving in de scholen kan hier misschien een oorzaak van zijn.

Een aantal leerlingen schreef zich uit zonder zich tijdens het schooljaar opnieuw in te schrijven. De overgrote meerderheid van deze leerlingen was op het moment van de uitschrijving niet langer leerplichtig. De meesten gingen werken of schreven zich in bij de VDAB.

---

³ Leerlingen die voor de eerste maal (het eerste schooljaar) nergens teruggevonden worden.

⁴ Leerlingen die in de vorige leerplichtcontrole (het vorige schooljaar) eerstelingen waren en ook in de leerplichtcontrole van het daaropvolgende schooljaar nergens teruggevonden worden. Prioritair worden schooljaar na schooljaar meegenomen, in deze groep zitten dus ook leerlingen die al twee of meer schooljaren op rij prioritair zijn.

⁵ In het basisonderwijs werden de 10 en 11-jarigen opgevolgd, in het secundair onderwijs de 14 en 15-jarigen.

Er was echter ook een groep leerplichtige leerlingen die zich niet meer inschreven en daardoor niet langer aan de leerplicht voldeden. Absolute zekerheid hebben we hieromtrent niet, aangezien bijvoorbeeld de andere instellingen⁶, en dan vooral de private scholen en de instellingen en voorzieningen Bijzondere jeugdzorg, niet voldoende hun medewerking verleenden aan de opvolging van de in- en uitschrijvingen.

Op basis van de kenmerken van de leerlingen die zich uitschreven zonder inschrijving, kan men een profiel van deze leerlingen opstellen. De meeste leerlingen schreven zich uit in een school behorend tot het gemeentelijk onderwijs. De meeste van de leerplichtigen onder hen waren 17 jaar op moment van uitschrijving, wat er mogelijk op kan wijzen dat schoolmoetheid aan de basis lag van de uitschrijving. Een groot deel van de leerlingen die uitschreven zonder opnieuw in te schrijven waren afkomstig uit de onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers en het deeltijds beroepssecundair onderwijs. De cijfers tonen het watervaleffect: hoe lager in de waterval, hoe hoger het percentage uitschrijvingen die niet gevolgd worden door een inschrijving.

Ongeveer eenderde van deze leerlingen werd ook gemeld als problematisch afwezig, wat wijst op een samenhang tussen problematische afwezigheden en uitschrijvingen zonder daarop volgende inschrijving.

Net als in voorgaande schooljaren zagen we in het schooljaar 2005-2006 dat het percentage leerlingen die scholen als problematisch afwezig meldden, toenam. Ten opzichte van de totale schoolbevolking bleef het aantal leerlingen met problematische afwezigheden beperkt. Uit de cijfers blijkt echter duidelijk dat er geen sprake was van een evenredige spreiding van problematische afwezigheden. Integendeel, problematische afwezigheden situeerden zich in de eerste plaats in het deeltijds onderwijs en binnen het voltijds onderwijs in de B-stroom van de eerste graad en in het BSO. Daarnaast zaten ook de onthaalklas en het KSO boven het gemiddelde aantal leerlingen met problematische afwezigheden. Uit de cijfers van de eerste graad blijkt hoe diep de kloof was tussen de A-en B-stroom. Het percentage meldingen in de eerste graad lag in de B-stroom 20 maal hoger dan in de A-stroom.

De cijfers op regionaal vlak tonen evenzeer aan hoe onevenwichtig de spreiding van leerlingen met problematische afwezigheden was. In de provincie Antwerpen bijvoorbeeld was er, zeker voor wat het voltijds onderwijs betreft, een zeer grote discrepantie tussen de steden Antwerpen en Mechelen enerzijds en de rest van de provincie anderzijds. In andere provincies was er minder sprake van een dergelijke concentratie van het probleem. Problematische afwezigheden blijven vooral een stedelijk fenomeen. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest lag het percentage meldingen, zowel in het gewoon voltijds als deeltijds onderwijs, boven het gemiddelde. In Gent meldden de centra voor deeltijds onderwijs meer dan de helft van hun leerlingen als problematisch afwezig.

---

⁶ Instellingen die niet behoren tot de gefinancierde of gesubsidieerde scholen, maar waarvan de leerplichtigen die er ingeschreven zijn in eerste instantie beschouwd worden te voldoen aan de leerplicht. Hieronder vallen onder meer de Europese scholen, de internationale scholen, de private scholen, de syntra's, de centra voor deeltijdse vorming, erkende scholen, instellingen en voorzieningen voor bijzondere jeugdzorg en de observatiecentra.

Op basis van de gegevens kan men ook een profiel samenstellen van het type leerling dat als problematisch afwezig werd gemeld. Dit vertoont een aantal gelijkenissen met het type leerling dat zich uitschrijft zonder opnieuw in te schrijven. In beide gevallen gaat het immers om leerlingen die, al dan niet tijdelijk, van school afhaken. In het voltijds onderwijs ging het vooral om 16-, 17-jarigen die in de tweede graad zaten. Hieruit kan men afleiden dat er een sterke samenhang is tussen schoolse vertraging en problematische afwezigheden. Bijna een kwart van de gemelde leerlingen waren niet meer leerplichtig. In het gewoon voltijds onderwijs waren er meer jongens dan meisjes problematisch afwezig. In het buitengewoon en deeltijds onderwijs werden echter iets meer meisjes gemeld als problematisch afwezig. Als we naar de nationaliteit kijken, zien we dat leerlingen uit een aantal Oost-Europese landen blijkbaar vaker als problematisch afwezig gemeld werden. Over de etniciteit van leerlingen met problematische afwezigheden kunnen we geen uitspraken doen, aangezien die niet bevraagd werd.

Scholen die leerlingen meldden zagen als belangrijkste oorzaak een gebrek aan motivatie bij de leerlingen. Het is voor scholen echter niet altijd gemakkelijk vast te stellen wat de oorzaak en wat het gevolg is van problematische afwezigheden. Bij leerlingen die zo frequent afwezig zijn, is er nog zelden sprake van één enkele oorzaak. Bijna altijd gaat het om een complexe problematiek, soms zelfs van dien aard dat de school en het CLB niet meer alleen kunnen instaan voor de begeleiding. In die situaties wordt een beroep gedaan op externe hulpverleners.

In het geval van 'zorgwekkende dossiers', waar er sprake is van manifeste onwil van de leerling en/of de ouders, is het mogelijk dat de situatie geblokkeerd blijft, ondanks de tussenkomst van externen. In het kader van het spijbelactieplan⁷ werden verschillende pistes uitgewerkt om op een gepaste manier op te treden tegen ouders of jongeren die de leerplicht met de voeten treden.

Uit de verslagen van de verificatie, ten slotte, komen eveneens grote verschillen tot uiting, ook op schoolniveau. De verificateurs merkten op dat niet alle scholen de afwezigheidscodes correct registreerden. Vooral de R-⁸ en de P⁹-code leken soms voor verwarring te zorgen. Op het vlak van begeleiding leverden praktisch alle scholen inspanningen om leerlingen met problematische afwezigheden te begeleiden, maar voor een minderheid van scholen was het aantal problematische leerlingen zo groot dat hun draagkracht werd overschreden.

Een bijzondere categorie van leerlingen die niet naar school gaan, zijn de leerlingen die individueel¹⁰ **huisonderwijs** volgen. Hoewel deze groep zeer beperkt is, stijgt het aantal leerlingen dat huisonderwijs volgt jaar na jaar. Ook bij een deel van de leerlingen die huisonderwijs volgden in het schooljaar 2005-2006 waren er elementen die wezen op afhaken van school, veeleer dan op een gemotiveerde keuze. De motiveringen die aangehaald werden waren vaak negatief, zoals een laag welbevinden in de school, schoolmoeheid en negatieve ervaringen met de school. De leerlingen uit het secundair onderwijs die in 2005-2006 ingeschreven werden in huisonderwijs hadden in hun schoolloopbaan een grotere schoolse

⁷ MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2006). Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel

⁸ Afwezigheidscode voor afwezigheden die van rechtswege gewettigd zijn.

⁹ Afwezigheidscode voor afwezigheden om persoonlijke redenen. Dit zijn afwezigheden met toestemming van de directie.

¹⁰ Naast dit "individueel" huisonderwijs bestaat er ook "collectief" huisonderwijs, dat tijdens het schooljaar 2005-2006 door een veel grotere groep leerlingen gevolgd werd.

vertraging en meer problematische afwezigheden opgestapeld dan gemiddeld. Het aandeel van de leerlingen dat uit het ASO kwam ten opzichte van de andere onderwijsvormen was dan weer groter dan gemiddeld. De problematische afwezigheden en de schoolse vertraging zijn in deze onderwijsvorm over het algemeen kleiner dan in de andere onderwijsvormen, wat erop wijst dat de leerlingen die huisonderwijs volgen niet te catalogeren zijn tot een bepaald leerlingenprofiel. De helft van de leerlingen die huisonderwijs secundair volgden waren ingeschreven bij de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap, vier op vijf leerlingen onder hen waren gedeeltelijk of volledig geslaagd.

Na 3 jaar van controle op het huisonderwijs, merken we dat een strikte opvolging noodzakelijk is om te vermijden dat huisonderwijs in sommige gevallen als dekmantel wordt gebruikt voor het ontduiken van de leerplicht.

Beleidsaanbevelingen

Vooraf

De herstructurering van de onderwijsadministratie in het kader van Beter Bestuurlijk Beleid (BBB) doorkruiste enigszins de opmaak van dit rapport: het verzamelen van de cijfergegevens dateert van vóór BBB, het opstellen van het rapport van na BBB. De behandelde thema's werden vóór en na de invoering van BBB voor de niveaus basisonderwijs en secundair onderwijs door verschillende afdelingen opgevolgd, zodat er soms inconsistenties tussen beide niveaus zijn. Na de invoering van BBB worden alle thema's door AgODi opgevolgd, wat er zal toe leiden dat de verschillende hoofdstukken in de toekomst nog beter op elkaar afgestemd kunnen worden.

In- en uitschrijvingen na 1/10

In het rapport "Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim" is opgenomen dat de opvolging van de uitgeschreven leerplichtige jongeren die de ganse procedure doorlopen hebben en nog altijd niet aan de leerplicht voldoen, toevertrouwd wordt aan het Lokaal Overlegplatform (LOP). Het is niet de bedoeling dat de LOP's individuele leerlingen opvolgen, maar eerder nagaan waar er lacunes zijn in de lokale opvolging. Op dit moment is de opvolging door de LOP's echter nog niet concreet geregeld. Het is aan te bevelen om deze piste verder te onderzoeken en te concretiseren. De mogelijkheden die het LOP biedt tot het opvolgen van de in- en uitschrijvingen kunnen immers impulsen bieden aan de ontwikkeling van zwakkere LOP's.

Leerlingen die uitschrijven zonder opnieuw in te schrijven, komen vaak uit de onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers en het deeltijds beroepssecundair onderwijs (DBSO). Verdere analyse van de uitschrijvingsproblematiek bij deze welbepaalde leerlingengroepen lijkt aangewezen. Dit kan een aanzet zijn tot specifieke acties en maatregelen.

De 17-jarigen zijn sterk vertegenwoordigd in de groep van leerlingen die uitschrijft zonder in te schrijven. Het is aan te bevelen speciale aandacht te besteden aan deze leeftijdscategorie, hoewel eventuele acties dan wel zouden moeten kaderen in een bredere actie rond schoolmoeheid, vroegtijdig schoolverlaten en ongekwalificeerde uitstroom.

In de huidige regelgeving betreffende tucht is opgenomen dat een leerling na een definitieve uitsluiting dient ingeschreven te blijven totdat hij of zij een andere school gevonden heeft. Voor sommige leerlingen is dit echter zinloos, bijvoorbeeld niet-leerplichtigen die uitgesloten worden en gaan werken. In dergelijke gevallen zou de school de mogelijkheid moeten hebben deze leerlingen uit te schrijven.

Problematische afwezigheden

De meldingen problematische afwezigheden zijn een graadmeter voor een aantal problemen op school: vroegtijdig schoolverlaten en ongekwalificeerde uitstroom, een gebrek aan welbevinden, een verstoord contact tussen de leerling en de ouders enerzijds en de school anderzijds.... De cijfers bevestigen ook andere vaststellingen, zoals de kloof tussen "hoog" en "laag presterende" leerlingen. Het is dus een zinvolle indicator om rekening mee te houden bij een aantal beleidsopties. Aan de hand van de cijfers kan men acties en maatregelen meer richten op prioritaire doelgroepen.

Scholen geven aan dat opvoedingsonmacht (33,83%), veel meer dan manifeste onwil (6,67%), aan de basis ligt van problematische afwezigheden. Dit is een aandachtspunt bij verdere beleidsmaatregelen.

Wanneer scholen te weinig inspanningen leveren om leerlingen te begeleiden kan de administratie beslissen om een of meer leerlingen in mindering te brengen door die leerling het statuut van regelmatige leerling te ontnemen. Dit heeft weliswaar altijd gevolgen zowel voor de school als voor de leerling: de school verliest haar financiering of subsidiëring en de leerling komt niet meer in aanmerking voor studiebekrachtiging. Hier moet onderzocht worden of het begrip regelmatige leerling in dit kader kan herbekeken worden. Zodanig dat het in de toekomst mogelijk wordt om, indien nodig, óf de school óf de leerling te sanctioneren.

De rol van het LOP wordt belangrijker in het bestrijden van spijbelproblematiek. De percentages meldingen problematische afwezigheden per regio en in de steden kunnen aangeven welke LOP's hier meer aandacht aan moeten besteden.

Het is zinvol om de gevraagde gegevens in de meldingen problematische afwezigheden te screenen. Zijn alle opgevraagde gegevens nodig, moeten een aantal zaken geactualiseerd worden...? De tweede melding¹¹ zou eventueel afgeschaft kunnen worden. Deze heeft momenteel weinig toegevoegde waarde.

Een deel van de scholen is niet op de hoogte van het verschil tussen een zorgwekkend dossier en een melding problematische afwezigheden. Verdere sensibilisatie is aangewezen.

---

¹¹Ministeriële omzendbrieven SO/2005/04 over afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs; SO/2002/05buso over afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het buitengewoon secundair onderwijs: "Indien de eerste melding van problematische afwezigheden gebeurt voor de paasvakantie, dan dient een tweede elektronische melding met geactualiseerde gegevens tegen 15 juni te worden ingestuurd." In dit rapport zijn enkel gegevens over de eerste meldingen opgenomen.

Hoofdstuk 1: Absoluut schoolverzuim **(Leerplichtcontrole)**

1. Situering

De wettelijke basis voor wat de leerplicht betreft, wordt gevormd door de wet op de leerplicht van 29 juni 1983. Specifiek voor het basisonderwijs is er ook het decreet Basisonderwijs van 25 februari 1997. Voor het secundair onderwijs bestaat er een omzendbrief, SO 68 “De leerplicht” van 1 maart 2000.

De leerplicht gaat in op 1 september van het jaar waarin het kind 6 jaar wordt, duurt in principe 12 volle schooljaren en eindigt wanneer de leerling 18 jaar wordt. Met andere woorden, indien de leerling verjaart vóór 30 juni, eindigt de leerplicht op de 18^e verjaardag. Voor de jongeren die verjaren na 30 juni, eindigt de leerplicht op 30 juni van het kalenderjaar waarin de leeftijd van 18 jaar wordt bereikt. Jongeren die dus 18 worden vóór 1 januari van het volgende schooljaar, dienen zich niet meer in te schrijven in september.

Kinderen van vreemde nationaliteit zijn leerplichtig vanaf de 60^e dag na de dag waarop hun ouders of personen die de ouderlijke macht uitoefenen, ingeschreven zijn in het vreemdelingen – of bevolkingsregister van de gemeente van hun verblijfplaats.

In een aantal gevallen krijgen leerlingen vrijstelling van de leerplicht:

- De Commissie voor Advies Buitengewoon Onderwijs (CABO) kan beslissen om, op basis van een fysieke of mentale handicap van de jongere, een tijdelijke of definitieve vrijstelling te geven. Deze vrijstelling dient aangevraagd te worden door de ouders of de instelling waar de jongere verblijft.
- Indien de jongere reeds beschikt over een diploma van secundair onderwijs, een studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad BSO of over een kwalificatiegetuigschrift van opleidingsvorm 3 van het buitengewoon onderwijs, is hij niet langer leerplichtig.
- Een vrijstelling kan nooit verkregen worden om andere redenen zoals huwelijk, moederschap, verplicht thuis mee te helpen, ...

In het secundair onderwijs is de leerplicht voltijds of deeltijds. Voor het secundair onderwijs gaat de voltijdse leerplicht in de deeltijdse over, hetzij bij het bereiken van de leeftijd van 16 jaar, hetzij bij het bereiken van de leeftijd van 15 jaar, mits de leerling reeds de eerste twee leerjaren van het voltijds secundair onderwijs - al dan niet met vrucht - heeft beëindigd (het eerste leerjaar A en het eerste leerjaar B worden als één leerjaar beschouwd; het onthaaljaar voor anderstalige nieuwkomers wordt buiten beschouwing gelaten).

Aan de voltijdse leerplicht kan maximaal 8 jaar via lager onderwijs worden voldaan. Daarna gaat de leerling hoe dan ook over naar het eerste leerjaar van het secundair onderwijs.

De voltijdse leerplicht kan worden ingevuld door een inschrijving in een erkende, gefinancierde of gesubsidieerde school, of via het volgen van huisonderwijs. Aan de deeltijdse leerplicht kan worden voldaan door het verder volgen van voltijds secundair onderwijs, door het volgen van deeltijds

beroepssecundair onderwijs in een erkende, gefinancierde of gesubsidieerde school, door het volgen van een deeltijdse vorming, of door het volgen van huisonderwijs.

2. Procedure (tot en met schooljaar 2005-2006)

- Uit het rijksregister wordt een globaal bestand gehaald van alle leerplichtige kinderen in het Vlaamse en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
- Gefinancierde en gesubsidieerde scholen sturen een elektronisch bestand op met de gegevens van leerlingen die bij hen op 1 oktober zijn ingeschreven. Ook de andere instellingen¹² sturen ons een bestand op van leerlingen die bij hen op 1/10 zijn ingeschreven. Deze worden ieder schooljaar opnieuw aangeschreven met de vraag mee te werken aan de leerplichtcontrole. Doordat dit op vrijwillige basis gebeurt, werken ze niet allemaal mee.
- Uit de vergelijking van deze twee bestanden krijgen we een eerste ruwe tabel van leerlingen die nergens ingeschreven zijn. De leerlingen uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden uitgezuiverd, aangezien deze leerlingen niet opgevolgd worden¹³. Uit het bestand dat overblijft worden voor het secundair onderwijs de 14-15-jarigen verder opgevolgd en voor het basisonderwijs de 10-11-jarigen. Als basis voor deze leeftijdsgroepen worden telkens twee geboortejaren gebruikt. In 2005-2006 werden voor het secundair onderwijs de geboortejaren 1990 en 1991 opgevolgd en voor het basisonderwijs 1994 en 1995.
- Deze tabel wordt uitgezuiverd aan de hand van:
  - Het leerlingenbestand van de Franse Gemeenschap. Zo kunnen leerlingen teruggevonden worden die in Vlaanderen gedomicilieerd zijn, maar over de taalgrens naar school gaan.
  - Leerlingenbestanden van "andere instellingen" die hun bestanden niet tijdig doorstuurden. Ook worden hier de leerlingen uitgezuiverd die door de andere instellingen zonder rijksregisternummer zijn doorgestuurd. Van deze leerlingen moet het rijksregisternummer manueel worden opgezocht, wat meer tijd in beslag neemt, waardoor deze uitzuivering later gebeurt.
  - Leerlingenbestanden Syntra's (middenstandsopleidingen). Deze sturen hun gegevens pas door op 1/11, omdat dan bij hen de opleidingen starten.
  - Leerlingenbestanden huisonderwijs.
  - Bestanden van leerlingen die aangetoond hebben in het buitenland les te volgen.
  - Bestanden van leerlingen die een definitieve of tijdelijke vrijstelling van de leerplicht gekregen hebben wegens een fysieke of mentale handicap.

---

¹² Instellingen die niet behoren tot de gefinancierde of gesubsidieerde scholen, maar waarvan de leerplichtigen die er ingeschreven zijn in eerste instantie beschouwd worden te voldoen aan de leerplicht. Hieronder vallen onder meer de Europese scholen, de internationale scholen, de private scholen, de syntra's, de centra voor deeltijdse vorming, erkende scholen, instellingen en voorzieningen voor bijzondere jeugdzorg en de observatiecentra.

¹³ Tot nu toe zijn er nog geen samenwerkingsafspraken tussen de Franse en Vlaamse Gemeenschap betreffende de leerplichtcontrole in Brussel. Daardoor kan de leerplicht hier niet gecontroleerd worden, omdat men niet kan nagaan welke taalkeuze het gezinshoofd heeft gemaakt en tot wiens bevoegdheid de leerplichtcontrole dus behoort.

- Bestanden van leerlingen die verblijven in een instelling voor niet-schoolgaanden¹⁴. Deze instellingen werden aangeschreven door het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap, met de vraag de gegevens van hun leerlingen door te geven. Ook werd aan de instellingen gevraagd om voor deze leerlingen een vrijstelling van de leerplicht aan te vragen bij de CABO.
  - Manuele opzoeken (opzoeken ontbrekende rijksregisternummers, telefoonsessie naar de laatste gekende school van inschrijving, ...).
  - Laattijdige inschrijvingen na 1/10. In- en uitschrijvingen na 1/10 worden in het secundair onderwijs door de scholen gemeld aan AgODi. In het basisonderwijs komen laattijdige inschrijvingen aan het licht door de gegevens van de niet-ingeschreven leerlingen te vergelijken met de zendingen van de teldag op de eerste schooldag van februari.
  - Enkele dossiers worden uit de leerplichtcontrole gehaald en apart opgevolgd (zie 6.5. Apart op te volgen dossiers leerplichtcontrole¹⁵).
- Het bestand van leerlingen dat na al deze uitzuiveringen overblijft, wordt ingedeeld in twee groepen:
- Eerstelingen: leerlingen die voor de eerste maal nergens teruggevonden worden.
  - Prioritair: leerlingen die in de vorige leerplichtcontrole eerstelingen waren en ook in de leerplichtcontrole van het volgende schooljaar nergens teruggevonden worden. Prioritair worden schooljaar na schooljaar meegenomen, in deze groep zitten dus ook leerlingen die al twee of meer schooljaren op rij prioritair zijn.

Schooljaar 2005-2006 was het laatste schooljaar dat deze opdeling in eerstelingen en prioritair bestond. Dit heeft te maken met het feit dat de opvolging van de leerlingen die we voor de eerste maal binnen de leerplichtcontrole niet vinden (eerstelingen), veranderd is.

Tot en met het schooljaar 2004-2005 werden enkel de eerstelingendossiers waarvoor we zekerheid hadden dat ze de leerplicht ontdoken (b.v. ouders geven expliciet aan dat ze hun kind geen onderwijs laten volgen), doorgestuurd naar de procureur. De rest werd prioritair in het volgende schooljaar.

Vanaf 2005-2006 worden alle eerstelingendossiers waarover we twijfels hebben omtrent de invulling van de leerplicht, direct doorgestuurd naar de procureur. Daardoor zullen er geen eerstelingen meegenomen worden in de leerplichtcontrole 2006-2007 en valt vanaf dan de opdeling eerstelingen / prioritair weg.

Eerstelingen (in 2005-2006)

- De gegevens van de leerlingen worden doorgestuurd naar de gemeenten.
- Als zij ons geen of weinig informatie willen of kunnen geven, worden de ouders aangeschreven.
- Als uit het antwoord van de gemeente of de ouders blijkt dat de leerplicht niet wordt nageleefd of indien we geen informatie krijgen, worden de leerlingendossiers doorgestuurd naar de procureur.

¹⁴ Dit zijn instellingen waar kinderen worden opgevangen die, omwille van medische redenen, niet in staat zijn om naar school te gaan.

¹⁵ Tot en met het schooljaar 2004-2005 werden deze dossiers nog "moeilijke dossiers" genoemd. Omwille van de negatieve bijklank van deze benaming werd de naamgeving gewijzigd.

Prioritair

- De gegevens van de leerlingen worden doorgestuurd naar de gemeenten.
- Als blijkt dat de leerling niet voldoet aan de leerplicht of we krijgen geen informatie, dan worden de leerlingendossiers doorgestuurd naar de procureur.

3. Nieuwe procedure en toekomst (vanaf 2006-2007)

In december 2005 stelde de Minister van Onderwijs en Vorming, Frank Vandenbroucke, een rapport voor over spijbelen en schoolverzuim¹⁶. In dit rapport werd de huidige stand van zaken en de knelpunten met betrekking tot controle op de inschrijvingen en regelmatig schoolbezoek, naar voren gebracht.

In het actieplan werden 12 acties voorgesteld met als doel te komen tot een integraal beleid dat het leerrecht van alle jongeren waarborgt en die aandacht hebben voor sensibilisatie, preventie, begeleiding en sanctionering.

Een van de onderdelen van dit rapport handelt over het absolute schoolverzuim. Binnen de huidige procedure zijn een aantal knelpunten te definiëren¹⁷:

- De kwaliteit van de gegevens bezorgd door de Franse Gemeenschap varieert van jaar tot jaar. Ook worden deze gegevens laattijdig bezorgd.
- De leerplicht wordt niet gecontroleerd voor de jongeren die gedomicilieerd zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
- Niet alle "andere instellingen" werken mee. De correctheid van hun gegevens varieert.
- Het Ministerie van Onderwijs en Vorming beschikt niet over gegevens van leerplichtige jongeren die gedomicilieerd zijn in Vlaanderen, maar in het buitenland verblijven.
- De medewerking van steden en gemeenten varieert.
- Er bestaan geen officiële lijsten van vermiste kinderen, daardoor worden de ouders soms ten onrechte aangeschreven.
- De controle gebeurt slechts voor twee leeftijdsgroepen.
- De procedure is zeer omslachtig en neemt veel tijd in beslag, waardoor eventuele maatregelen zeer laat volgen.
- De wet op de leerplicht voorziet slechts geringe straffen voor ouders die niet voldoen.
- De trekkende bevolking blijft een moeilijk te bereiken doelgroep.

Actie 12 probeert o.a. op deze knelpunten een antwoord te bieden. De doelstelling is drieledig¹⁸:

- Er zal een registratie komen op de derde schooldag i.p.v. op 1 oktober. Daardoor kunnen we controleren of alle leerplichtigen van bij het begin van het schooljaar ingeschreven zijn.
- Alle leerplichtige leerlingen zullen gecontroleerd worden.
- Er zullen aangepaste sancties voorzien worden voor ouders waarvan de kinderen niet voldoen aan de leerplicht vanaf 2008-2009.

Naar aanleiding van deze evaluatie is de procedure leerplichtcontrole 1/10 herzien. Enkel de veranderingen ten aanzien van de huidige procedure zijn hieronder opgesomd:

---

¹⁶ MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2006). Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel.

¹⁷ Idem, blz. 17-24

¹⁸ MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2006). Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel, blz. 86-89

- Er zal een bicommunautaire commissie worden opgericht om het probleem van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op te lossen.
- De leerplichtcontrole zal starten op de derde schooldag in plaats van op 1 oktober. Daarvoor zullen de gefinancierde en gesubsidieerde scholen een zending derde schooldag moeten doen.
- Alle leerplichtigen worden opgevolgd (6- tot 18-jarigen).
- Uitzuiveringen:
  - Voor de andere instellingen die niet meewerken, zal aan de ouders gevraagd worden voor hun kind een individuele verklaring van huisonderwijs in te dienen.
  - Er wordt getracht via de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers (RKW) de gegevens van kinderen, die les volgen in het buitenland, te achterhalen.
- De overblijvende leerlingen worden ingedeeld in twee groepen, naargelang de domiciliegemeente van de leerlingen. Leerlingen uit gemeenten waar de kans groot is dat de leerlingen naar een Franstalige school gaan worden apart opgevolgd, omdat we pas de bestanden van de Franstalige Gemeenschap ontvangen half december, wat voor veel vertraging in de procedure zorgt.
  - Niet-Franstalig gevoelige gemeenten (opvolging van leerlingen uit gemeenten waarvan de kans klein is dat de leerlingen naar een Franstalige school gaan):
    - We wachten niet op de bestanden van de Franstalige Gemeenschap.
    - Eerst worden de ouders aangeschreven. Zij zijn immers de eerste leerplichtverantwoordelijken.
    - Indien uit hun antwoord blijkt dat de leerlingen niet aan de leerplicht voldoen, dan worden de leerlingendossiers doorgegeven aan de procureur.
    - Krijgen we geen antwoord van de ouders, dan worden de gegevens van de leerlingen doorgestuurd naar de gemeenten. Wij raden de gemeenten aan een wijkagent te sturen naar het thuisadres van de leerling en niet de ouders aan te schrijven, daar we dit zelf al gedaan hebben.
    - Als uit het antwoord van de gemeente blijkt dat de leerplicht niet wordt nageleefd of indien we geen informatie krijgen, dan worden de leerlingendossiers eveneens doorgestuurd naar de procureur.
  - Franstalig gevoelige gemeenten (opvolging van leerlingen uit gemeenten waarvan de kans groot is dat de leerlingen naar een Franstalige school gaan):
    - Vooraleer met de verdere procedure van start te gaan, wachten we wel op de bestanden van de Franse Gemeenschap en zuiveren we de leerlingen uit die in een Franstalige school zijn ingeschreven.
    - De rest van de procedure is gelijklopend aan die van de niet-Franstalig gevoelige gemeenten.

4. Leerplichtcontrole : cijfers samengevat

968.296

Totaal aantal leerplichtigen (6-18 jaar) volgens Rijksregister
(Vlaams en Brussels Hoofdstedelijk Gewest)

1.113.584

Ingeschreven leerlingen¹⁹

158.008

Aantal niet- teruggevonden leerplichtigen na vergelijking

12.886

Leerlingen prioritaire leeftijdsgroepen (10-11 en 14-15 jarigen), zonder Brussels Hoofdst.Gewest

7.558 (58,65 % van 12.886)

14-15-jarigen (SO)

5.328 (41,35 % van 12.886)

10-11-jarigen (BaO)

Blijft over na eerste uitzuiveringen :

900 (11,9 % van 7.558)

Secundair ond.

647 (12,14 % van 5.328)

Basisonderwijs

785

(87,22 % van 900)

Eerstelingen

115

(12,78 % van 750)

Prioritair

617

(95,36 % van 647)

Eerstelingen

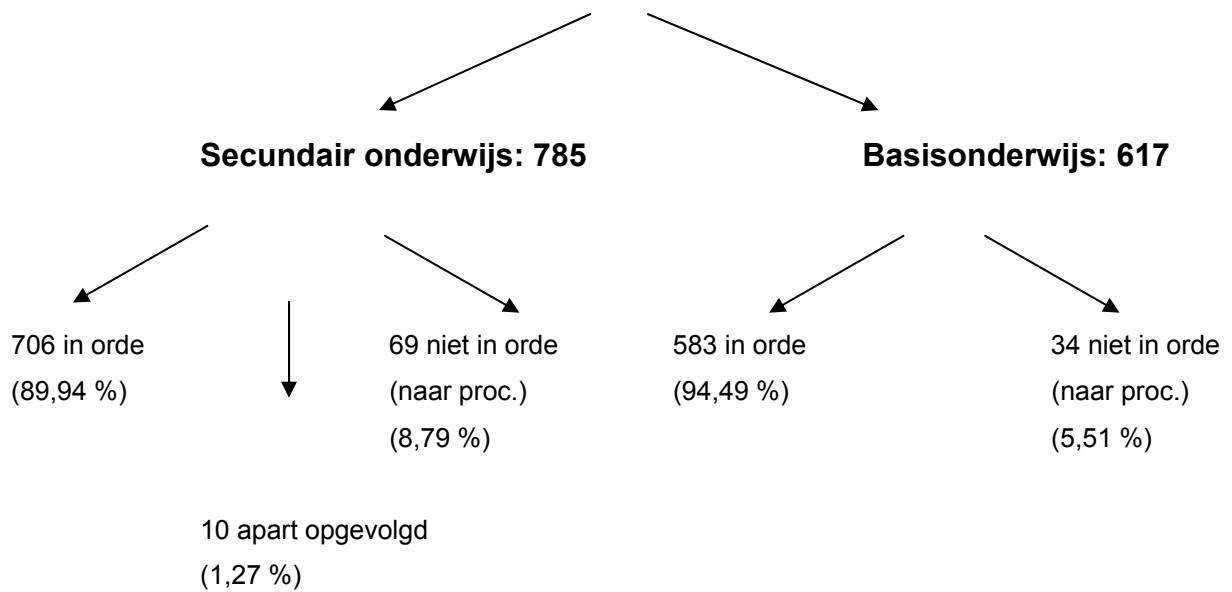
30

(4,64 % van 647)

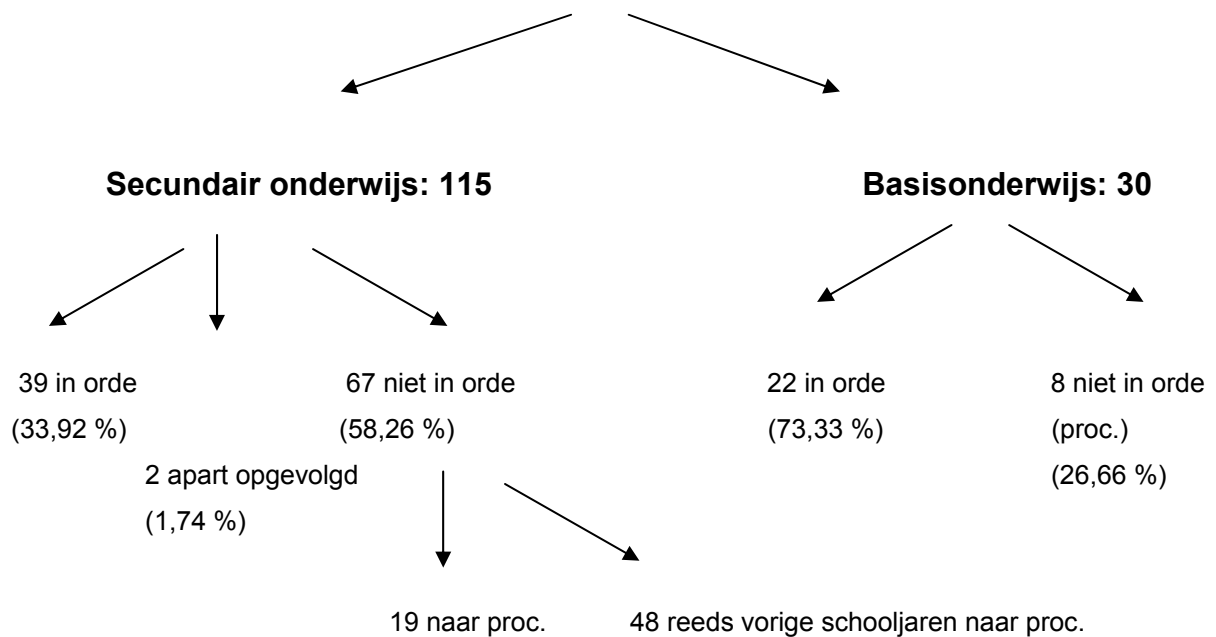
Prioritair

¹⁹ Dit zijn de ingeschreven leerlingen op 1 oktober in de gefinancierde en gesubsidieerde scholen van de Vlaamse Gemeenschap en de andere instellingen, die hun bestanden tijdig doorstuurden. Hierin zitten ook de niet-leerplichtige ingeschreven leerlingen en de leerlingen zonder rijksregister.

Eerstelingen

Prioritair:

Overzichtstabel cijfers 2003-2004, 2004-2005, 2005-2006

Wanneer we de belangrijkste cijfers van de voorbije drie schooljaren op een rij zetten, krijgen we volgend overzicht:

	Basisonderwijs	Secundair onderwijs
2003-2004		
Eerstelingen	757	647
Prioritair	21	103
Eerstelingen in orde	709	572 ²⁰
Prioritair in orde	11	34 ²¹
Procureur	13	27
2004-2005		
Eerstelingen	619	833
Prioritair	20	71
Eerstelingen in orde	568	746 ²²
Prioritair in orde	10	13
Procureur	19	31
2005-2006		
Eerstelingen	617	785
Prioritair	30	115
Eerstelingen in orde	583	706 ²³
Prioritair in orde	22	39 ²⁴
Procureur	42	88

Tabel 1.1. Belangrijkste cijfers leerplichtcontrole 2003-2004, 2004-2005 en 2005-2006

Hoewel het rapport voornamelijk handelt over de cijfers van 2005-2006, zullen in de hierna volgende tabellen ook de cijfers van 2004-2005 in detail worden gegeven, om vergelijking mogelijk te maken.

²⁰ De apart opgevolgde dossiers (19) zijn hier niet bijgevoegd.

²¹ De apart opgevolgde dossiers (4) zijn hier niet bijgevoegd.

²² De apart opgevolgde dossiers (18) zijn hier niet bijgevoegd.

²³ De apart opgevolgde dossiers (10) zijn hier niet bijgevoegd.

²⁴ De apart opgevolgde dossiers (2) zijn hier niet bijgevoegd.

5. Cijfers Basisonderwijs

5.1. Overzicht

5.1.1. Eerstelingen en prioritairen 2004-2005

In het basisonderwijs werden in het schooljaar 2004-2005 na de eerste uitzuivering, 639 (619 *eerstelingen en 20 prioritairen*) leerlingen nergens teruggevonden. In de tabellen 1.2 en 1.3 is te zien hoeveel er daarvan uiteindelijk in orde / niet in orde met de leerplicht bleken te zijn (zie ook 5.1.3 en 5.1.4):

	Eerstelingen	Percentage tov totaal
In orde	568	91,76
Nog niet In orde	51	8,24
Totaal	619	100,00

Tabel 1.2. Eerstelingen BaO 2004-2005

	Prioritairen	Percentage tov totaal
In orde	10	50,00
Nog niet in orde	10	50,00
Totaal	20	100,00

Tabel 1.3. Prioritairen BaO 2004-2005

5.1.2. Eerstelingen en prioritairen 2005-2006

In het basisonderwijs werden in het schooljaar 2005-2006 na de eerste uitzuivering 647 (617 *eerstelingen en 30 prioritairen*) leerlingen nergens teruggevonden. In de tabellen 1.4 en 1.5 is te zien hoeveel er daarvan uiteindelijk in orde / niet in orde met de leerplicht bleken te zijn (zie ook 5.1.3 en 5.1.5):

	Eerstelingen	Percentage tov totaal
In orde	583	94,49
Nog niet in orde	34	5,51
Totaal	617	100,00

Tabel 1.4. Eerstelingen Bao 2005-2006

	Prioritairen	Percentage tov totaal
In orde	22	73,33
Nog niet in orde	8	26,67
Totaal	30	100,00

Tabel 1.5. Prioritairen BaO 2005-2006

5.1.3. Niet in orde: eerstelingen en prioritairen 2004-2005 en 2005-2006

Wanneer we de eerstelingen en prioritairen bekijken die uiteindelijk niet in orde bleken te zijn, krijgen we volgende indeling:

2004-2005

Categorie²⁵	Eerstelingen	Perc.tov totaal
Nog niets ontvangen	15	29,41
Geen gegevens (terug van post, adres onbekend, verhuisd, ...)	32	62,75
Rondtrekkende bevolking ²⁶	3	5,88
Niet in orde – rondtrekkende bevolking – naar procureur ²⁷	1	1,96
Totaal	51	100,00

Tabel 1.6. Eerstelingen BaO 2004-2005 die niet in orde zijn, met de reden waarom

Categorie	Prioritairen	Perc. tov totaal
Niet in orde naar procureur	8	80,00
Niet in orde - rondtrekkende bevolking - naar procureur	2	20,00
Totaal	10	100,00

Tabel 1.7. Prioritairen BaO 2004-2005 die niet in orde zijn

2005-2006

Categorie	Eerstelingen	Perc. tov totaal
Niet in orde naar procureur	26	76,47
Niet in orde – rondtrekkende bevolking – naar procureur	8	23,53
Totaal	34	100,00

Tabel 1.8. Eerstelingen BaO 2005-2006 die niet in orde zijn

Categorie	Prioritairen	Perc. tov totaal
Niet in orde naar procureur	5	62,50
Niet in orde - rondtrekkende bevolking - naar procureur	3	37,50
Totaal	8	100,00

Tabel 1.9. Prioritairen BaO 2005-2006 die niet in orde zijn

In het schooljaar 2004-2005 vonden we tijdens de leerplichtcontrole uiteindelijk 51 eerstelingen en 10 prioritairen niet terug of kregen we een onbevredigend antwoord op de vraag of de leerlingen aan de leerplicht voldeden. In het schooljaar 2005-2006 waren het er respectievelijk 34 en 8.

In het schooljaar 2004-2005 werden 19 dossiers overgemaakt aan de procureur. 8 van deze leerlingen bleken achteraf toch in orde te zijn. In de bovenstaande tabellen is enkel uitgegaan van de leerlingen die uiteindelijk niet in orde bleken te zijn, namelijk 11 leerlingen.

²⁵ De categorieën in deze en volgende tabellen (1.6, 1.7, 1.8 en 1.9) sluiten elkaar niet noodzakelijk uit.

²⁶ Dit zijn mensen die geen antwoord sturen op de brieven, maar waarvan binnen AgODi geweten is dat ze behoren tot de rondtrekkende bevolking.

²⁷ Dit zijn mensen die zelf aangeven tot de trekkende bevolking te behoren en om deze reden niet wensen te voldoen aan de leerplicht.

In het schooljaar 2005-2006 werden er 56 dossiers overgemaakt aan de procureur. 14 van deze leerlingen bleken achteraf toch in orde te zijn met de leerplicht. In bovenstaande tabellen is enkel uitgegaan van die leerlingen die uiteindelijk niet in orde waren, namelijk 42 leerlingen. Deze sterke stijging valt te verklaren omdat eerstelingen waarvoor geen bevredigend antwoord kwam ook overgemaakt werden aan de procureur. Tot het voorgaande schooljaar werden enkel de prioritair en de eerstelingen waarvan duidelijk was dat ze niet in orde waren met de leerplicht, doorgestuurd naar de procureur.

5.1.4. In orde: eerstelingen en prioritair 2004-2005

De dossiers in de onderstaande tabellen 1.10 en 1.11 bleken uiteindelijk in orde te zijn.

Eerstelingen

Bron► Artwoord ▼	Insp. Isr. god ²⁸	Finwet 1 feb ²⁹	Ge- meen- te ³⁰	Late Zen- ding AI ³¹	Inst. niet- school- gaanden	Man. uitzuiv. ³²	Ouders ³³	Tot.	%
Gesub./gefin. school		4	26			1	8	39	6,87
Huisonderwijs- individueel ³⁴			3				1	4	0,70
Huisonderwijs- met verklaring			1					1	0,18
Ingeschreven in een AI			1	20				21	3,70
Franstalig onderwijs			60				28	88	15,49
Europese of Int. School			6				12	18	3,17
Buitenland (buurlanden)			108				12	120	21,13
Vrijstelling leerplicht ³⁵			1					1	0,18
Vrijst. Leerpl., nog niet aangevraagd ³⁶			10		4			14	2,46
Woonst in Wal./Brussel			12			5		17	2,99
Ambtshalve afschrijving ³⁷			9			17		26	4,58
Buitenland (niet buurland)	21		125				56	202	35,56
Afschrijving naar buitenland ³⁸			12			2		14	2,46
Andere reden in orde						2	1	3	0,53
Totaal	21	4	374	20	4	27	118	568	100

Tabel 1.10. Eerstelingen Bao 2004-2005 die wel in orde zijn, met de reden waarom

²⁸ Het gaat hier om een inspecteur Israelitische godsdienst, die van sommige Joodse leerlingen weet dat ze in Israël studeren.

²⁹ Leerlingen die teruggevonden werden in gesubsidieerde / gefinancierde scholen via de telling van 1 februari.

³⁰ Leerlingen die in orde bleken te zijn, na opzoeken door de gemeenten.

³¹ Late zending AI= andere instellingen die hun bestanden later insturen.

³² Zie procedure, punt 2.

³³ Leerlingen die in orde bleken te zijn, na antwoorden van de ouders.

³⁴ Leerlingen die aangeven huisonderwijs te volgen, maar nog geen verklaring van huisonderwijs hebben ingediend.

³⁵ Leerlingen die omwille van de ernst van hun aandoening of handicap in aanmerking komen voor een vrijstelling van de leerplicht, maar dit nog niet hebben aangevraagd bij de Commissie voor Advies Buitengewoon Onderwijs.

³⁶ In het secundair onderwijs worden deze apart opgevolgd en worden de ouders aangeschreven met de vraag een vrijstelling van de leerplicht aan te vragen. In het basisonderwijs werden deze dossiers niet apart opgevolgd. Omdat het meestal om een gevoelige problematiek ging, werden deze dossiers niet doorgestuurd naar de procureur. Daarom staan ze in de tabel "in orde", hoewel ze dit strikt genomen niet waren.

³⁷ Dit betekent dat de gemeente en/of politie sterke vermoedens heeft dat de betrokken familie definitief uit de gemeente is vertrokken, maar men weet niet waar ze dan wel verblijven. De familie wordt dan geschrapt uit het bevolkingsregister van de gemeente.

³⁸ Hetzelfde als een ambtshalve afschrijving, maar hier weet men dat de familie naar het buitenland gegaan is.

Bij de eerstelingen die we in de loop van de procedure in het schooljaar 2004-2005 terugvonden zien we dat de meesten van hen:

- verbleven in het buitenland (niet de buurlanden): 35,56%;
- onderwijs volgden in één van onze buurlanden: 21,13%;
- ingeschreven waren in een school gefinancierd of gesubsidieerd door de Franse gemeenschap: 15,49 %;
- ingeschreven waren in een school gefinancierd of gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap: 6,87%;
- ambtshalve afgeschreven waren of naar het buitenland afgeschreven waren: 7,04%.

Prioritair

Bron ► Antwoord ▼	Gemeente	Manuele Uitzuivering	Procureur ³⁹	Totaal	%
Buitenland (buurlanden)	1			1	10,00
Ambtshalve afschrijving ⁴⁰	1	4		5	50,00
Buitenland (niet buurland)	1		2	3	30,00
Andere redenen in orde			1	1	10,00
Totaal	3	4	3	10	100,00

Tabel 1.11. Prioritair BaO 2004-2005 die wel in orde zijn, met de redenen waarom

In 2004-2005 bleken uiteindelijk ook een aantal prioritair in orde te zijn met de leerplicht. In de helft van de gevallen waren deze leerlingen ondertussen ambtshalve afgeschreven. De tweede grootste groep verbleef in het buitenland (niet de buurlanden).

³⁹ Leerlingen die wel in orde bleken te zijn, na opzoeken door de procureur

⁴⁰ Zie voetnoot 30

5.1.5. In orde: eerstelingen en prioritair 2005-2006

De dossiers in de onderstaande tabellen 1.12 en 1.13 bleken uiteindelijk in orde te zijn.

Eerstelingen

Bron ►	Insp. Isr gods.	Ge-meente	Late Zen-ding AI	Man. Uitzuiv.	Ouders	Procu-reur	Totaal	%
Antwoord ▼								
Gesub./gefinan. School		23		3	11		37	6,35
Huisonderwijs-individueel		2			4		6	1,03
Huisonderwijs-met verklaring				3			3	0,51
Ingeschreven in een AI				26			26	4,46
Franstalig onderwijs		93			22		115	19,72
Europese of Int. School		8			2		10	1,72
Buitenlands (buurlanden)		89			11		100	17,15
Vrijstelling leerplicht		1					1	0,17
Vrijstelling leerplicht-nog niet aangevraagd		6			1		7	1,20
Woont in Wallonië/Brussel		13		5	1		19	3,26
Ambtshalve afschrijving	4	8		19			31	5,32
Buitenland (niet buurland)	16	141	1		48	2	208	35,68
Afschrijving naar buitenland		15		3			18	3,09
Andere reden OK		2					2	0,34
Totaal	20	401	1	59	100	2	583	100,00

Tabel 1.12. Eerstelingen BaO 2005-2006 die wel in orde zijn, met de reden waarom

In het schooljaar 2005-2006 zien we dat de meeste eerstelingen:

- verbleven in het buitenland (niet de buurlanden): 35,68%;
- onderwijs volgden in één van onze buurlanden: 17,15%;
- ingeschreven waren in een school gefinancierd of gesubsidieerd door de Franse gemeenschap: 19,72%;
- ingeschreven waren in een school gefinancierd of gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap: 6,35%;
- ambtshalve afgeschreven waren of naar het buitenland afgeschreven waren: 8,41%.

Prioritair

Bron ►	Gemeente	Manuele uitzuivering	Ouders	Procureur	Totaal	%
Antwoord ▼						
Geen gegevens (terug van post, adres onbekend, ...)				1	1	4,55
Gesub./gefin. school	1	1			2	9,09
Franstalige school	1		1		2	9,09
Buitenland (niet de buurlanden)	12		1		13	59,09
Afschrijving naar buitenland	3	1			4	18,18
Totaal	17	2	2	1	22	100,00

Tabel 1.13. Prioritair BaO 2005-2006, die wel in orde zijn, met de reden waarom

In 2005-2006 bleken uiteindelijk ook een aantal prioritair in orde te zijn met de leerplicht. In ongeveer 79% van de gevallen verbleven de leerlingen in het buitenland (niet de buurlanden + ambtshalve afgeschreven naar het buitenland).

5.2. Vaststellingen

Uit de gegevens kunnen we de volgende mogelijke conclusies trekken:

- Ongeveer de helft van de leerlingen die we in eerste instantie niet terug vonden, bleken onderwijs te volgen in het buitenland (buurlanden + andere landen). Jaar na jaar is dit de meest voorkomende verklaring voor het in eerste instantie niet terugvinden van een leerling.
- Het aandeel van de in eerste instantie niet terug te vinden eerstelingen die uiteindelijk in een school gefinancierd of gesubsidieerd door de Franse Gemeenschap bleken ingeschreven te zijn, is gestegen, van 15,5% naar 20%.
- Het aandeel van de in eerste instantie niet terug te vinden leerlingen die in een door de Vlaamse overheid gesubsidieerde of gefinancierde school bleken ingeschreven te zijn ligt steeds rond de 7%.
- Het aantal eerstelingen waar geen bevredigend antwoord voor gevonden werd, schommelde de voorbije jaren telkens rond de 50. Dit is in dit schooljaar gedaald naar 34. In ongeveer 60 à 70% van deze gevallen kwamen onze brieven aan de ouders terug via de post met mededelingen als "adres onbekend" en "verhuisd". Van deze groep kan verondersteld worden dat deze bij de leerplichtcontrole van het volgende jaar wél teruggevonden zal worden aangezien de gegevens waar we dan over beschikken correcter zullen zijn. Zo zullen bijvoorbeeld adreswijzigingen, verhuizingen naar het buitenland, wel terug te vinden zijn.

- Het aantal prioritairen dat niet teruggevonden werd, bedroeg in het schooljaar 2004-2005 10 en in het schooljaar 2005-2006 8. Het gaat hier dus om een klein aantal. Over sommige dossiers kregen we feedback van de procureurs, maar over andere dossiers kregen we dit niet. We weten dus niet met zekerheid hoeveel leerlingen uiteindelijk toch in orde bleken te zijn of in hoeveel gevallen de leerplichtwet inderdaad niet gerespecteerd werd.
- Bij de prioritairen die uiteindelijk wel in orde bleken te zijn, waren de leerlingen in de meeste gevallen verhuisd naar het buitenland.

6. Cijfers Secundair Onderwijs

6.1. Niet-teruggevonden leerplichtigen secundair

Na vergelijking van de bestanden van het rijksregister met deze van de ingeschreven leerlingen en het weglaten van de leerlingen woonachtig in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, zijn we in 2005-2006 begonnen met 7.558 14-15-jarigen (+ leerlingen die bij de vorige leerplichtcontroles niet in orde bleken te zijn) die we nergens terugvonden.

6.2. De verschillende uitzuiveringen van de ruwe tabel 14-15-jarigen

Op het aantal van 7.558 leerlingen, gebeurden een aantal eerste uitzuiveringen:

	2004-2005	2005-2006
Buitenlandse school	28	42
Ambtshalve afschrijving ⁴¹	6	10
Ingeschreven in een andere instelling ⁴²	1.777	1.730
Vrijstelling van de leerplicht wegens handicap of ziekte	58	67
Volgen individueel huisonderwijs	75	66
Opgenomen in een Instelling voor niet - schoolgaanden	2	25
Franstalig onderwijs	3.989	4.156
Late inschrijvingen	66	55
Manuele opzoeken ⁴³ waarbij leerling in orde bleek	169	159
Apart opgevolgde dossiers leerplichtcontrole ⁴⁴	0	6
Leerplichtcontrole vorig schooljaar	281	342
Diploma secundair onderwijs behaald	1	0
Fouten in de bestanden waardoor leerling toch in orde bleek	4	0
Totaal	6.456	6.658

Tabel 1.14. Overzicht van de verschillende uitzuiveringen die er gebeuren op de ruwe tabel LPC 2005-2006 SO

Uiteindelijk vonden we 6.658 leerlingen terug die in orde bleken te zijn met de leerplicht. 900 leerlingen vonden we (nog niet) terug, **785** daarvan kwamen voor de eerste maal voor in de leerplichtcontrole (eerstelingen), **115** leerlingen voor de tweede maal of meer (prioritair).

⁴¹ Zie voetnoot 30

⁴² Deze leerlingen komen uit bestanden van andere instellingen die hun gegevens niet tijdig doorstuurden of werden doorgestuurd zonder rijksregisternummer, waardoor dit laatste manueel moest worden opgezocht.

⁴³ Zie procedure leerplicht, punt 2

⁴⁴ Dossiers die apart worden opgevolgd omdat door de gevoelige problematiek (b.v. medische redenen) een standaardcontrole niet meer als nuttig wordt ervaren. Voor meer uitleg, zie 6.5.

De "andere instellingen" zijn niet verplicht mee te werken aan de leerplichtcontrole. Zij worden ieder schooljaar aangeschreven met de vraag dit toch te doen. Hun medewerking varieert:

	2004-2005		2005-2006	
	Aantal	Respons	Aantal	Respons
Syntra (middenstandsopleiding)	20	20	19	19
Centra voor deeltijdse vorming	11	11	11	11
Erkende scholen	6	6	6	6
Europese scholen	7	7	4	4
Instellingen en voorzieningen voor Bijzondere Jeugdzorg	29	28	27	23
Internationale scholen	4	4	7	7
Private scholen	39	30	31	28
Observatiecentra	2	2	1	1
Totaal	118	108 (91,53%)	106	99 (93,40%)

Tabel 1.15. Overzicht van de andere instellingen en hun respons 2004-2005 en 2005-2006

De medewerking van de andere instellingen is gestegen ten opzichte van schooljaar 2004-2005; 93,40% van de instellingen werkte mee aan de leerplichtcontrole.

Dit is een beduidend hoger percentage dan bij de opvolging van de in- en uitschrijvingen na 1/10 (zie hoofdstuk 2: 40,57% in 2005-2006). Het feit dat men bij de leerplichtcontrole slechts éénmaal een bestand moet insturen, kan hiervoor een mogelijke verklaring zijn.

Voor de private scholen en de instellingen en voorzieningen voor Bijzondere Jeugdzorg werken nog niet optimaal mee.

6.3. Eerstelingen

6.3.1. Algemeen

In het schooljaar 2004-2005 waren er 833 eerstelingen, in 2005-2006 785 eerstelingen. De verdeling volgens de provincies is als volgt:

Provincie	2004-2005	Perc. tov totaal	2005-2006	Perc. tov totaal
Antwerpen	263	31,57	253	32,23
Limburg	122	14,65	106	13,50
Oost-Vlaanderen	147	17,65	102	12,99
Vlaams-Brabant	220	26,41	238	30,32
West-Vlaanderen	81	9,72	86	10,96
Totaal	833	100,00	785	100,00

Tabel 1.16. Eerstelingen SO 2004-2005 en 2005-2006, opgedeeld per provincie

De meeste eerstelingen waren woonachtig in Antwerpen en Vlaams-Brabant.

Wanneer we per provincie de leerlingenaantallen bekijken ten opzichte van het totaal aantal 14-15-jarigen in de provincie, dan krijgen we volgend beeld:

Provincie	Aantal eerstelingen	Percentage ten opzichte van de bevolkingsgroep 14-15-jarigen ⁴⁵
Antwerpen	253	0,63
Limburg	106	0,53
Oost-Vlaanderen	102	0,32
Vlaams Brabant	238	0,96
West-Vlaanderen	86	0,31
Totaal	785	0,55

Tabel 1.17. Ingeschreven leerlingen per provincie, SO, schooljaar 2005-2006

In Vlaams-Brabant en Antwerpen zien we het meeste eerstelingen ten opzichte van de bevolkingsgroep 14-15-jarigen.

Profiel jongeren

Nationaliteit

In 2005-2006 waren de eerstelingen in totaal uit 57 landen afkomstig. In de hierna volgende tabel geven we enkel deze landen weer die met meer dan 5 leerlingen vertegenwoordigd waren in één van beide schooljaren.

	2004-2005	2005-2006
België	522	456
Groot-Brittannië	17	15
Verenigde Staten	9	9
Kongo (Kinsjasa)	9	10
Duitsland	9	11
Frankrijk	34	23
Nederland	116	133
Portugal	9	12
Turkije	9	12
Vluchteling van Joegoslavische afkomst	3	6
Zweden	1	6
Macedonië	6	2

Tabel 1.18. Overzicht van de meest voorkomende nationaliteiten bij de eerstelingen SO 2004-2005 en 2005-2006

De etnische herkomst van de leerlingen kon niet achterhaald worden, aangezien deze gegevens om redenen van privacy niet verzameld werden.

De Fransen en vooral de Nederlanders waren goed vertegenwoordigd doordat het hier meestal ging om leerlingen die van geboorte de Nederlandse of Franse nationaliteit hebben, in Vlaanderen gedomicilieerd zijn, maar in hun moederland naar school blijven gaan.

⁴⁵ Gegevens op basis van het rijksregister, bewerking Studiedienst van de Vlaamse Regering.

Geslacht

	2004-2005	Percentage	2005-2006	Percentage
Jongens	470	56,42	407	51,85
Meisjes	363	43,58	378	48,15
Totaal	833	100,00	785	100,00

Tabel 1.19. Onderverdeling eerstelingen SO 2004-2005 en 2005-2006, naar geslacht

Het verschil tussen het aandeel van de jongens en het aandeel van de meisjes wordt ieder schooljaar kleiner. In 2003-2004 was de verhouding nog 57% jongens tegenover 43% meisjes; in 2004-2005 was dit al 56% tegenover 44% en in 2005-2006 kregen we 52% tegenover 48%.

6.3.2. Indeling naar categorie van antwoord (bron: ouders of gemeenten)

Wanneer we de mogelijke antwoorden oplistten die we van gemeenten of ouders hebben gekregen, per categorie, dan krijgen we volgend overzicht:

	2004-2005	Percentage	2005-2006	Percentage
Gesub./gefin. Ned. school / centrum	38	4,56	52	6,62
Erkende Nederlandstalige school	0	0	8	1,03
Ingeschreven in een andere instelling	23	2,76	19	2,42
Huisonderwijs – individueel	4	0,48	2	0,25
Middenstandsopleiding (syntra)	71	8,52	4	0,51
Franstalig onderwijs	125	15,01	156	19,88
Europese of Internationale school	4	0,48	7	0,89
Buitenlandse school	319	38,30	329	41,91
Vrijstelling van de leerplicht wegens handicap of ziekte	2	0,24	4	0,51
Andere reden info voldoende ⁴⁶	112	13,45	105	13,38
OK dit schooljaar / verder op te volgen in 2006-2007	5	0,60	6	0,76
Instelling voor niet-schoolgaanden	14	1,68	3	0,38
Woont in Wal. / Brussel	16	1,92	11	1,40
Apart op te volgen dossiers LPC	18	2,16	10	1,27
Verhuisd (en bleken in orde te zijn)	13	1,56	0	0
Andere reden niet in orde	46	5,52	24	3,06
Geen antwoord	23	2,76	45	5,73
Totaal	833	100,00	785	100,00

Tabel 1.20. Overzicht van de verschillende antwoorden van ouders en gemeenten eerstelingen SO 2005-2006

In 2004-2005 bleken uiteindelijk 746 leerlingen of 89,56% in orde te zijn met de leerplicht. De meesten onder hen:

- verbleven in het buitenland: 38,30%;
- volgden les in een Franstalige onderwijsinstelling: 15,01%;
- volgden een middenstandsopleiding: 8,52%;

⁴⁶ 2005-2006: 76 jongeren zijn vertrokken naar het buitenland en 18 jongeren zijn ambtshalve afgeschreven.

- volgden les in een gesubsidieerde of gefinancierde school: 4,56%;
- waren om een andere reden in orde: 13,45%.

0,60 % was in orde voor 2005-2006, maar zal verder worden opgevolgd.

Voor 8,28% van de leerlingen kregen we geen antwoord of was er een andere reden om aan te nemen dat ze niet in orde waren met de leerplicht. 2,16% van de leerlingen werden verder apart opgevolgd.

In 2005-2006 bleken uiteindelijk 706 leerlingen of 89,94% in orde te zijn met de leerplicht. De meesten onder hen:

- verbleven in het buitenland: 41,91%;
- volgden les in een Franstalige onderwijsinstelling: 19,88%;
- volgden les in een gesubsidieerde of gefinancierde school: 6,62%;
- waren om een andere reden in orde: 13,38%.

0,76% waren in orde voor 2005-2006, maar zullen verder worden opgevolgd.

Voor 69⁴⁷ leerlingen of 8,79% kregen we geen antwoord of was er een andere reden om aan te nemen dat ze niet in orde waren met de leerplicht. Deze werden doorgestuurd naar de procureur.

1,27 % werden verder apart opgevolgd.

6.3.3. Procureur

Omdat in 2004-2005 enkel de eerstelingen werden doorgestuurd waar we zeker waren van ontduiking van de leerplicht en in 2005-2006 elk dossier werd doorgestuurd waar twijfel over bestond, is een vergelijking tussen beide schooljaren niet mogelijk. In 2005-2006 werden volgende aantallen dossiers verstuurd:

---

⁴⁷ De 22 dossiers die na onderzoek van de procureur toch in orde bleken te zijn (zie 6.3.3.), worden hier niet bij geteld, maar staan bij de dossiers die in orde zijn.

Gerechtelijk arrondissement	Verstuurd	Uiteindelijk toch in orde
Antwerpen	30	3
Brugge	3	0
Brussel	24	9
Dendermonde	6	0
Gent	8	3
Hasselt	4	0
Ieper	1	0
Kortrijk	2	0
Leuven	5	0
Mechelen	1	0
Oudenaarde	2	2
Tongeren	4	4
Turnhout	1	1
Totaal	91	22

Tabel 1.21. Aantal dossiers eerstelingen SO 2005-2006 dat naar de procureur gegaan is, per gerechtelijk arrondissement

Uiteindelijk bleken van de 91 doorgestuurde dossiers 22 dossiers toch in orde te zijn met de leerplicht. Ofwel stuurden de ouders een laattijdig antwoord naar het ministerie en werd het dossier bij de procureur herroepen. Ofwel bleek uit het onderzoek van de procureur zelf dat het dossier in orde was.

6.4. Prioritair

6.4.1. Algemeen

In het schooljaar 2004-2005 waren er 71 prioritair, in 2005-2006 115 prioritair. Als we een opdeling maken per provincie, krijgen we volgende tabel:

	2004-2005	Percentage	2005-2006	Percentage
Antwerpen	49	69,01	72	62,61
Limburg	4	5,63	3	2,61
Oost-Vlaanderen	4	5,63	4	3,48
Vlaams-Brabant	13	18,31	35	30,43
West-Vlaanderen	1	1,42	1	0,87
Totaal	71	100,00	115⁴⁸	100,00

Tabel 1.22. Aantal prioritair SO 2004-2005 & 2005-2006, per provincie

Bijna twee derde van de prioritair woonden in 2005-2006 in de provincie Antwerpen tegenover een derde van de eerstelingen. Percentages ten opzichte van inwonersgroepen in de provincies zijn hier niet relevant, gezien de kleine absolute aantallen.

Profiel leerlingen

Nationaliteit

De prioritair waren afkomstig uit 30 landen. In de onderstaande tabel zijn de landen weergegeven, die met 3 of meer leerlingen vertegenwoordigd waren in 2004-2005 en/of 2005-2006:

	2004-2005	2005-2006
België	38	69
Frankrijk	9	6
Indië	2	3
Congo (Kinshasa)	3	2
Macedonië	0	3
Onbekend	3	1
Servië-Montenegro	3	1
Vluchteling van Joegoslavische herkomst	0	4

Tabel 1.23. Meest voorkomende nationaliteiten prioritair SO 2004-2005 & 2005-2006

In tegenstelling tot de eerstelingen kwam Nederland hier niet voor. Frankrijk staat hier op de tweede plaats, weliswaar met een groot verschil t.o.v. de Belgen.

⁴⁸ Dit aantal ligt hoger dan het aantal eerstelingen dat in 2004-2005 niet in orde bleek te zijn (69, abstractie makend van de 18 apart opgevolgde dossiers). Dit komt doordat in dit cijfer van 2005-2006 ook prioritair zitten die meegenomen zijn uit de leerlichtcontroles van voor 2004-2005 en vanuit Basisonderwijs.

Geslacht

	2004-2005	Percentage	2005-2006	Percentage
Jongens	35	49,30	57	49,57
Meisjes	36	50,70	58	50,43
Totaal	71	100,00	115	100,00

Tabel 1.24. Prioritairen SO 2004-2005 & 2005-2006 per geslacht

Het aantal jongens en meisjes was ongeveer even groot.

6.4.2. Indeling per categorie van antwoord (bron: gemeenten)

Wanneer we de mogelijke antwoorden van de gemeenten volgens categorie bekijken, krijgen we volgende indeling:

	2004-2005	Percentage	2005-2006	Percentage
Gesub. / gefin. Nederl. school / centrum	1	1,41	4	3,48
Huisonderwijs - individueel	1	1,41	0	0
Middenstandsopleiding	1	1,41	0	0
Franstalig onderwijs	0	0	8	6,96
Europese of internationale school	0	0	1	0,87
Buitenlandse school	2	2,82	9	7,83
Andere reden info voldoende ⁴⁹	7	9,86	17	14,78
Apart opgevolgde dossiers LPC	0	0	2	1,74
Andere reden niet in orde	21	29,57	15	13,04
Geen antwoord ⁵⁰	38	53,52	59	51,30
Totaal	71	100,00	115	100,00

Tabel 1.25. Overzicht van de antwoorden van de gemeenten prioritairen SO 2004-2005, 2005-2006

In 2004-2005 bleek uiteindelijk:

- 16,91% van de dossiers in orde te zijn met de leerplicht. De leerlingen waren ingeschreven in een school, volgden huisonderwijs of een middenstandsopleiding, gingen in het buitenland naar school of hadden een andere reden om in orde te zijn.
- 83,09% van de dossiers niet in orde te zijn met de leerplicht (geen antwoord of andere reden).

In 2005-2006 bleek uiteindelijk:

- 33,92% van de dossiers in orde te zijn met de leerplicht. De leerlingen waren ingeschreven in een school of een Franstalige onderwijsinstelling, gingen in het buitenland naar school, waren ingeschreven in een Europese of Internationale school of hadden een andere reden om in orde te zijn.
- 64,34% van de dossiers niet in orde te zijn met de leerplicht (geen antwoord of andere reden)⁵¹.
- 1,74% van de dossiers werden apart opgevolgd.

⁴⁹ In de meeste gevallen zijn de jongeren verhuisd naar het buitenland of ambtshalve afgeschreven.

⁵⁰ Het gaat hier om ouders die geen antwoord geven op een schriftelijke vraag van de gemeenten.

⁵¹ Dat er uiteindelijk maar 26 dossiers naar de procureur gegaan zijn, komt omdat de andere dossiers reeds het vorige schooljaar of schooljaren daarvoor naar de procureur zijn gegaan (prioritairen worden telkens opnieuw meegenomen in de leerplichtcontrole).

6.4.3. Procureur

Gerechtelijk arrondissement	2004-2005	2005-2006
Antwerpen	13	9
Brugge	0	1
Brussel	3	10
Dendermonde	1	1
Hasselt	0	1
Leuven	2	3
Tongeren	2	1
Turnhout	1	0
Totaal	22	26

Tabel 1.26. Aantal dossiers prioritair 2004-2005 & 2005-2006 naar de procureur, verdeeld per gerechtelijk arrondissement

Van de 26 dossiers doorgestuurd in 2005-2006 bleken er 7 uiteindelijk toch in orde te zijn met de leerplicht.

6.5. Apart op te volgen dossiers leerplichtcontrole (LPC)

6.5.1. Aantal en bron

Deze dossiers zijn weliswaar niet in orde zijn met de leerplicht, maar door de gevoelige problematiek (bv. medische reden) en de veelheid van instanties die reeds betrokken zijn en het gezin opvolgen, wordt een standaardcontrole van de leerplicht hier niet (meer) als nuttig ervaren.

Deze dossiers kunnen eventueel wel naar het parket gestuurd worden. Het apart opvolgen van bepaalde dossiers werd tot schooljaar 2005-2006 enkel gedaan in het secundair onderwijs, dergelijke procedure bestond nog niet in het basisonderwijs. De dossiers zijn niet enkel afkomstig uit de leerplichtcontrole (zowel eerstelingen als prioritair). Daarom is het totale aantal groter dan de aantallen gegeven in de tabellen 1.14 en 1.20.

Bron	Aantal
Apart op te volgen dossiers LPC 2004-2005	16
CLB	3
Inspectie	1
School	1
PINA-18 ⁵²	9
Leerplichtcontrole	7
In-en uit	2
Leerplichtcontrole Nederland	1
Totaal	40

Tabel 1.27. Overzicht van het aantal apart op te volgen dossiers LPC, onderverdeeld naar bron (instantie die het dossier overmaakte)

⁵² Pina-18 is het onthaalbureau voor anderstalige minderjarige nieuwkomers in Antwerpen. Op hun vraag sturen zij dossiers door naar het Ministerie, waarvan zij een vermoeden hebben dat de leerplicht niet ingevuld wordt.

In 2004-2005 waren er 42, in 2005-2006 waren het er 40.

6.5.2. Reden

Reden	2004-2005	2005-2006
Medische reden	11	10
Volwassenenonderwijs	1	1
Vindt geen school	6	3
Huisonderwijs	14	8
Onwil	9	14
Buitenland	1	1
Trekkende bevolking	0	1
Geen	0	2
Totaal	42	40

Tabel 1.28. Overzicht van de redenen waarom betreffende leerlingen niet aan de leerplicht voldoen, SO 2004-2005 en 2005-2006

Wanneer het om een medische reden ging werden de ouders doorverwezen naar de Commissie voor Advies Buitengewoon Onderwijs om een tijdelijke of definitieve vrijstelling van de leerplicht aan te vragen. Ging het om huisonderwijs, dan werd aan de ouders gevraagd een verklaring van huisonderwijs in te dienen.

Op het eerste zicht lijkt het vreemd dat de categorieën “onwil” en “geen” nog apart werden opgevolgd en niet direct werden doorgestuurd naar de procureur. Dit komt doordat deze dossiers werden doorgestuurd door het CLB of Pina-18. Op hun vraag werden de ouders eerst nog eens aangeschreven, en niet direct doorgestuurd naar de procureur. Wanneer dit niet hielp, stuurde PINA-18 de dossiers zelf door naar de procureur.

Waar het in 2004-2005 vooral ging om jongeren die ziek waren of huisonderwijs volgden (zonder een verklaring in te dienen), stond in 2005-2006 “onwil” op de eerste plaats.

Dit kwam onder andere door de dossiers die we doorkregen van Pina-18 en waarbij het altijd ging om onwil van de ouders en/of de leerlingen.

Huisonderwijs was gedaald, waarschijnlijk doordat mensen steeds beter weten dat er een verklaring dient ingediend te worden bij het ministerie, om in orde te zijn met de leerplicht.

6.5.3. Resultaten

	2004-2005	2005-2006
In orde	17	21 ⁵³
Procureur	1	2
Geen	24	17
Totaal	42	40

Tabel 1.29. Resultaten zorgwekkende dossiers LPC 2004-2005 en 2005-2006

In 2005-2006 werden er 4 dossiers naar de procureur gestuurd, waarvan er 2 achteraf toch in orde bleken te zijn. Deze 2 staan al bij de categorie “in orde”.

De categorie “geen” slaat op dossiers die nog niet in orde zijn met de leerplicht, maar die ook (nog) niet zijn doorgestuurd naar de procureur.⁵⁴

⁵³ Bij de 21 dossiers die in orde zijn, zijn er 2 vrijstellingen van de leerplicht, 3 leerlingen die naar het buitenland gegaan zijn, 1 leerling die opgevolgd wordt door de Franse Gemeenschap, 1 leerling die in een Franstalige school zit, 8 leerlingen die zich ingeschreven hebben in een school, 5 leerlingen die een verklaring van huisonderwijs hebben ingediend en 1 leerling die terminaal ziek is.

⁵⁴ 2005-2006: voor 6 lln. gaat het om een medische reden waarvoor nog een vrijstelling van de leerplicht dient aangevraagd te worden bij de CABO, voor 3 lln. is de 1^e brief pas verstuurd op het einde van het schooljaar, bij 1 leerling is het CLB ermee bezig, bij 1 leerling is het LOP ermee bezig, 1 leerling is bijna einde leerplicht en 5 leerlingen zijn doorgegeven door Pina-18 die zelf doorsturen naar de procureur.

7. Conclusie

Het schooljaar 2005-2006 vormde voor de leerplichtcontrole een scharniermoment. Het was het laatste schooljaar dat de procedure nog op de oude manier gebeurde. Toch waren er ook dan al vernieuwingen ingevoerd. Zo werden alle dossiers waarvoor noch de ouders noch de gemeente een voldoende antwoord konden geven, direct doorgestuurd naar de procureur. Voorheen gebeurde dat enkel met die dossiers waarvan men zeker was dat de leerplicht werd overtreden en werd de rest meegenomen naar het volgende schooljaar.

In het basisonderwijs waren er 617 eerstelingen (komen voor de eerste maal voor in de leerplichtcontrole) en 30 prioritair (komen voor de tweede maal op rij voor). 94,49% van de eerstelingen bleek uiteindelijk in orde te zijn met de leerplicht, voor de prioritair was dit 73,33%. Voor 5,51% van de eerstelingen en 26,67 % van de prioritair hadden we uiteindelijk geen zekerheid omtrent de invulling van de leerplicht. Deze dossiers werden doorgestuurd naar de procureur.

In het secundair onderwijs waren er 785 eerstelingen en 115 prioritair. 89,94 % van de eerstelingen bleek uiteindelijk in orde te zijn met de leerplicht, voor de prioritair was dat 33,92%. 10 dossiers werden bij de eerstelingen apart opgevolgd, bij de prioritair waren dit er 2.

Voor het secundair werden 91 dossiers van de eerstelingen en 26 dossiers van de prioritair doorgestuurd naar de procureur. Na onderzoek door de procureur bleken respectievelijk 22 en 7 leerlingen toch in orde te zijn met de leerplicht. Daarbij moet opgemerkt worden dat we niet van alle procureurs feedback krijgen.

Uiteindelijk bleek dus slechts een klein aantal leerlingen van de onderzochte leeftijdsgroepen, zowel in het basis- als het secundair onderwijs, niet in te schrijven in een onderwijsinstelling of op een andere manier aan de leerplicht te voldoen. De meeste ouders zorgen er dus wel degelijk voor dat hun kind(eren) aan de leerplicht voldoen.

Hoofdstuk 2: Schoolveranderingen / In- en uitschrijvingen na 1/10

1. Basisonderwijs: schoolveranderingen

1.1. Reglementair kader

In het basisonderwijs is de regelgeving op schoolveranderen vervat in het decreet Basisonderwijs van 25 februari 1997, art. 21 en in de omzendbrief BaO/97/12 van 17 juni 1997.

Sinds 1 september 1997 ligt de verantwoordelijkheid voor schoolveranderen volledig bij de ouders. Zij oordelen of het verantwoord is dat hun kind in de loop van het schooljaar van school verandert. Er is geen goedkeuring van de directeur, inspecteur, administratie of minister vereist.

Sinds het schooljaar 2000-2001 verloopt de procedure van schoolveranderen tussen de eerste schooldag van september en de laatste schooldag van juni als volgt. Ouders schrijven hun kind in een nieuwe school in en melden ook aan deze nieuwe school waar het kind tot dan eventueel al ingeschreven was. Daarna is het de verantwoordelijkheid van de directie van de nieuwe school om deze schoolverandering schriftelijk mee te delen aan de directie van de oude school. De nieuwe inschrijving is rechtsgeldig de eerste schooldag na deze mededeling.

1.2. Rol van de school

Het is de verantwoordelijkheid van de directie van de nieuwe school om de schoolverandering schriftelijk mee te delen aan de directie van de oude school. Deze mededeling gebeurt ofwel bij aangetekend schrijven of tegen afgifte van ontvangstbewijs. De nieuwe inschrijving is rechtsgeldig de eerste schooldag na deze mededeling. Zonder bewijs van mededeling van schoolverandering kan de leerling in de nieuwe school niet meegeteld worden.

Het voordeel van deze procedure is dat de school die ze moet uitvoeren (de nieuwe school), ook de school is die er baat bij heeft dat ze correct uitgevoerd wordt. Zonder bericht van schoolverandering aan de oude school door de nieuwe school kan de leerling immers niet meetellen in de nieuwe school voor financiering / subsidiëring.

1.3. Rol van het CLB

Het artikel 29 van het decreet CLB⁵⁵ vermeldt dat het CLB bevoegd is en verantwoordelijkheid draagt voor een leerling tot de leerling is ingeschreven in een school dat door een ander centrum wordt bediend. Ook als een leerling voor een bepaalde periode niet ingeschreven is in de school, behoudt het centrum zijn bevoegdheid en verantwoordelijkheid ten aanzien van die leerling tot het einde van de periode van niet- inschrijving.

---

⁵⁵ Decreet betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding van 1 december 1998.

1.4. Rol van de overheid

In het basisonderwijs worden in- en uitschrijvingen in de loop van het schooljaar, in tegenstelling tot in het secundair onderwijs, niet centraal door het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi) bijgehouden. Cijfers over het aantal schoolveranderingen zijn dus niet beschikbaar.

2. Secundair onderwijs: In- en uitschrijvingen na 1/10

2.1. Situering

De regelgeving betreffende de opvolging van de in- en uitschrijvingen na 1/10 in het secundair onderwijs, vinden we terug in de omzendbrieven SO/2005/04 “Afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs” (d.d. 08/07/2005), SO/2002/05/bus0 “Afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het buitengewoon secundair onderwijs” (d.d. 15/08/02) en het Besluit van de Vlaamse Regering van 16 september 1997 betreffende de controle op inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij Besluit van de Vlaamse Regering van 22 juli 2005. Daarin wordt gesteld dat alle inschrijvingen en uitschrijvingen na 1 oktober worden gemeld aan de administratie secundair onderwijs via EDISON⁵⁶, als onderdeel van de procedure over de samengevoegde inschrijvings- en leerlingentellingen.

Het is de verantwoordelijkheid van de school die een leerling inschrijft om onmiddellijk het leerlingendossier op te vragen aan de uitschrijvende school.

2.2. Procedure (zie schema in bijlage 2)

Wanneer een leerling uitschrijft in een school of centrum deeltijdse vorming en er volgt een nieuwe inschrijving, dan is hij/zij in orde met de leerplicht.

Indien hij/zij echter na 8 dagen nog altijd niet ingeschreven is in een nieuwe school of centrum deeltijdse vorming, vertrekt er een brief naar de uitschrijvende school met de vraag of zij weet waar de leerling is ingeschreven. Indien de leerling niet ouder is dan 18 jaar en de situatie na uitschrijving één van de volgende is (wordt opgegeven door de uitschrijvende school): verandering naar erkende vorming, inschrijving bij de VDAB, werken, opgenomen binnen de bijzondere jeugdzorg (welzijn), andere en geen info, wordt er een 1e brief naar de ouders gestuurd.

Wanneer de uitschrijvende school de inschrijvende school, Syntra⁵⁷ of centrum deeltijdse vorming⁵⁸ kent, wordt er een brief naar deze laatste gestuurd, met de vraag de inschrijving door te sturen naar AgODi.

Wanneer de uitschrijvende school de inschrijvende school niet kent, dan wordt er na 10 dagen een 1^e brief naar de ouders gestuurd, samen met een brief naar het CLB. Voor het grondgebied Antwerpen⁵⁹ wordt er ook een brief gestuurd naar het Centraal Meldpunt Antwerpen (CMP). Hun taak is het begeleiden van absolute en relatieve schoolverzuimers binnen het grondgebied Antwerpen.

Is er na 21 dagen geen antwoord, dan vertrekt er een herinneringsbrief naar de ouders.

⁵⁶ Elektronisch Doorgeven van Informatie tussen Schoolinstellingen en het Onderwijsdepartement.

⁵⁷ Bieden opleidingsprogramma's in de leertijd aan, in combinatie met een leercontract in de middenstand. Dit is enkel bedoeld voor deeltijds leerplichtigen.

⁵⁸ Deze worden ingericht door vzw's, actief in het vormings –en jeugdwerk en bieden vormingsprogramma's aan voor jongeren die omwille van diverse omstandigheden (sociale, persoonlijke, maatschappelijke, ...) niet meer kunnen participeren aan het bestaande schoolse systeem.

⁵⁹ Hieronder wordt verstaan: stad Antwerpen (2000), Antwerpen (2018, 2020, 2030, 2060), Berendrecht (2040), Zandvliet (2040), Deurne (2100), Borgerhout (2140), Merksem (2170), Berchem (2600), Hoboken (2660) en Ekeren (2180)

Is er op de 1^e brief naar de ouders wel een antwoord gekomen en het blijkt dat de jongere niet aan de leerplicht voldoet (bv. gaan werken of inschrijving bij de VDAB) dan wordt er een 2^e brief naar de ouders gestuurd waarin hen gewezen wordt op de leerplicht.

Is de jongere opgenomen in een instelling voor Bijzondere Jeugdzorg, dan wordt er een 2^e aangepaste brief naar de ouders gestuurd, waarin hen gevraagd wordt tot welke datum hun kind opgenomen is. De opvolging in- en uitschrijvingen start dan opnieuw vanaf deze datum.

Vanaf het schooljaar 2004-2005 neemt ook het Vlaams Agentschap voor Ondernemersvorming Syntra Vlaanderen, het initiatief om hun uitgeschreven leerlingen op te volgen. Om hen hierin tegemoet te komen, kunnen zij lijsten van uitgeschreven leerlingen sturen naar het Ministerie van Onderwijs. Er wordt dan nagekeken welke leerlingen opnieuw zijn ingeschreven in een gesubsidieerde/gefinancierde school. Diegenen die niet zijn ingeschreven in een school en waarvan men niet weet waar ze naartoe zijn, worden opgevolgd door het Vlaams Agentschap voor Ondernemersvorming Syntra Vlaanderen zelf.

2.3. Toekomst

Wat betreft de opvolging van de in- en uitschrijvingen na 1/10 worden er in het evaluatierapport spijbelen en schoolverzuim⁶⁰ een aantal knelpunten naar voren gebracht.

Het grootste knelpunt op dit moment is het feit dat de procedure feitelijk geen eindpunt kent. Indien ouders ook na de herinneringsbrief weigeren te voldoen aan de leerplicht of helemaal geen antwoord sturen, dan stopt de procedure.

Om dit te verhelpen is in actie 12⁶¹ het voornemen opgenomen om de opvolging van de uitgeschreven leerplichtige jongeren, die de volledige procedure doorlopen hebben en nog altijd niet aan de leerplicht voldoen, toe te vertrouwen aan het LOP (Lokaal Overlegplatform). De lokale onderwijsinstellingen zijn immers het best geplaatst om in een gezamenlijke verantwoordelijkheid te zoeken naar een gepaste herinschrijving.

Indien ook dit niet helpt en er sprake is van manifeste onwil van ouders en/of leerlingen, dan worden ook deze dossiers doorgegeven aan de procureur des Konings.

---

⁶⁰ MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2006). Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel, p. 25-29

⁶¹ MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2006). Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel, p. 89-90

2.4. Cijfers

2.4.1. Algemeen

Aantal in- en uitschrijvingen

Wanneer men kijkt naar het aantal leerlingen die in- en uitschrijven⁶² tijdens het schooljaar 2005-2006, volgens onderstaande categorieën:

- “**InUit**” slaat op jongeren die laattijdig inschrijven (na 1/10), uitschrijven en niet meer opnieuw inschrijven.
- “**Uit**” zijn de jongeren die op 1/10 ingeschreven zijn, uitschrijven en niet meer inschrijven.
- “**Uitln**” zijn de jongeren die op 1/10 ingeschreven zijn, uitschrijven en weer inschrijven (en dus in orde zijn met de leerplicht),

ziet men het volgende:

2004-2005	Zonder reden ⁶³			Eigen initiatief ⁶⁴			Advies school of ⁶⁵ CLB			Tucht ⁶⁶		
	InUit	Uit	Uitln	InUit	Uit	Uitln	InUit	Uit	Uitln	InUit	Uit	Uitln
10/2004	0	2	1009	31	708	1254	2	33	77	1	15	66
11/2004	0	0	1176	62	645	1285	1	19	122	2	21	83
12/2004	0	0	198	44	328	314	6	23	30	1	18	48
01/2005	0	0	6906	105	894	4106	9	55	498	4	20	234
02/2005	0	0	424	185	626	273	20	36	25	9	34	70
03/2005	0	0	216	131	452	184	22	43	34	11	45	126
04/2005	0	0	148	192	487	228	21	36	57	26	44	126
05/2005	0	0	84	154	415	70	22	42	11	25	46	44
06/2005	0	0	40	64	170	9	13	19	3	11	14	4
	0	2	10201	968	4725	7723	116	306	857	90	257	801
	10203			13416			1279			1148		
Totaal	26046											

Tabel 2.1. Overzicht van het aantal in- en uitschrijvingen 2004-2005, per categorie en per reden

⁶² Om deze aantallen te achterhalen, werd telkens gekeken naar de laatste “beweging” (in-of uitschrijving) van elke leerling volgens de categorieën InUit, Uit en Uitln. Daardoor zijn al deze in-en uitschrijvingen uniek en komt dezelfde leerling geen twee keer voor in de cijfers. Het betekent ook dat van bijvoorbeeld een leerling die verschillende malen in-en uitschrijft, enkel de laatste inschrijving/uitschrijving opgenomen is in de tabel, die overeenkomt met één van de 3 gebruikte categorieën.

⁶³ De uitschrijvende school kent de reden van uitschrijving niet.

⁶⁴ Het is de beslissing van ouders en/of leerling om uit te schrijven.

⁶⁵ De leerling schrijft uit op aanraden van school en/of CLB.

⁶⁶ De leerling is uitgeschreven ten gevolge van een definitieve uitsluiting.

2005-2006	Zonder reden			Eigen initiatief			Advies school of CLB			Tucht		
	InUit	Uit	UitIn	InUit	Uit	UitIn	InUit	Uit	UitIn	InUit	Uit	UitIn
10/2005	0	1	954	21	644	1199	1	22	59	2	12	54
11/2005	0	1	1185	61	653	1465	2	31	113	0	15	109
12/2005	0	3	236	36	390	296	4	25	35	5	17	36
01/2006	0	1	6813	125	1020	4355	9	45	667	6	21	277
02/2006	0	2	498	166	718	272	6	33	34	8	40	99
03/2006	0	2	255	216	651	325	20	48	49	13	40	141
04/2006	1	1	101	147	386	183	11	29	39	9	20	101
05/2006	1	3	82	166	444	102	22	35	16	3	25	51
06/2006	0	4	29	59	183	8	8	17	2	3	6	2
	2	18	10153	997	5089	8205	83	285	1014	49	196	870
	10173			14291			1382			1115		
Totaal	26961											

Tabel 2.2. Overzicht van het aantal in- en uitschrijvingen 2005-2006, per categorie en per reden

In 2004-2005 waren er 26.046 leerlingen die in-en uitschreven na 1/10⁶⁷ volgens de 3 bovenstaande categorieën. Daarvan hebben er zich 19.582 (75,18%) opnieuw ingeschreven na hun uitschrijving. Naast die 26.046 waren er ook nog eens 2.594 laattijdige inschrijvingen (leerlingen die inschrijven na 1/10, en daarna niet meer uitschrijven).

In 2005-2006 waren er 26.961 leerlingen die in-en uitschrijven na 1/10⁶⁸ volgens de 3 bovenstaande categorieën. Daarvan hebben er zich 20.242 (75,08%) opnieuw ingeschreven na hun uitschrijving, bijna hetzelfde percentage als in 2004-2005. Naast die 26.961 waren er ook nog eens 2.530 laattijdige inschrijvingen.

Rond januari zag men een piek in het aantal uitschrijvingen, meestal gevolgd door een nieuwe inschrijving. Waarschijnlijk had dit te maken met de resultaten van de kerstexamens, waarbij jongeren, door een verandering van studierichting, onderwijsvorm en/of school, trachtten hun slechte resultaten of verkeerde keuzes te remediëren. Deze piek in januari zag men ook terugkeren bij de laattijdige inschrijvingen. Daar zien we dat 795 van de 2.530 laattijdige inschrijvingen of 31,42% gebeurden in januari. Ter vergelijking: het tweede hoogste percentage, namelijk 15,57% of 394 van de 2.530 laattijdige inschrijvingen, vinden we terug in november.

⁶⁷ Indien men gewoon alle in-en uitschrijvingen zou tellen (abstractie makende van verschillende in-en uitschrijvingen van één en dezelfde leerling) dan zou dit aantal hoger zijn, namelijk 52.982.

⁶⁸ Idem, in 2005-2006 is het totaal aantal in-en uitschrijvingen 54.827.

Maand	Aantal	Percentage op totaal aantal late inschrijvingen
Oktober 2005	356	14,07
November 2005	394	15,57
December 2005	154	6,10
Januari 2007	795	31,42
Februari 2007	333	13,16
Maart 2007	188	7,43
April 2007	162	6,40
Mei 2007	114	4,51
Juni 2007	34	1,34
Totaal	2.530	100,00

Tabel 2.3. Overzicht van het aantal laattijdige inschrijvingen per maand, schooljaar 2005-2006

Kijken we naar de termijn waarbinnen leerlingen zich opnieuw inschrijven, dan zien we het volgende:

Inschrijving ...-... dagen na uitschrijving	2004-2005	Perc. tov totaal	2005-2006	Perc. tov totaal
1 dag	18.299	93,45	19.167	94,69
1-30	999	5,10	771	3,81
31-60	152	0,78	119	0,59
61-90	59	0,30	62	0,30
91-120	51	0,26	80	0,40
>120	22	0,11	43	0,21
Totaal	19.582	100	20.242	100

Tabel 2.4. Termijn waarbinnen leerlingen zich wel weer inschrijven, 2004-2005 & 2005-2006

De meeste leerlingen schreven zich betrekkelijk snel weer in, meestal al na 1 dag.

2.4.2. Uitschrijvingen niet gevolgd door een inschrijving

Algemeen

Wanneer we enkel kijken naar de leerlingen die uitschrijven en niet meer inschrijven, krijgen we het volgende overzicht:

	Zonder reden	%	Eigen initiatief	%	Advies school of CLB	%	Tucht	%	Totaal
2004-2005	2	0,03	5.693	88,07	422	6,53	347	5,37	6.464
2005-2006	20	0,30	6.086	90,58	368	5,48	245	3,64	6.719

Tabel 2.5. Overzicht van de uitschrijvingen zonder inschrijving 2004-2005 & 2005-2006

Het aantal uitschrijvingen zonder inschrijving gaat sinds 2003-2004 (5.267) in stijgende lijn, hoewel het verschil tussen 2004-2005 en 2005-2006 niet zo groot was. De uitschrijvingen in het algemeen gaan

sinds 2003-2004 ook in stijgende lijn. Daarbij moet opgemerkt worden dat ook de schoolbevolking een stijgende lijn vertoont (2003-2004: 444.714, 2004-2005: 452.441, 2005-2006: 463.801).⁶⁹

Tucht

Vanaf september 2005-2006 is er een nieuwe regelgeving⁷⁰ met betrekking tot tucht. Definitief uitgesloten leerlingen dienen ingeschreven te blijven in de school totdat ze een nieuwe school gevonden hebben. Men zou dus kunnen verwachten dat het cijfer van 245 leerlingen hier heel wat lager zou liggen, omdat deze leerlingen nergens meer inschrijven en dus in principe zouden moeten ingeschreven blijven in de uitsluitende school. Waarschijnlijk gaat het hier dan ook vaak om leerlingen die aangeven ergens anders in te schrijven, maar dit uiteindelijk niet doen. Ook is de nieuwe regelgeving nog niet in alle scholen even goed bekend.

De verificatie heeft, tijdens haar controle op de meldingen problematische afwezigheden (PA)⁷¹, ook gepolst naar de manier waarop in de scholen omgegaan wordt met de nieuwe regelgeving tucht. Dit gebeurde aan de hand van een vragenlijst⁷², die peilde naar de interpretatie van de regelgeving afwezigheden in de scholen. In totaal beschikken we voor 90,79% van de scholen (986 scholen van de 1086) over een ingevulde checklist.

Uit deze vragenlijst komen volgende vaststellingen naar voor m.b.t. tucht:

In 788 scholen (79,92%) was het schoolreglement nog niet aangepast aan de nieuwe regelgeving tucht. Dit kan verklaard worden door het feit dat scholen pas laat op de hoogte gebracht zijn van de wijzigingen in deze regelgeving.

In 353 scholen (35,80%) was er opvang voorzien voor leerlingen na een definitieve uitsluiting. Deze opvang nam diverse vormen aan: opvang in de klas, in het leerlingensecretariaat, in het studielokaal/polyvalente zaal, een individueel lesrooster voor de uitgesloten leerling, de leerling was op proef in een andere school of de leerling werd opgevangen binnen welzijn.

In 149 scholen (15,11%) was er geen opvang voorzien. Ook hier waren de redenen divers: de leerling was meerderjarig, de leerling werd niet opgevangen maar nam deel aan de examens, de leerling vertoonde extreem storend of gewelddadig gedrag, de leerling bleef thuis op verzoek van de ouders, de leerling had een slechte invloed op andere leerlingen, er was te weinig draagkracht om opvang te organiseren, de ouders hadden geen opvang aangevraagd.

In 491 scholen (49,80% van de scholen) werd ook schriftelijk en gemotiveerd meegedeeld aan de ouders dat er geen opvang voorzien werd, zoals door de regelgeving ook voorgeschreven wordt.

---

⁶⁹ MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING, Vlaams Onderwijs in cijfers 03-04, 04-05 en 05-06.

⁷⁰ Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2002 betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs, art. 1

⁷¹ Leerlingen die afwezig zijn zonder geldige of gekende reden. Deze leerlingen worden aangeduid met de code B in het aanwezigheidsregister. Bij 30 halve dagen B in het voltijds onderwijs en 20 halve dagen B in het deeltijds onderwijs, dient een melding te gebeuren naar het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi).

⁷² Voorbeeld in bijlage 1 bij dit rapport

Situatie na uitschrijving zonder inschrijving

De situatie na uitschrijving, voor die leerlingen die zich niet meer inschreven, was de volgende:

(Let op! Het gaat hier om situaties opgegeven door de uitschrijvende school. Een leerling kan wel zeggen dat hij naar een andere school gaat, maar dit wil niet zeggen dat hij of zij dit ook daadwerkelijk doet.)

Situatie na uitschrijving zonder inschrijving ⁷³	2004-2005			2005-2006		
	Totaal	Leer-plichtig	% leerpl. tov. totaal.	Totaal	Leer-plich-tig ⁷⁴	% leerpl. tov. totaal
Geen info	1.121	251	22,39	1.207	198	16,40
Inschrijving VDAB	912	28	3,07	1.041	22	2,11
Overleden	74	54	72,97	52	38	73,08
Erkende vorming	289	182	62,98	216	103	47,69
Veranderen van onderwijsvorm	52	28	53,85	52	32	61,54
Veranderen van school binnen SO	254	181	71,26	234	135	57,69
Veranderen van studierichting	30	18	60,00	31	9	29,03
Buitenland	371	312	84,10	417	342	82,01
Welzijn	145	13	8,97	143	9	6,29
Werken	2.284	59	2,58	2.506	56	2,23
Andere	932	224	24,03	820	189	23,05
Totaal	6.464	1.350		6.719	1.130	

Tabel 2.6. Situatie na uitschrijving zoals opgegeven door de uitschrijvende school, voor leerlingen die uitschrijven zonder daaropvolgende inschrijving 2004-2005 & 2005-2006

In 2004-2005 waren 1.350 leerlingen van de 6.464 of 20,88% nog leerplichtig op het moment van uitschrijving. 5.114 leerlingen waren niet meer leerplichtig op het moment van de uitschrijving.

Wanneer we voor 2004-2005 de categorieën nemen van jongeren waarvan we kunnen aannemen dat ze wel voldoen aan de leerplicht (buitenland, welzijn), dan vallen er al 325 jongeren af. Trekken we daar nog eens de 54 overleden jongeren af en de 2 jongeren die veranderen binnen de school, dan komen we aan 381 jongeren die afvielen.

Van 969 leerplichtige jongeren (14,99% van 6.464) hadden we dus geen zekerheid omtrent de invulling van de leerplicht. Van die 969 leerlingen waren er 181 of 18,68% uitgeschreven met tucht.

In 2005-2006 waren 1.130 leerlingen van de 6.719 of 16,82% nog leerplichtig op moment van uitschrijving. 5.589 leerlingen waren niet meer leerplichtig op moment van uitschrijving.

Wanneer we voor 2005-2006 de categorieën nemen waarvan we kunnen aannemen dat ze wel voldoen aan de leerplicht (buitenland, welzijn), dan vielen er al 349 jongeren af. Min de 38 overleden jongeren, maakte dit 387 jongeren die afvielen.

⁷³ Het is de beslissing van de school om te kiezen welke situatie wordt aangeduid bij de zending van uitschrijving. Per uitschrijving mogen ze slechts één situatie aanduiden.

⁷⁴ Om de leerplichtigen te bepalen werd de geboortedatum vergeleken met de uitschrijvingsdatum, al deze leerlingen waren dus nog daadwerkelijk leerplichtig op moment van uitschrijving. Het geboortjaar 1987 werd niet meegenomen in de categorie leerplichtigen omdat deze leerlingen vanaf september 2005 niet meer leerplichtig waren, ook al waren ze toen nog geen 18 jaar.

Van 743 leerplichtige jongeren (11,06% van 6.719) hadden we dus geen zekerheid over de invulling van de leerplicht, bijna hetzelfde als in 2004-2005. Van deze 743 jongeren waren er 82 of 11,04 % met tucht uitgeschreven. Dit percentage lag lager dan in 2004-2005. De reden hiervoor kan waarschijnlijk gezocht worden in de nieuwe regelgeving rond tucht (zie boven).

Wanneer we deze 743 jongeren indelen naar leeftijd⁷⁵, krijgt men volgend overzicht:

Situatie na uitschrijving zonder inschrijving	17	16	15	14	13	12	11	Tot.
Andere	62	37	29	33	14	13	1	189
Geen info	78	38	28	22	16	15	0	198
Inschrijving bij VDAB	22	0	0	0	0	0	0	22
Veranderen naar erkende vorming	70	21	10	2	0	0	0	103
Veranderen van onderwijsvorm	11	5	7	5	3	1	0	32
Veranderen van studierichting in SO	4	1	1	1	2	0	0	9
Veranderen van school in SO	52	19	22	14	22	6	0	135
Werken	50	5	0	1	0	0	0	56
Totaal	349	126	97	78	57	35	1	743

Tabel 2.7. Situatie na uitschrijving voor leerlingen die uitschrijven zonder in te schrijven, per leeftijd leerlingen, 2005-2006

De grootste groep was terug te vinden bij de 17-jarigen. Een mogelijke verklaring is dat deze leerlingen vaak te kampen hadden met schoolmoeheid, waardoor ze uiteindelijk terechtkwamen in de groep van ongekwalificeerde schoolverlaters⁷⁶.

⁷⁵ Leeftijd op basis van het geboortjaar. Deze leerlingen waren wel nog allemaal leerplichtig op moment van uitschrijving. Het kan wel zijn dat een leerling die 17 jaar is op moment van uitschrijving, dit bijvoorbeeld twee maanden later niet meer is.

⁷⁶ In 2005 was 10,7% van de 18-24 jarigen in Vlaanderen een vroegtijdige schoolverlater, dit wil zeggen dat deze mensen geen diploma hoger secundair onderwijs hebben behaald en niet langer enige vorm van onderwijs of vorming volgen, bron: Nationaal Instituut voor Statistiek (NIS), www.statbel.fgov.be

Andere instellingen⁷⁷

Ieder schooljaar worden ook de “andere instellingen” aangeschreven om tweewekelijks hun inschrijvingen door te sturen. Ze zijn hiertoe niet verplicht, de medewerking varieert nogal:

Andere instellingen	2004-2005		2005-2006	
	Aantal	Respons	Aantal	Respons
Centra deeltijdse vorming	11	8	11	6
Erkende scholen	6	1	6	1
Europese scholen	4	1	4	1
Instellingen en voorzieningen voor Bijzondere Jeugdzorg	29	7	27	11
Internationale scholen	7	1	7	2
Observatiecentra	2	0	1	0
Private scholen	39	3	31	3
Syntra (middenstandsopleiding)	20	20	19	19
Totaal	118	41 (34,75%)	106	43 (40,57%)

Tabel 2.8. Aantal “andere instellingen” en hun respons 2004-2005 & 2005-2006

In 2004-2005 werkten 34,75% van de andere instellingen mee, in 2005-2006 was dit gestegen tot 40,57%. Deze stijging is toe te juichen. Toch is dit nog altijd niet de helft van de andere instellingen die meewerkte. Dit betekent dat een deel van de 1.044 leerlingen die we nergens terugvonden, naar alle waarschijnlijkheid ingeschreven was in zo'n instelling, maar dat dit niet bekend was.

Aantal uitschrijvingen per net

	2004-2005	% Uit / aantal leerlingen per net	2005-2006	% Uit / aantal leerlingen per net
Gemeenschapsonderwijs (GO)	1.721	2,23	1.828	2,34
Gemeentelijk onderwijs	802	3,43	742	3,19
Provinciaal onderwijs	401	2,80	367	2,58
Vrij	3.517	1,02	3.751	1,08
Andere⁷⁸	23	3,36	31	4,67
Totaal	6.464		6.719	

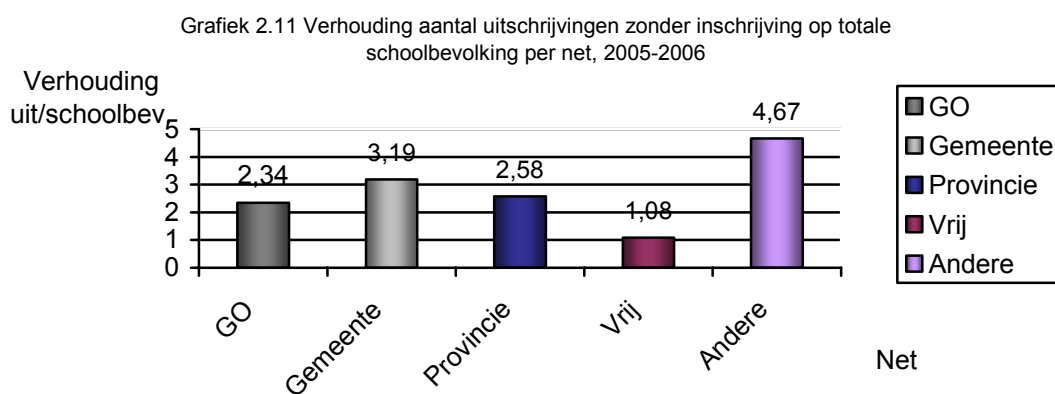
Tabel 2.10. Aantal uitschrijvingen zonder daaropvolgende inschrijving, onderverdeeld per net, 2004-2005 en 2005-2006

⁷⁷ Instellingen die niet behoren tot de gefinancierde of gesubsidieerde scholen, maar waarvan de leerplichtigen die er ingeschreven zijn in eerste instantie beschouwd worden te voldoen aan de leerplicht. Hieronder vallen onder meer de Europese scholen, de internationale scholen, de private scholen, de syntra's, de centra voor deeltijdse vorming, erkende scholen, instellingen en voorzieningen voor bijzondere jeugdzorg en de observatiecentra.

⁷⁸ Intercommunale en Vlaamse Gemeenschapscommissie

Wanneer men de verhouding van het aantal uitschrijvingen op de totale schoolbevolking per net bekijkt voor 2005-2006, krijgt men volgende grafiek:

In absolute cijfers telde het vrij onderwijs de meeste uitschrijvingen zonder daaropvolgende inschrijving. Uitgedrukt op het totaal aantal leerlingen in de respectieve onderwijsnetten telden de “andere” netten procentueel het hoogste aantal uitschrijvingen zonder nieuwe inschrijvingen (4,67%). Daarbij moet men wel opmerken dat het hier slechts om één school gaat. Ze worden gevolgd door het gemeentelijk onderwijs (3,19%) en provinciaal onderwijs (2,58%). Het vrij onderwijs telde dan nog slechts 1,08% uitschrijvingen zonder inschrijving.

Aantal uitschrijvingen per onderwijsvorm⁷⁹ / hoofdstructuur⁸⁰

	2004-2005	% Uit / aantal leerlingen per OV/HS	2005-2006	% Uit / aantal leerlingen per OV / HS
Onthaalklas (OKAN) ⁸¹	284	16,76	299	17,76
1 ^e graad	222	0,15	221	0,15
ASO	211	0,19	197	0,17
TSO	869	0,96	904	0,99
KSO	106	1,91	109	1,91
BSO	3.004	3,84	3.242	4,10
DBSO	1.084	16,96	1.136	17,61
BUSO	684	3,93	611	3,43
Totaal	6.464		6.719	

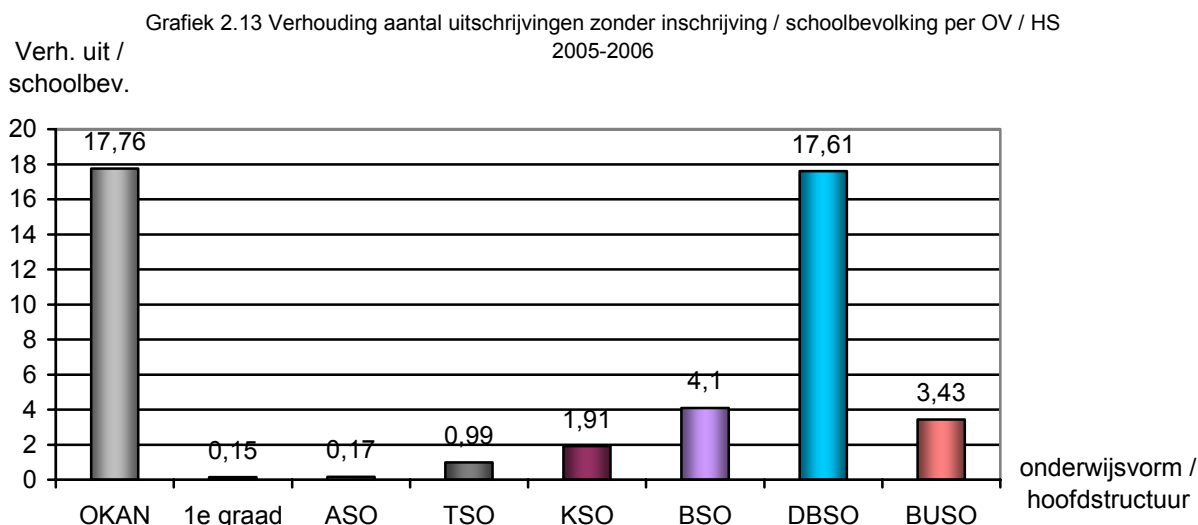
Tabel 2.12. Aantal uitschrijvingen zonder daaropvolgende inschrijving per onderwijsvorm / hoofdstructuur, 2004-2005 & 2005-2006

⁷⁹ Het algemeen secundair onderwijs (ASO), het beroepssecundair onderwijs (BSO), het kunstsecundair onderwijs (KSO) en het technisch secundair onderwijs (TSO). Zie ook Decreet betreffende het onderwijs II van 31 juli 1990, art. 48 3°

⁸⁰ Dit is het niveau, soort onderwijs en soort programma waar de leerling les volgt: gewoon voltijds secundair onderwijs, deeltijds beroepssecundair onderwijs (DBSO), deeltijds secundair zeevisserijonderwijs en buitengewoon secundair onderwijs (BUSO).

⁸¹ De onthaalklas en de 1^e graad zijn weliswaar geen onderwijsvormen, noch hoofdstructuren, maar werden toch apart opgenomen.

Wanneer men de verhouding van het aantal uitschrijvingen op de totale schoolbevolking per onderwijsvorm / hoofdstructuur bekijkt voor 2005-2006, krijgt men volgende grafiek:

Vooraf in de onthaalklassen voor anderstalige nieuwkomers komen procentueel het meeste aantal uitschrijvingen voor die niet worden gevolgd door een nieuwe inschrijving. In de cijfers herkennen we het watervaleffect: hoe lager in de waterval, hoe hoger het percentage uitschrijvingen dat niet wordt gevolgd door een nieuwe inschrijving, met als absoluut record 17,61% van de uitschrijvingen in het DBSO die niet opnieuw worden gevolgd door een nieuwe inschrijving.

Aantal problematische afwezigheden (PA)

	2004-2005	2005-2006
Voltijds SO	958	1.121
DBSO	785	865
BUSO	193	217
Totaal	1.936	2.203

Tabel 2.14. Aantal leerlingen die uitschrijven zonder inschrijving en waarvoor ook een melding PA is gebeurd, 2004-2005 & 2005-2006

In 2004-2005 waren er 6.464 leerlingen uitgeschreven zonder zich opnieuw ingeschreven te hebben. Daarvan zaten er 1.936 of 29,95% in de meldingen problematische afwezigheden 2004-2005.

In 2005-2006 waren er 6.719 leerlingen uitgeschreven zonder zich opnieuw ingeschreven te hebben. Daarvan zaten er 2.203 of 32,78% in de meldingen problematische afwezigheden 2005-2006. Deze meldingen maakten 41,25% uit van het totale aantal meldingen van de totale schoolbevolking in 2005-2006 (zie hoofdstuk 3).

Wanneer we bij de leerlingen die uitschrijven en niet meer inschrijven het percentage leerlingen met PA bekijken voor vier schooljaren (2002-2003 / 2005-2006), dan bleek dit aandeel telkens te schommelen tussen 30 en 35%.

Bij sommige leerlingen bleek er dus een samenhang te bestaan tussen problematische afwezigheden en uitschrijvingen zonder inschrijving. Problemen zoals schoolmoeheid leiden tot spijbelen en op termijn tot absoluut schoolverzuim, zeker als het einde van de leerplicht bijna bereikt is.

Niet iedere absolute schoolverzuimer is ooit problematisch afwezig geweest en niet iedere leerling met problematische afwezigheden wordt een absolute schoolverzuimer, maar het is een mogelijke samenhang die zeker niet genegeerd mag worden. Voor meer informatie over problematische afwezigheden, verwijzen we naar hoofdstuk 3.

2.4.3. Leerlingen die wel terug inschrijven

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van waar de leerlingen die zich wel opnieuw inschreven na een uitschrijving in 2005-2006 naartoe gingen⁸².

	2005-2006
Voltijds secundair onderwijs	15.813
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	2.150
Buitengewoon secundair onderwijs	1.487
Andere instellingen	694
In orde ⁸³	70
Basisonderwijs	18
Buitenland	10
Totaal	20.242

Tabel 2.15. Overzicht van de leerlingen die wel terug inschrijven en waar ze dan terechtkomen, 2005-2006

2.4.4. In – en uitschrijvingen in de centra deeltijdse vorming

Centra deeltijdse vorming richten zich op die jongeren die omwille van diverse omstandigheden (sociale, persoonlijke, maatschappelijke, ...) niet meer kunnen participeren aan het bestaande schoolse systeem. In wat nu volgt zullen enkel de autonome centra deeltijdse vorming in beschouwing worden genomen. De centra deeltijdse vorming in samenwerkingsverband met het DBSO worden hier niet in rekening gebracht, aangezien de in- en uitschrijvingen worden doorgestuurd door het DBSO.

In 2005-2006 werden door de centra deeltijdse vorming 41 uitschrijvingen gemeld. Daarvan schreven 20 leerlingen zich terug in, 21 leerlingen schreven zich niet meer in. In verhouding tot de 309 leerlingen in de autonome centra deeltijdse vorming op 1 februari 2006, maakten deze 21 leerlingen 6,80% uit. Op het totaal van 6.719 uitschrijvingen maakte dit 0,31%, terwijl deze leerlingen 0,07% van de totale schoolbevolking in het secundair onderwijs uitmaakten.

⁸² Het gaat hier terug om de laatste beweging van een leerling, volgens de 3 categorieën InUit, Uit, Uitln.

⁸³ Leerlingen die niet thuishoren bij een van de andere categorieën, maar om andere redenen in orde zijn, zoals een opname binnen welzijn.

Een belangrijke opmerking is hier dat de centra deeltijdse vorming pas sinds 1 september 2003 onder het Ministerie van Onderwijs en Vorming vallen. Pas vanaf het schooljaar 2006-2007 zijn zij verplicht iedere in- en uitschrijving⁸⁴ door te geven. Tot nu toe gebeurde dit vrijwillig en werkten ze niet allemaal mee.

2.4.5. Aantal gemelde uitschrijvingen binnen de Syntra's

In 2004-2005 werden in totaal 451 uitschrijvingen gemeld door de Syntra's. 136 daarvan of 30,16% hebben we teruggevonden in een gefinancierde of gesubsidieerde school.

In 2005-2006 werden in totaal 477 uitschrijvingen gemeld door de Syntra's. 141 daarvan of 29,56% hebben we teruggevonden in een gefinancierde of gesubsidieerde school.

---

⁸⁴ Besluit van de Vlaamse Regering van 8 juli 2005 houdende de organisatie, de normering en de financiering van deeltijdse vormen die voor de vervulling van de deeltijdse leerplicht in aanmerking komen. Omzendbrief SO/2005/09 van 10/11/2005.

3. Conclusie

In het secundair onderwijs waren er in 2005 – 2006 26.961 uitschrijvingen, daarvan schreven zich 20.242 leerlingen opnieuw in. Daarnaast schreven 2.530 leerlingen zich later dan 1 oktober in.

6.719 leerlingen schreven zich uit, zonder opnieuw in te schrijven. Opvallend waren de 245 leerlingen die uitgeschreven waren met tucht. In principe zou dit cijfer lager moeten geweest zijn, daar scholen vanaf 2005 – 2006 leerlingen na een tuchtsanctie ingeschreven moeten houden, totdat ze een nieuwe school hebben gevonden. Een nog gebrekkige kennis van deze regelgeving binnen de scholen kan hier misschien een oorzaak van zijn.

Van deze 6.719 uitschrijvingen zonder inschrijving waren er 1.133 leerlingen nog leerplichtig. Van 743 leerplichtige leerlingen of 11,06 % van 6.719 leerlingen was uiteindelijk niet geweten of ze al dan niet aan de leerplicht voldeden. Dit weten we echter niet absoluut zeker, aangezien bijvoorbeeld niet alle andere instellingen meegewerkt hebben aan de opvolging in- en uitschrijvingen. Ook konden deze leerlingen in het buitenland zitten, iets wat we heel vaak niet te weten komen.

De meeste van deze uitschrijvingen vond men terug binnen het deeltijds beroepssecundair onderwijs en de onthaalklas. De cijfers tonen het watervaleffect: hoe lager in de waterval, hoe hoger het percentage uitschrijvingen die niet gevolgd worden door een inschrijving.

De leerlingen schreven meestal uit in een school van het gemeentelijk onderwijs. De meerderheid van de leerplichtigen onder hen was 17 jaar op moment van uitschrijving, wat mogelijk kan wijzen op een achterliggende problematiek van schoolmoeheid.

Opvallend is dat iets minder dan 33% van deze leerlingen ook al gemeld waren als zijnde problematisch afwezig (melding 30 halve dagen B-code), wat er mogelijk op wijst dat er een samenhang bestaat tussen problematische afwezigheden en uitschrijvingen die niet gevolgd worden door een inschrijving.

Hoofdstuk 3: Problematische afwezigheden

1. Algemeen

Dit hoofdstuk is gewijd aan de cijfers over problematische afwezigheden van leerlingen. In het schooljaar 2005-2006 is er op beleidsniveau heel wat activiteit geweest rond dit en aanverwante thema's. Dat schooljaar werd hard gewerkt aan de evaluatie van het beleid. Een evaluatie die resulteerde in een actieplan. Dit plan bevat een aantal concrete maatregelen om schoolverzuim tegen te gaan.

Voor wat de aanpak van problematische afwezigheden betreft is het de bedoeling om scholen aan te zetten nog beter afwezigheden te registreren, maar vooral ook om nog meer oog te hebben voor de achterliggende oorzaken van problematische afwezigheden, zodanig dat er werk kan gemaakt worden van een meer gedifferentieerde en doeltreffende aanpak⁸⁵.

Naast preventieve acties die bijvoorbeeld gericht zijn op het verbeteren van het schoolklimaat, het vergroten van de betrokkenheid van ouders en leerlingen..., wil men ook gepaste sancties kunnen nemen. Als het duidelijk is dat ouders het leerrecht van hun kind niet willen garanderen, zal dit in de toekomst ook effectief bestraft worden. Als echter blijkt dat men de afwezigheden van een jongere geen halt kan toeroepen omdat er sprake is van opvoedingsonmacht van de ouders, moeten die ouders ondersteuning krijgen, al dan niet op vrijwillige basis⁸⁶.

Het actieplan heeft in dit rapport nog maar weinig sporen nagelaten. De uitvoering ervan is immers een werk van de komende schooljaren. Een wijziging in de regelgeving die voor het secundair onderwijs wel al een rol speelde in het schooljaar 2005-2006 was de grotere autonomie die scholen kregen op het vlak van de wettiging van afwezigheden⁸⁷. Directies kunnen in heel wat meer gevallen dan vroeger zelf beslissen of een afwezigheid al dan niet verantwoord is. Dit heeft alvast een vermindering van de planlast teweeg gebracht. De verificatie had bij de controle op het regelmatig schoolbezoek ook extra aandacht voor deze wijzigingen. Daarover kunt u meer lezen in punt 3.6. van dit hoofdstuk.

---

⁸⁵ MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2006). Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel, p.72.

⁸⁶ Idem, p.83-85.

⁸⁷ Besluit van de Vlaamse regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs van 16 september 1997. artikel 14 septies

2. Basisonderwijs

Tot en met het schooljaar 2001-2002 was er in het basisonderwijs nauwelijks regelgeving over afwezigheden. Sinds 1 september 2002 is er evenwel een nieuwe regelgeving, die werd voorbereid door een spijbelexperiment van twee jaar. De bedoeling van de nieuwe regelgeving is enerzijds het leerrecht van jongeren maximaal te garanderen, anderzijds scholen die inspanningen doen om afwezige leerlingen te begeleiden niet langer te bestraffen door het mogelijk te maken dat een leerling onder bepaalde voorwaarden zijn statuut van regelmatige leerling niet verliest. Voor scholen en leerling is dit zeer belangrijk. Een niet-regelmatige leerling telt immers niet mee voor het werkingsbudget en de personeelsformatie. De leerling heeft ook geen recht op studiebekrachtiging (kan geen getuigschrift behalen).

Het schooljaar 2005-2006 was voor het basisonderwijs het vierde schooljaar met de nieuwe regelgeving afwezigheden.

Tijdens dit schooljaar werd verder werk gemaakt van de implementatie van de nieuwe regelgeving. Een aantal hulpmiddelen blijven via de website basisonderwijs aangeboden (modelbrief voor ouders nu vertaald in 13 talen, bijkomende modellen van registratiefiches en modellen van begeleidingsfiches,...). Deze hulpmiddelen worden niet verplicht opgelegd aan de basisscholen maar kunnen facultatief gebruikt worden door scholen die dit wensen.

Via de Ronde van Vlaanderen en de latere begeleiding door de verificateurs, werd info aan de scholen verstrekt over het correct toepassen van de regelgeving en het correct registreren (bijv. code P kan niet gebruikt worden voor toestaan door de directeur van vervroegd op vakantie gaan; vervroegd op vakantie gaan - waarbij de directie voor voldongen feiten gezet wordt - kan niet achteraf geregulariseerd worden met code P).

In de communicatie naar zowel scholen als ouders is nog meer de nadruk gelegd op de filosofie van de regelgeving. Scholen moeten hun schroom om de code B te gebruiken overwinnen.

Elektronische registratie afwezigheden is mogelijk gemaakt voor basisscholen die dit willen (geen verplichting).

Binnen de verificatie is er verder afgestemd over wat een 'voldoend' begeleidingsdossier is, zodat de verificateurs dit op hun beurt kunnen communiceren naar de scholen.

De school is in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor het opvolgen van de afwezigheden en het begeleiden van de leerlingen. Ze wordt hierin geholpen door het Centrum voor Leerlingenbegeleiding

(CLB) dat de nodige expertise heeft om de school te ondersteunen zowel bij preventieve acties als bij de remediëring. Het CLB fungeert ook als draaischijf naar de welzijnssector.

Wanneer school en CLB het gevoel hebben dat de situatie uitzichtloos is, kunnen ze een beroep doen op het Agentschap voor Onderwijsdiensten. In overleg met school en CLB, worden de ouders dan aangeschreven en gewezen op hun verantwoordelijkheid inzake de leerplicht van hun kind. Is geen verbetering merkbaar, dan wordt het dossier doorgegeven aan de procureur.

3. Secundair onderwijs

3.1. Situering

3.1.1. Huidige regelgeving afwezigheden

De regelgeving over afwezigheden⁸⁸ werd vanaf 1 september 2005 enigszins gewijzigd. Vanuit de visie op planlastvermindering en deregulering besliste de onderwijsadministratie om scholen zelf meer beslissingsbevoegdheid te geven op het vlak van afwezigheden. In de praktijk betekent dit dat afwijkingen op de aard en de duur van afwezigheden die scholen voorheen bij het Ministerie van Onderwijs en Vorming moesten indienen, niet langer aan de administratie moeten bezorgd worden. Directies kunnen zelf beslissen of ze deze afwezigheden toestaan of niet. Aan de basis hiervan ligt de overtuiging dat er in de school zelf voldoende deskundigheid en gezond verstand aanwezig is om in te schatten of de afwezigheid van een leerling al dan niet kan toegestaan worden.

Twee categorieën afwezigheden blijven ongewijzigd: de afwezigheden die van rechtswege gewettigd zijn en problematische afwezigheden. Wat problematische afwezigheden betreft blijven dezelfde principes en reglementering gelden:

- De school is in eerste instantie verantwoordelijk voor de begeleiding en opvolging van afwezigheden. De samenwerking met het Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB) is hierbij essentieel. Het CLB ondersteunt de school op het vlak van preventie, begeleiding en remediëring. Vanaf 10 halve dagen problematische afwezigheden, of 8 halve dagen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs (DBSO), moet het CLB verplicht ingeschakeld worden in de begeleiding. Het CLB speelt eveneens een sleutelrol wanneer de welzijnssector moet betrokken worden bij de begeleiding.
- Een preventieve aanpak en snel ingrijpen is onlosmakelijk verbonden met een correcte registratie die up-to-date is. Op die manier kan bij de eerste registratie van een problematische afwezigheid onmiddellijk contact opgenomen worden met de ouders en de leerling. Pas dan wordt snel duidelijk wat de reden van afwezigheid is en kan men er de gepaste actie tegenover plaatsen.
- Van het grootste belang is dat scholen aandacht hebben voor alle afwezigheden en steeds rekening houden met de achterliggende reden van de afwezigheid. Enkel op die manier kan men ook problematische afwezigheden detecteren die misschien op het eerste zicht aanvaardbaar lijken.
- De verificatie gaat na of de correcte code gebruikt wordt bij een afwezigheid en of er voldoende begeleidingsinspanningen geleverd worden in het geval van problematische afwezigheden. Is dit

---

⁸⁸ Besluit van de Vlaamse regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs van 16 september 1997.

Ministeriële omzendbrieven: SO 70 over aanwezigheid van leerlingen : aanwezigheidsregister, stamboekregister, individuele steekkaart en registratiefiche van de leerling. Maatregelen vanaf het schooljaar 2000-2001 voor het gewoon voltijds secundair onderwijs en het deeltijds beroepssecundair onderwijs; SO/2005/04 over afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs; SO/2002/05buso over afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het buitengewoon secundair onderwijs.

laatste het geval dan wordt de leerling, ondanks zijn problematische afwezigheden, als regelmatige leerling beschouwd. Dit betekent dat de leerling op 1 februari in aanmerking genomen wordt voor de financiering of subsidiëring en dat hij of zij recht heeft op een officiële studiebekrachtiging.

- Opdat de overheid een zicht zou hebben op de grootteorde van het aantal problematische afwezigheden wordt aan scholen gevraagd om leerlingen met twintig (DBSO) of dertig halve dagen problematische afwezigheden elektronisch te melden aan AgODi. Dit betekent niet dat de overheid automatisch ingrijpt wanneer een leerling gemeld wordt. Begeleidingsstappen moeten immers zoveel mogelijk vanuit de lokale context komen. De gegevens zijn wel de belangrijkste informatiebron over problematische afwezigheden voor het Ministerie van Onderwijs en Vorming. Ze zijn dus belangrijk om het fenomeen 'problematisch schoolverlet' in kaart te brengen en om, indien nodig, aanvullende beleidsmaatregelen te nemen.
- Vanuit AgODi kan wel ter ondersteuning van de begeleidingsinitiatieven van de school en het CLB een brief gericht worden aan de ouders waarin hen op de leerplicht gewezen wordt. Wanneer de school een zorgwekkend dossier meldt aan AgODi wordt samen met de school en het CLB bekeken of er een brief verstuurd wordt. Indien nodig bezorgt AgODi het dossier aan het parket.

3.1.2. Nieuwe regelgeving afwezigheden schooljaar 2006-2007

In tegenstelling tot vroeger blijven definitief uitgesloten leerlingen ingeschreven in de uitsluitende school tot er een nieuwe school gevonden is.⁸⁹ Het voorbije schooljaar is gebleken dat het, ondanks de inspanningen van directies, CLB of soms het LOP (Lokaal Overlegplatform), moeilijk is om voor die leerlingen een school te vinden. Dit heeft als gevolg dat een aantal leerlingen langdurig ingeschreven blijft in een school, terwijl ze, als er geen opvang is, er niet langer schoollopen. Omdat een afwezigheid omwille van een tuchtmaatregel een gewettigde afwezigheid is, worden deze afwezigheden niet als problematische afwezigheden geregistreerd. In de praktijk gaat het hier echter wel om een probleem. Om een zicht te krijgen op hoeveel leerlingen na een definitieve uitsluiting niet snel aansluiting vinden in een nieuwe school, vraagt AgODi vanaf het schooljaar 2006-2007 aan scholen om leerlingen die 20 lesdagen (voltijds) of 10 lesdagen (DBSO) geregistreerd staan met een T-code⁹⁰ schriftelijk te melden.

---

⁸⁹ Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2002 betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs, artikel 1.

⁹⁰ Registratiecode voor orde- en tuchtmaatregelen (ministeriële omzendbrief SO 70 over aanwezigheid van leerlingen : aanwezigheidsregister, stamboekregister, individuele steekkaart en registratiefiche van de leerling. Maatregelen vanaf het schooljaar 2000-2001 voor het gewoon voltijds secundair onderwijs en het deeltijds beroepssecundair onderwijs), d.d. 03/07/2000.

3.2. Cijfergegevens problematische afwezigheden : onderwijsindicatoren

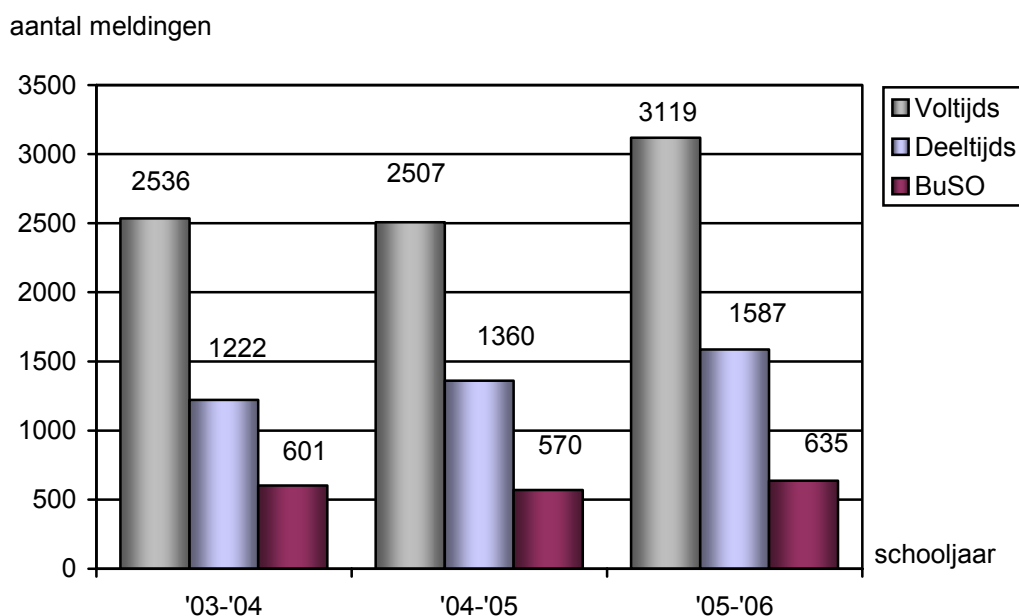
3.2.1. Globaal aantal dossiers

In het schooljaar 2005-2006 werden 5.341 leerlingen als problematisch afwezig gemeld aan AgODi. Een overzicht van de cijfers is terug te vinden in tabel 3.1. De melding betekent dat deze leerlingen het voorbije schooljaar de kaap van twintig (in het deeltijds onderwijs) of dertig (in het voltijds onderwijs) halve dagen B-code overschreden hebben. Een B-code wordt toegekend voor afwezigheden waarvoor leerlingen ofwel geen, ofwel laattijdig een geldige verantwoording indienden. Naast deze leerlingen zijn er vanzelfsprekend ook nog andere leerlingen die afwezigheids- of gedragsproblemen hebben, maar die onder een andere code geregistreerd worden. Leerlingen die maatregelen opgelegd kregen in het kader van bijzondere jeugdzorg of de jeugdbescherming worden bijvoorbeeld geregistreerd met een code R omdat dit van rechtswege gewettigd is. Hetzelfde geldt voor leerlingen die definitief uitgesloten werden, maar die geen andere school vinden. Ook deze leerlingen staan geregistreerd als gewettigd afwezig (T-code).

	Aantal meldingen	Aantal leerlingen	Percentage meldingen
Gewoon voltijds onderwijs	3119	439.550	0,71%
Antwerpen	1017	122.116	0,83%
Oost-Vlaanderen	699	96.982	0,72%
Vlaams Brabant	325	59.112	0,55%
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	227	12.542	1,81%
West-Vlaanderen	436	85.103	0,51%
Limburg	415	63.695	0,65%
Deeltijds onderwijs	1587	6.450	24,60%
Antwerpen	492	2.445	20,12%
Oost-Vlaanderen	481	1.392	34,55%
Vlaams Brabant	127	320	39,69%
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	70	269	26,02%
West-Vlaanderen	303	1.185	25,57%
Limburg	114	839	13,59%
Buitengewoon onderwijs	635	17.801	3,57%
Antwerpen	192	4.754	4,04%
Oost-Vlaanderen	205	3.827	5,36%
Vlaams Brabant	64	1.738	3,68%
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	14	473	2,96%
West-Vlaanderen	87	3.872	2,25%
Limburg	73	3.137	2,33%
Totaal	5341	463.801	1,15%

Tabel 3.1. Overzichtstabel van het aantal meldingen per hoofdstructuur en per provincie ten opzichte van het aantal leerlingen

Op een totaal van 463.801 leerlingen in het secundair onderwijs⁹¹ is het aandeel van leerlingen met een aanzienlijk aantal problematische afwezigheden beperkt, namelijk 1,15% op de totale schoolpopulatie.

Grafiek 3.2. Aantal meldingen per schooljaar per hoofdstructuur

De absolute cijfers geven hetzelfde weer als de cijfers ten opzichte van de schoolbevolking in de onderstaande tabel, namelijk een stijging van de meldingen in de drie hoofdstructuren.

Hoofdstructuur	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006
Voltijds onderwijs	0,43%	0,50%	0,59%	0,58%	0,71%
Deeltijds onderwijs	15,92%	17,22%	19,25%	21,32%	24,60%
BuSO	2,59%	3,16%	3,57%	3,32%	3,57%
Totaal	0,73%	0,83%	0,98%	0,97%	1,15%

Tabel 3.3. Percentage meldingen problematische afwezigheden per schooljaar en per hoofdstructuur

Terwijl er in schooljaar 2004-2005⁹² ten opzichte van 2003-2004 een lichte daling te zien is in het percentage meldingen is er in 2005-2006 opnieuw een stijging merkbaar (van 0,97% naar 1,15% is een stijging van 0,18 procentpunten⁹³).

⁹¹ MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2006). Vlaams Onderwijs in cijfers 2005-2006. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel.

De leerlingenaantallen hebben betrekking op het aantal ingeschreven leerlingen op 1 februari 2006. Leerlingen die omwille van een langdurige ziekte les volgen in het buitengewoon onderwijs (de zogenaamde type-5-leerlingen) worden, om dubbeltellingen te vermijden, niet in het cijfermateriaal van het buitengewoon onderwijs opgenomen.

⁹² DEPARTEMENT VAN ONDERWIJS EN VORMING (2005). Rapport problematische afwezigheden 2004-2005. Departement van Onderwijs en Vorming, Brussel, p. 5

⁹³ Omdat het in dit hoofdstuk vaak om lage percentages gaat, is ervoor gekozen om de verschillen weer te geven in procentpunten. Procentpunt is de eenheid die wordt gebruikt om een absoluut verschil aan te geven tussen waarden van een grootheid die in procenten wordt uitgedrukt.

Uit tabel 3.3 blijkt dat het aantal meldingen in het DBSO vijf schooljaren op rij gestegen is. In het gewoon voltijds secundair onderwijs is er, net als in het buitengewoon onderwijs, in 2004-2005 een kleine terugval in het percentage meldingen.

De stijging in het schooljaar 2005-2006 ten opzichte van het schooljaar 2004-2005 in het gewoon voltijds secundair onderwijs van het aantal meldingen ten opzichte van de schoolbevolking is 0,13 procentpunten. In het deeltijds onderwijs is dit 3,28 procentpunten. Het aantal meldingen ten opzichte van de schoolbevolking in het buitengewoon onderwijs is hetzelfde als in 2003-2004. Ten opzichte van 2004-2005 zien we een stijging van 0,25 procentpunten.

De stijgingen van de laatste schooljaren zijn niet eenvoudig te verklaren. De groeiende expertise in de scholen en de verificatiecontrole zullen hier in het begin wel hun impact op gehad hebben, maar omdat deze regelgeving toch al een tijdje van kracht is⁹⁴, zijn dit nu waarschijnlijk niet langer doorslaggevende factoren.

3.3. Globaal aantal meldende scholen

In totaal hebben van de 1085 secundaire scholen⁹⁵ 582 scholen een of meer dossiers problematische afwezigheden ingestuurd. Iets meer dan de helft van de scholen (53,64%) heeft dus te maken met een of meer leerlingen die regelmatig problematisch afwezig waren.

	2004-2005			2005-2006			Verschil in procentpunten t.o.v. 2004-2005
	Aantal meldende scholen	Aantal scholen	Percentage	Aantal meldende scholen	Aantal scholen	Percentage	
Voltijds onderwijs							
Antwerpen	123	256	48,05%	130	257	50,58%	2,53
Oost-Vlaanderen	109	191	57,07%	108	192	56,25%	-0,82
Vlaams Brabant	63	123	51,22%	54	128	42,19%	-9,03
Brussels Hoofdst. Gew.	16	31	51,61%	17	31	54,84%	3,23
West-Vlaanderen	61	184	33,15%	79	183	43,17%	10,02
Limburg	63	135	46,67%	64	136	47,06%	
Totaal	435	920	47,28%	452	927	48,76%	1,48

⁹⁴ Besluit van de Vlaamse regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs van 16 september 1997.

⁹⁵ MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2006). Vlaams Onderwijs in cijfers 2005-2006. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel. p. 40.

	2004-2005			2005-2006			Verschil in procentpunten t.o.v. 2004-2005
	Aantal meldende scholen	Aantal scholen	Percentage	Aantal meldende scholen	Aantal scholen	Percentage	
Deeltijds onderwijs							
Antwerpen	12	12	100%	12	12	100%	
Oost-Vlaanderen	11	11	100%	11	11	100%	
Vlaams Brabant	3	3	100%	3	3	100%	
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	3	3	100%	3	3	100%	
West-Vlaanderen	9	10	90%	9	10	90%	
Limburg	8	9	88,89%	8	9	88,89%	
Totaal	46	48	95,83%	46	48	95,83%	
BuSO							
Antwerpen	23	29	79,31%	22	29	75,86%	-3,45
Oost-Vlaanderen	17	25	68%	19	25	76%	8
Vlaams Brabant	8	14	57,14%	10	14	71,43%	14,29
Brussels Hoofdst. Gew.	3	5	60%	4	5	80%	20
West-Vlaanderen	14	21	66,67%	15	20	75%	8
Limburg	12	17	70,59%	14	17	82,35%	11,76
Totaal	79	111	71,17%	84	111	75,68%	4,51

Tabel 3.4. Percentage meldende scholen per hoofdstructuur en per provincie

In het voltijds onderwijs zijn er toch een aantal verschuivingen merkbaar in het percentage meldende scholen ten opzichte van 2004-2005. Een duidelijke stijging van het percentage meldende scholen zien we in de provincie West-Vlaanderen waar we een stijging vaststellen van 10,02 procentpunten.

Praktisch alle centra voor deeltijds onderwijs meldden leerlingen met problematische afwezigheden. Een uitzondering binnen deze categorie is het deeltijds zeevisserijonderwijs dat hier bij het deeltijds beroepsonderwijs ondergebracht werd, maar in principe als een aparte hoofdstructuur beschouwd wordt.

In het buitengewoon onderwijs stellen we vrijwel in alle provincies, met uitzondering van de provincie Antwerpen, een stijging vast van het percentage meldende scholen ten opzichte van 2004-2005. Het onderwijsaanbod van de school is sterk bepalend voor het al dan niet melden van problematische

afwezigheden. Bepaalde types en opleidingsvormen hebben heel wat meer leerlingen met problematische afwezigheden dan andere (zie 3.3.1.3.).

Hoofdstructuur	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006
Voltijds onderwijs	44,38%	46,41%	48,84%	47,28%	48,76%
Deeltijds onderwijs	95,65%	95,74%	93,62%	95,83%	95,83%
BuSO	63,35%	60,87%	70,43%	71,17%	75,68%
Totaal	48,57%	50,09%	53,13%	51,90%	53,64%

Tabel 3.5. Percentage meldende scholen per hoofdstructuur en per schooljaar

De vorige schooljaren zagen we een duidelijke stijging in het percentage scholen dat leerlingen met problematische afwezigheden meldde aan AgODi. Op vijf jaar tijd steeg het percentage meldende scholen met 5,07 procentpunten.

3.3.1. Spreiding per onderwijs- of opleidingsvorm in het voltijds onderwijs

3.3.1.1. Gewoon voltijds secundair onderwijs: eerste graad

De onderstaande tabel geeft het aantal meldingen weer in de eerste graad, opgesplitst in de A- en de B-stroom:

Leerjaar	2004-2005		2005-2006		Verschil in procentpunten t.o.v. 2004-2005
	Aantal meldingen	Percentage meldingen t.o.v. de schoolbevolking	Aantal meldingen	Percentage meldingen t.o.v. de schoolbevolking	
1A	65	0,10%	54	0,09%	-0,01
2A	45	0,07%	61	0,10%	0,03
A-stroom	110	0,09%	115	0,09%	
1B	86	0,97%	102	1,14%	0,17
BVL	259	1,97%	333	2,55%	0,58
B-stroom	345	1,57%	435	1,98%	0,41
Totaal	455	0,31%	550	0,38%	0,07

Tabel 3.6. Meldingen 1^e graad per leerjaar per schooljaar

Het percentage meldingen in de A-stroom blijft minimaal. In de B-stroom is de stijging in het beroepsvoorbereidend leerjaar groter dan in 1B.

Binnen het 2^e leerjaar A kan men voor wat de problematische afwezigheden betreft ook verschillen zien tussen de basisopties.

Uit tabel 3.7. blijkt dat er vier basisopties zijn waar er meer leerlingen met problematische afwezigheden zaten dan het gemiddelde (0,10%)⁹⁶.

Basisoptie	Aantal meldingen	Aantal leerlingen	Percentage meldingen
Artistieke vorming	8	520	1,54%
Handel	19	4786	0,40%
Soc. en techn. Vorming	8	5519	0,14%
Mechanica-elektriciteit	5	3651	0,14%

Tabel 3.7. Meldingen volgens basisopties in het tweede leerjaar van de eerste graad (basisopties met minimum 5 meldingen)

Ook in het beroepsvoorbereidend leerjaar zijn er tussen de beroepenvelden onderlinge verschillen merkbaar. Uit tabel 3.8. blijkt dat er 7 combinaties van beroepenvelden zijn waar leerlingen vaker dan gemiddeld (2,55%)⁹⁷ problematisch afwezig waren:

Beroepenvelden	Aantal meldingen	Aantal leerlingen	Percentage meldingen
Decoratie-Haarzorg	16	172	9,30%
Mode-Verz.-voed.	51	1249	4,08%
Haarzorg-kantoor en verkoop	9	230	3,91%
Decoratie-Kantoor en verkoop	22	574	3,83%
Haarzorg-Verz.-voed.	30	793	3,78%
Elektriciteit-hout	5	169	2,96%
Decoratie-verz.-voed.	8	307	2,61%

Tabel 3.8. Meldingen volgens beroepenvelden in het beroepsvoorbereidend leerjaar

Andere beroepenvelden of combinaties die procentueel gezien boven het gemiddelde aantal meldingen uitkwamen, werden niet in de tabel opgenomen omwille van het te kleine aantal leerlingen en meldingen. In de lijst komen vrij veel combinaties voor met de beroepenvelden Haarzorg, Decoratie, Kantoor-Verkoop en Verzorging-Voeding.

⁹⁶ Zie tabel 3.6.

⁹⁷ idem

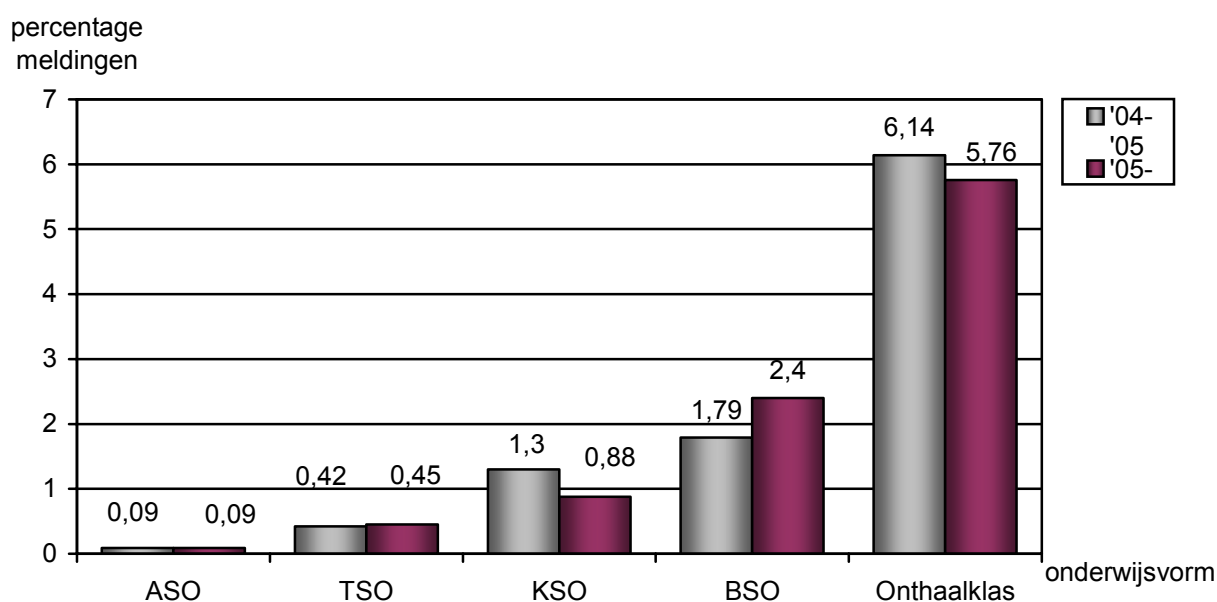
3.3.1.2. Gewoon voltijds secundair onderwijs: tweede, derde en vierde graad

Tabel 3.9. geeft het verschil weer tussen het percentage meldingen per onderwijsvorm in 2004-2005 en 2005-2006.

Onderwijsvorm in voltijds onderwijs	2004-2005		2005-2006		Verschil in procentpunten t.o.v. 2004-2005
	Aantal meldingen	Percentage meldingen t.o.v. de schoolbevolking	Aantal meldingen	Percentage meldingen t.o.v. de schoolbevolking	
ASO	101	0,09%	107	0,09%	
KSO	72	1,30%	50	0,88%	-0,42
TSO	378	0,42%	408	0,45%	+0,03
BSO	1397	1,79%	1908	2,4%	+0,61
Onthaalklas ⁹⁸	104	6,14%	96	5,76%	-0,44

Tabel 3.9. Percentage meldingen per onderwijsvorm per schooljaar

Voorgesteld in een staafdiagram geeft dit het onderstaande resultaat:

Grafiek 3.10. Percentage meldingen per onderwijsvorm per schooljaar

De grootste stijging stellen we vast in het BSO. Daarnaast zien we ook een minimale stijging in het TSO. In het KSO en het onthaalonderwijs noteren we een daling. De schoolloopbaan van leerlingen uit het onthaalonderwijs is vaak niet de meest standvastige. Het waren binnen het voltijds onderwijs ook de leerlingen die het vaakst uitgeschreven werden in de loop van het schooljaar zonder dat er een inschrijving op volgt⁹⁹. In gevallen bijvoorbeeld waar de verblijfssituatie van een leerling onduidelijk is of leerlingen zeer lang afwezig zijn zonder dat de school iets verneemt, kan de school beslissen om de

⁹⁸ In het experiment onthaalonderwijs in het DBSO werden 11 van de 24 leerlingen als problematisch afwezig gemeld (46%).

⁹⁹ Zie hoofdstuk 2: in- en uitschrijvingen punt 2.4.2.

leerling uit te schrijven. De regelgeving¹⁰⁰ stelt weliswaar duidelijk dat dit enkel kan in uitzonderlijke gevallen en wanneer ondanks alle begeleidingsinspanningen er geen positieve evolutie merkbaar is.

Voor wat de tweede, derde en vierde graad betreft kan het percentage leerlingen ook opgesplitst worden per studiegebied¹⁰¹. Een studiegebied is een groep van structuuronderdelen op basis van een inhoudelijke verwantschap en, in het TSO en BSO, eveneens op basis van een behoefte aan een zelfde onderwijsinfrastructuur en een uitweg naar een zelfde beroepssector. De meerderheid van de studiegebieden zijn TSO- en BSO-overschrijdend.

Studiegebied	Aantal meldingen	Aantal leerlingen	Percentage
Juwelen	18	177	10,17%
Decoratieve technieken	84	1725	4,87%
Lichaamsverzorging	207	7725	2,68%
Mode	50	1965	2,54%
Toerisme	55	2863	1,92%
Hout	132	7833	1,69%
Bouw	73	4479	1,63%
Handel	631	39852	1,58%
Auto	63	4017	1,57%
Fotografie	4	259	1,54%
Voeding	91	6752	1,35%
Mechanica-elektriciteit	423	32777	1,29%
Grafische technieken	23	2113	1,09%
Koeling en warmte	13	1242	1,05%
Beeldende kunsten	43	4541	0,95%
Personenzorg	375	41838	0,90%
Podiumkunsten	7	1082	0,65%
Maritieme opleidingen	1	197	0,51%
Land- en tuinbouw	15	4809	0,31%
Sport	21	7101	0,30%
Chemie	6	4168	0,14%
ASO	105	113794	0,09%

Tabel 3.11. Percentage meldingen per studiegebied

De studiegebieden Decoratieve Technieken en Juwelen worden uitsluitend aangeboden in het BSO en tellen procentueel gezien ook de meeste leerlingen met problematische afwezigheden. Hoewel het studiegebied Juwelen een klein aantal leerlingen telt, is het toch niet toevallig dat er in verhouding vrij veel leerlingen met problematische afwezigheden zitten. Ook in vorige rapporten¹⁰² had dit studiegebied het hoogste percentage. De studiegebieden waar weinig of geen leerlingen met problematische

¹⁰⁰ Ministeriële omzendbrief SO/2005/04 over afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs.

¹⁰¹ Besluit van de Vlaamse regering betreffende de studiegebieden en structuuronderdelen in het secundair onderwijs van 7 september 1999.

¹⁰² MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2005). Rapport Leerplicht 2004-2005. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel, p60.
MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2004). Rapport Leerplicht 2003-2004. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel, p70.

afwezigheden zitten zijn het Algemeen Secundair Onderwijs (0,09%) en, binnen het TSO, Chemie (0,14%). Ook in de studiegebieden Land- en tuinbouw (0,31% / TSO-BSO-overschrijdend) en Sport (0,30% / ASO-TSO-overschrijdend) zijn relatief weinig leerlingen regelmatig problematisch afwezig.

3.3.1.3. Buitengewoon secundair onderwijs

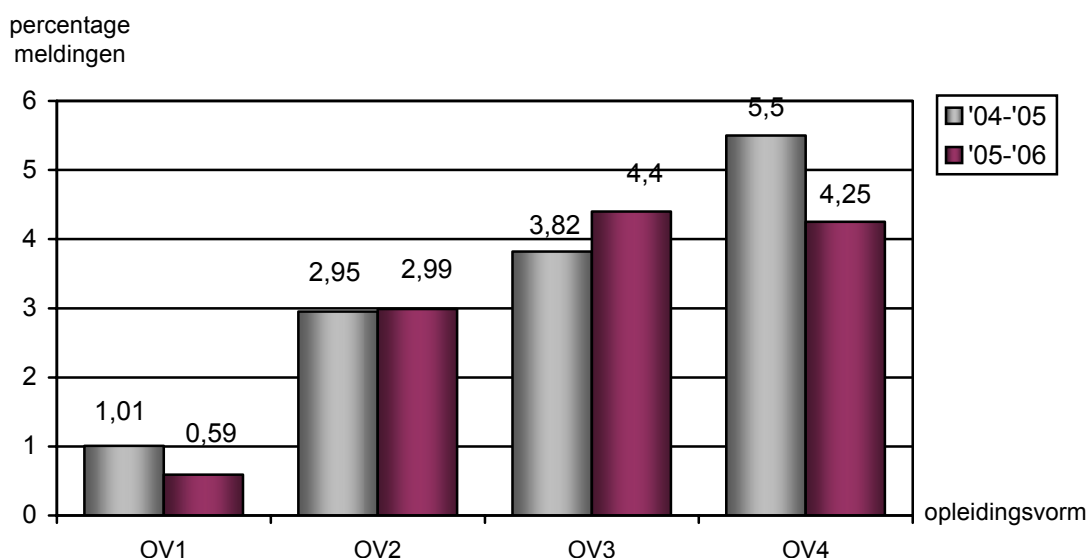
De structuur van het buitengewoon secundair onderwijs¹⁰³ bestaat uit 4 opleidingsvormen. OV 1 geeft een sociale vorming met het oog op integratie in een beschermd leefmilieu. OV 2 geeft een algemene en sociale vorming met het oog op integratie in een beschermd leef- en werkmilieu. In OV 3 kan men een sociale en beroepsvorming volgen met het oog op integratie in een gewoon leef- en werkmilieu. OV 4, ten slotte, geeft een voorbereiding op een studie in het hoger onderwijs en op de integratie in het actieve leven.

	2004-2005		2005-2006		
Opleidingsvorm	Aantal meldingen	Percentage meldingen t.o.v. de schoolbevolking	Aantal meldingen	Percentage meldingen t.o.v. de schoolbevolking	Vershil in procentpunten t.o.v. 2004-2005
OV 1	28	1,01%	18	0,59%	-0,42
OV 2	79	2,95%	82	2,99%	0,04
OV 3	440	3,82%	508	4,40%	0,58
OV 4	23	5,50%	27	4,25%	-1,25

Tabel 3.12. Percentage meldingen per opleidingsvorm per schooljaar

Van alle meldingen komt het hoogste percentage uit opleidingsvorm 3. Het percentage meldingen in opleidingsvorm 4 ligt bijna even hoog.

¹⁰³ Koninklijk besluit houdende de omschrijving van de types en de organisatie van het buitengewoon onderwijs en vaststellende de toelatings- en behoudsvoorwaarden in de diverse niveaus van het buitengewoon onderwijs van 28 juni 1978.

Grafiek 3.13. Percentage meldingen per opleidingsvorm per schooljaar

Ten opzichte van 2004-2005 zien we een daling in OV1 en OV4, maar een stijging in OV3. Dit was de opleidingsvorm met de meeste meldingen, maar ook met de meeste leerlingen (508 meldingen op 11.544 leerlingen). Het percentage meldingen in OV2 blijft status quo.

Binnen elke opleidingsvorm kan men leerlingen uit verschillende types samenbrengen. Er zijn 7 types:

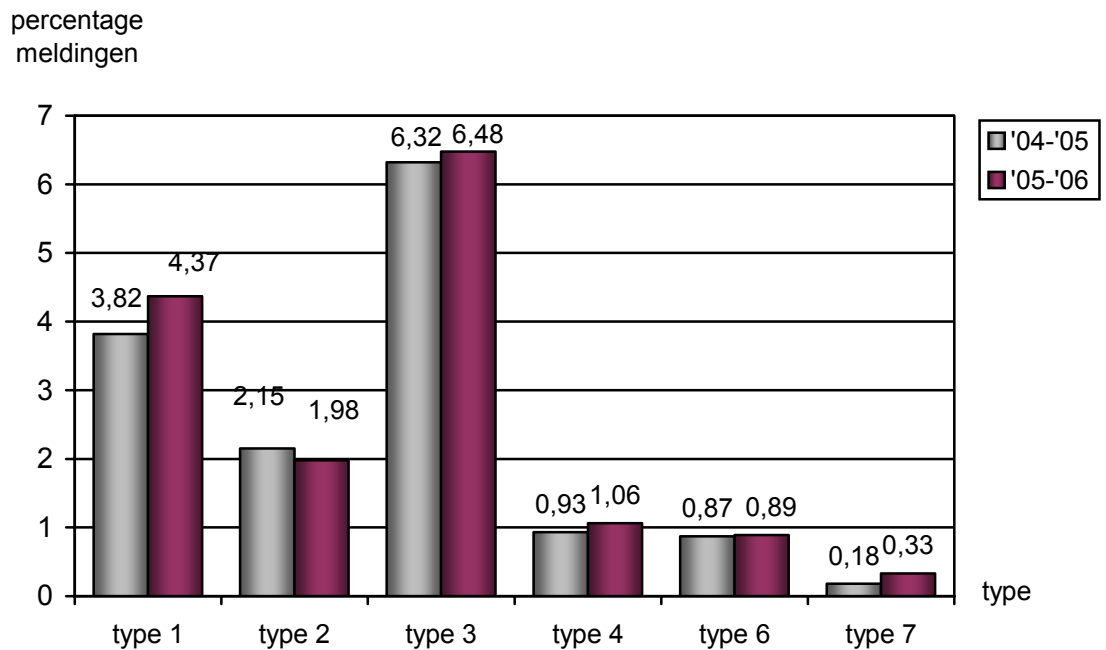
- type 1: voor jongeren met een licht mentale handicap
- type 2: voor jongeren met een matig of ernstig mentale handicap
- type 3: voor jongeren met gedrags- en emotionele stoornissen
- type 4: voor jongeren met een fysieke handicap
- type 5: voor langdurig zieke jongeren¹⁰⁴
- type 6: voor jongeren met een visuele handicap
- type 7: voor jongeren met een auditieve handicap

Type	2004-2005		2005-2006		Verschil in procentpunten t.a.v. 2004-2005
	Aantal meldingen	Percentage meldingen t.o.v. de schoolbevolking	Aantal meldingen	Percentage meldingen t.o.v. de schoolbevolking	
Type 1	382	3,82%	434	4,37%	0,55
Type 2	90	2,15%	87	1,98%	- 0,17
Type 3	85	6,32%	98	6,48%	0,16
Type 4	10	0,93%	12	1,06%	0,13
Type 6	2	0,87%	2	0,89%	0,02
Type 7	1	0,18%	2	0,33%	0,15

Tabel 3.14. Percentage meldingen per type per schooljaar

¹⁰⁴ In type 5 zijn uiteraard geen leerlingen met problematische afwezigheden. Ook bij de leerlingenaantallen zijn type-5-leerlingen niet opgenomen om dubbeltellingen te vermijden.

Uit het percentage meldingen per type blijkt dat vooral meer leerlingen uit type 3 problematisch afwezig waren. In alle types, met uitzondering van type 2, stellen we een stijging vast van het percentage meldingen. De grootste stijging¹⁰⁵ (0,55 procentpunten) zien we in type 1. Grafisch voorgesteld geeft dit het onderstaande resultaat:

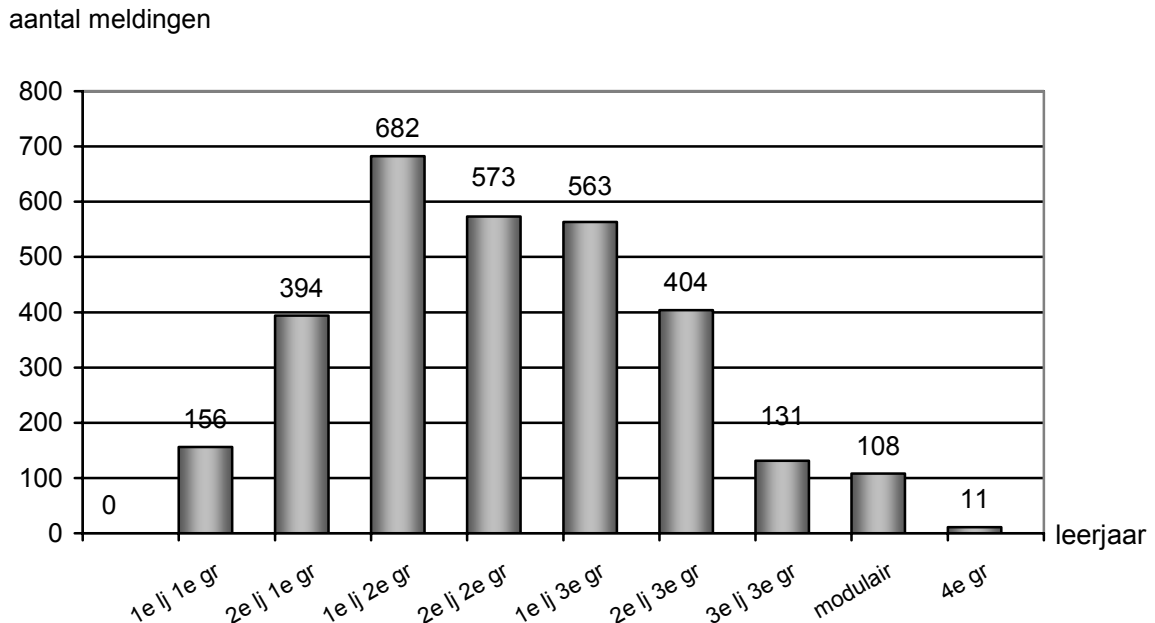

Grafiek 3.15. Percentage meldingen per type per schooljaar

¹⁰⁵ In type 7 gaat het om een stijging van 1 naar 2 meldingen.

3.3.2. Spreading per leerjaar en per graad in het gewoon voltijds secundair onderwijs

De onderstaande grafiek bevat het aantal meldingen per leerjaar:

Grafiek 3.16. Aantal meldingen per leerjaar

Uit deze grafiek blijkt dat het grootste aantal meldingen uit de tweede graad komt, met een hoogtepunt in het eerste leerjaar van de tweede graad.

Wanneer we dit bekijken op het aantal leerlingen per graad krijgen we het volgende resultaat:

Graad	Percentage meldingen 2004-2005	Percentage meldingen 2005-2006	Verskil in procentpunten t.a.v. 2004-2005
1 ^e gr	0,31%	0,38%	0,07
2 ^e gr	0,75%	0,87%	0,12
3 ^e gr	0,60%	0,78%	0,18
Modulair	0,94%	1,44%	0,5

Tabel 3.17. Percentage meldingen per graad per schooljaar

Zowel in het modulair als in de drie graden stellen we een stijging vast van het percentage meldingen. Enkel het percentage in de eerste graad ligt onder het gemiddelde van het gewoon voltijds secundair onderwijs (0,71%)¹⁰⁶.

De meldingen in de vierde graad kan men in principe buiten beschouwing laten. Het betreft hier immers een klein aantal leerlingen, dat bovendien niet meer leerplichtig was¹⁰⁷.

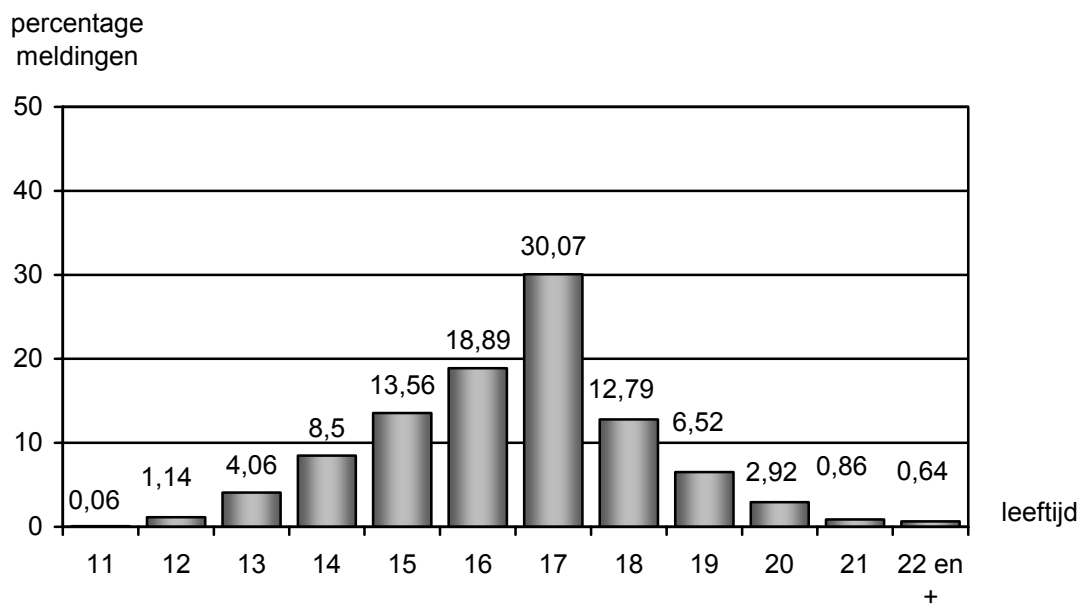
¹⁰⁶ Zie tabel 3.1

¹⁰⁷ 11 meldingen op 246 leerlingen of 4,47%

3.3.3. Spreiding per leeftijd

3.3.3.1. Algemeen

De onderstaande grafiek geeft het percentage meldingen per leeftijd weer. Om de leerlingen per leeftijd in te delen werd rekening gehouden met kalenderjaren en niet met schooljaren. Dit betekent dat leerlingen die in 1993 geboren zijn tijdens het schooljaar 2005-2006 tot de groep '12-jarigen' behoren, leerlingen die in 1992 geboren zijn behoren tot de '13-jarigen' enz.

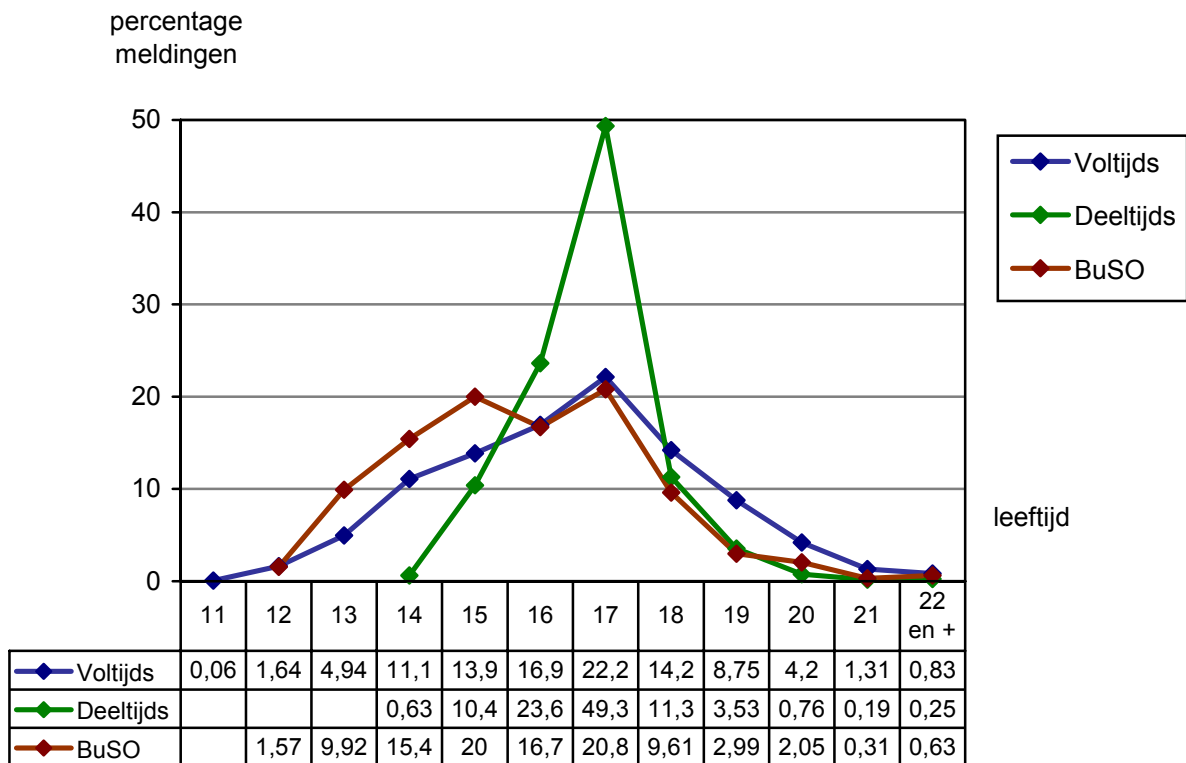
Grafiek 3.18. Percentage meldingen per leeftijd

Uit de bovenstaande grafiek kunnen we afleiden dat het percentage meldingen stijgt in verhouding tot de leeftijd, althans zolang men leerplichtig is. De meerderheid van de gemelde leerlingen zijn tussen 16 en 18 jaar oud. In de spreiding volgens leeftijd zien we geen verschuivingen in vergelijking met vorige jaren. Bijna een kwart (23,73%) van de leerlingen die gemeld werden als problematisch afwezig waren niet meer leerplichtig, dit wil zeggen dat ze behoren tot de leeftijdscategorie van +18-jarigen. Ook van de 17-jarigen waren er nog een groep einde leerplicht in de loop van het schooljaar 2005-2006¹⁰⁸.

¹⁰⁸ Het is momenteel niet mogelijk om exact uit de gegevens af te leiden hoeveel leerlingen van de 17-jarigen (° 1988) niet meer leerplichtig waren op het moment dat ze 30 halve dagen B-code (of 20 in het DBSO) bereikt hebben. Scholen melden immers niet altijd exact na 30 halve dagen B-code (of 20 in het DBSO). Heel wat meldingen gebeuren laattijdig en als gevolg van de verificatiecontrole (zie 3.3.8.).

3.3.3.2. Per hoofdstructuur

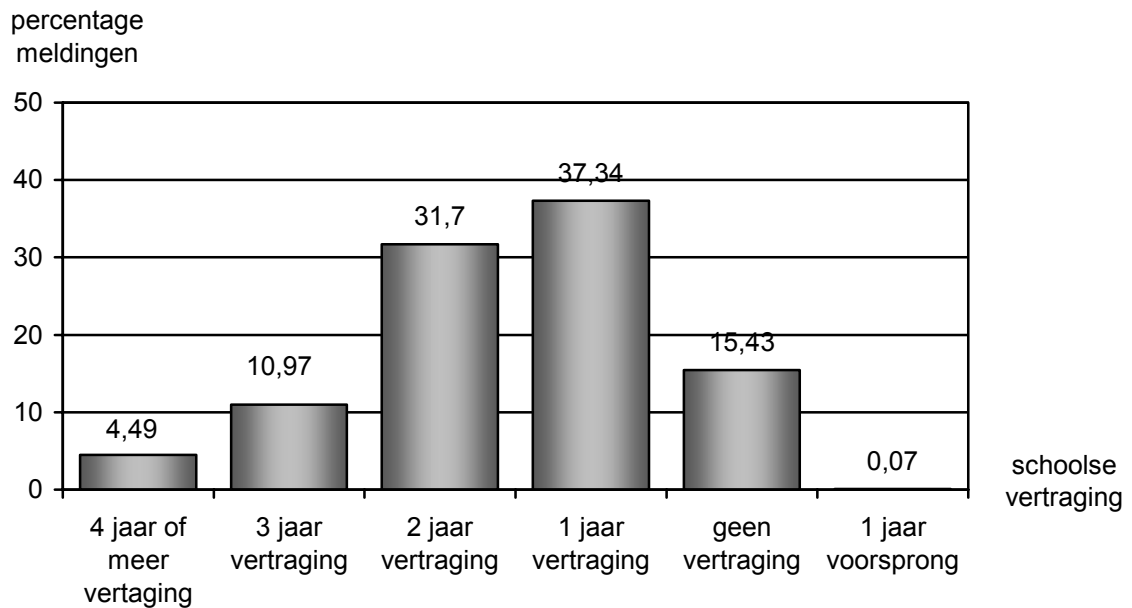
Grafiek 3.19. Percentage meldingen per leeftijd per hoofdstructuur

In de grafiek per hoofdstructuur zien we dat de leeftijdscurve in het deeltijds onderwijs vanzelfsprekend anders loopt, aangezien men ten vroegste pas vanaf 15 jaar in het deeltijds onderwijs terecht kan¹⁰⁹. Drie vierde van de gemelde leerlingen in het deeltijds onderwijs zijn 16- of 17-jarigen. De curves in het BuSO en voltijds onderwijs zijn nogal gelijklopend, alleen zien we in het BuSO toch meer jongere leerlingen (13- tot 15-jarigen) die problematisch afwezig zijn dan in het voltijds onderwijs.

¹⁰⁹ Een uitzondering hierop is vervroegde instroom. In de ministeriële omzendbrief SO 66 over de organisatie van het deeltijds beroepssecundair onderwijs (D.B.S.O.), d.d.30/06/1999, staat hierover: "Hoewel in regel de minderjarige toegelaten kan worden tot het deeltijds onderwijs vanaf het ogenblik dat hij deeltijds leerplichtig wordt, is het mogelijk dat deze toelating wordt vervroegd naar het begin van dat schooljaar tijdens hetwelk hij deeltijds leerplichtig wordt. Deze mogelijkheid, die slechts in zeer uitzonderlijke gevallen zou moeten worden aangegrepen, moet een oplossing geven aan die gevallen waar het voltijds secundair onderwijs geen enkel soelaas meer biedt. "Uitzonderlijk" betekent ook dat sterk wordt aangeraden om een vervroegde instroom hoe dan ook te beperken tot jongeren die ten laatste op 31 december van het schooljaar deeltijds leerplichtig worden, teneinde de kans op een zinvolle tewerkstellingscomponent te vrijwaren."

3.3.4. Schoolse achterstand

De onderstaande grafiek geeft aan hoeveel percent van de leerlingen met problematische afwezigheden ook een schoolse achterstand hebben opgelopen. Dit betekent dat ze niet op leeftijd zitten in een bepaald leerjaar. Enkel de cijfers voor het gewoon voltijds niet-modulair secundair onderwijs zijn in deze grafiek opgenomen.

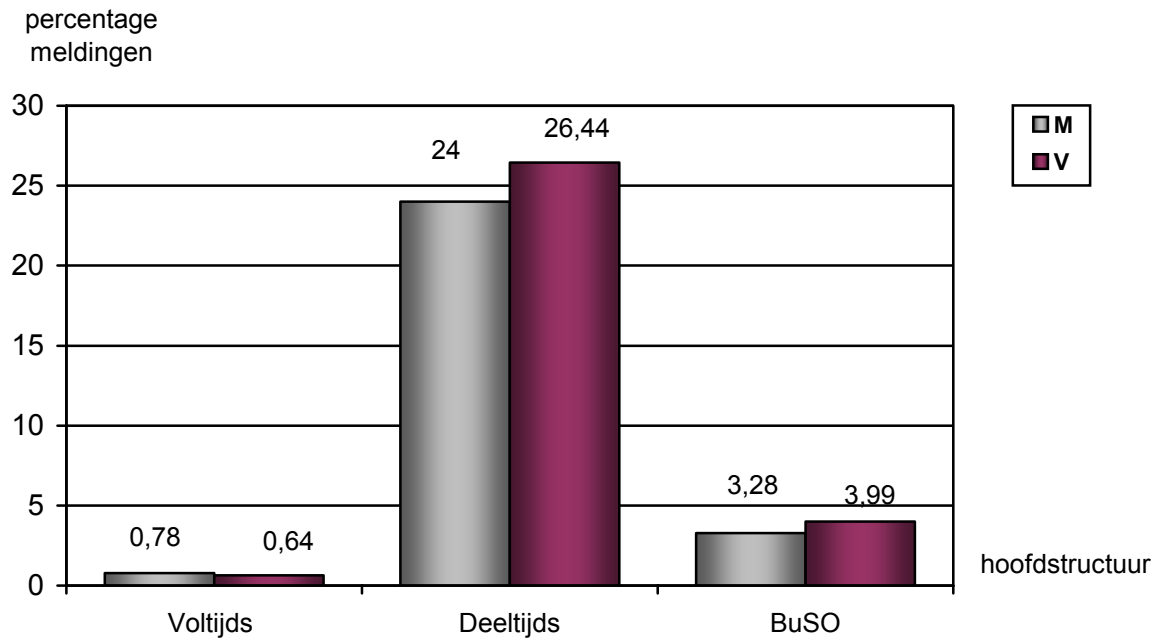
Grafiek 3.20. Percentage meldingen volgensaantal jaren schoolse vertraging

De samenhang tussen schoolse achterstand en problematische afwezigheden is opmerkelijk. Een grote meerderheid van de leerlingen (84,50%) die gemeld werden als problematisch afwezig hebben een schoolse achterstand opgelopen. Dit stemt overeen met de cijfers uit de grafieken die de percentages meldingen per graad en per leeftijd weergeven¹¹⁰. We zien immers dat de meeste leerlingen met problematische afwezigheden in de tweede graad zitten, terwijl het ook vooral om 17-jarigen gaat. Bij de begeleiding van leerlingen met problematische afwezigheden is schoolse achterstand en het wegwerken daarvan dus ook een belangrijke factor waar men rekening moet mee houden.

¹¹⁰ 3.17, 3.18

3.3.5. Spreiding per geslacht

In de onderstaande grafiek wordt het percentage meldingen per geslacht weergegeven.

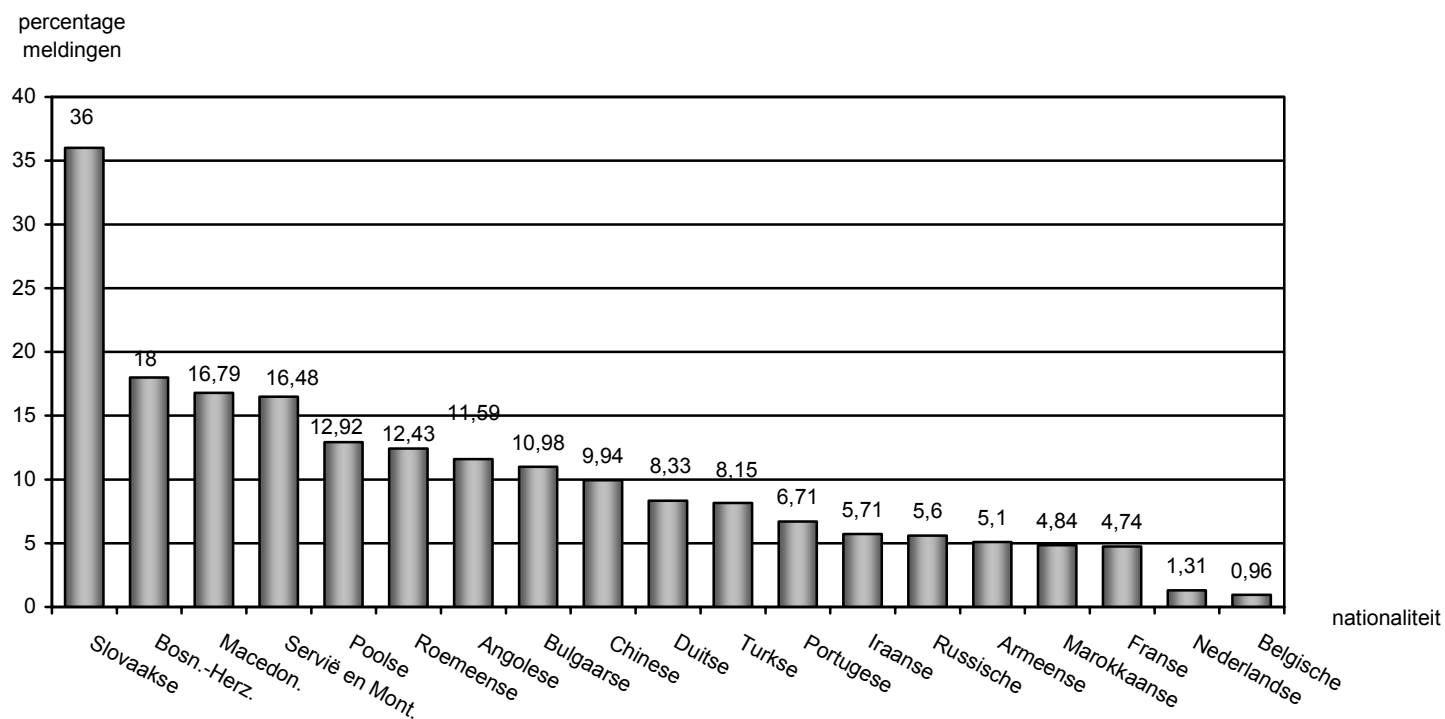

Grafiek 3.21. Percentage meldingen per geslacht per hoofdstructuur

Bij sommigen leeft de indruk dat jongens vaker problematisch afwezig zijn dan meisjes. Bovenstaande cijfers tonen weliswaar dat dit enkel geldt voor het gewoon voltijds onderwijs. Zowel in het deeltijds als in het buitengewoon onderwijs was het percentage meisjes dat gemeld werd groter dan het percentage jongens.

3.3.6. Spreiding per nationaliteit

De spreiding van het aantal gemelde leerlingen per nationaliteit¹¹¹ ten opzichte van het aantal ingeschreven leerlingen per nationaliteit zegt niet alles over de etniciteit van de leerlingen. Tot op heden is het niet mogelijk om te achterhalen of er meer allochtone leerlingen als problematisch afwezig gemeld werden, aangezien etniciteit niet bevroegd werd.

Grafiek 3.22. Percentage meldingen per nationaliteit

¹¹¹ In deze cijfers werd een benedengrens van 15 meldingen problematische afwezigheden gehanteerd.

Uit grafiek 3.22. kunnen we afleiden dat er meer meldingen problematische afwezigheden zijn van leerlingen met een Oost-Europese nationaliteit.

3.3.7. Spreading per onderwijsnet¹¹²

3.3.7.1. Gemelde dossiers per onderwijsnet

De spreading van het percentage meldingen problematische afwezigheden per onderwijsnet zien we in tabel 3.22. Hieruit blijkt dat binnen de onderwijsnetten het gemeentelijke en het gemeenschapsonderwijs het grootste percentage leerlingen met problematische afwezigheden binnen hun schoolpopulatie hebben.

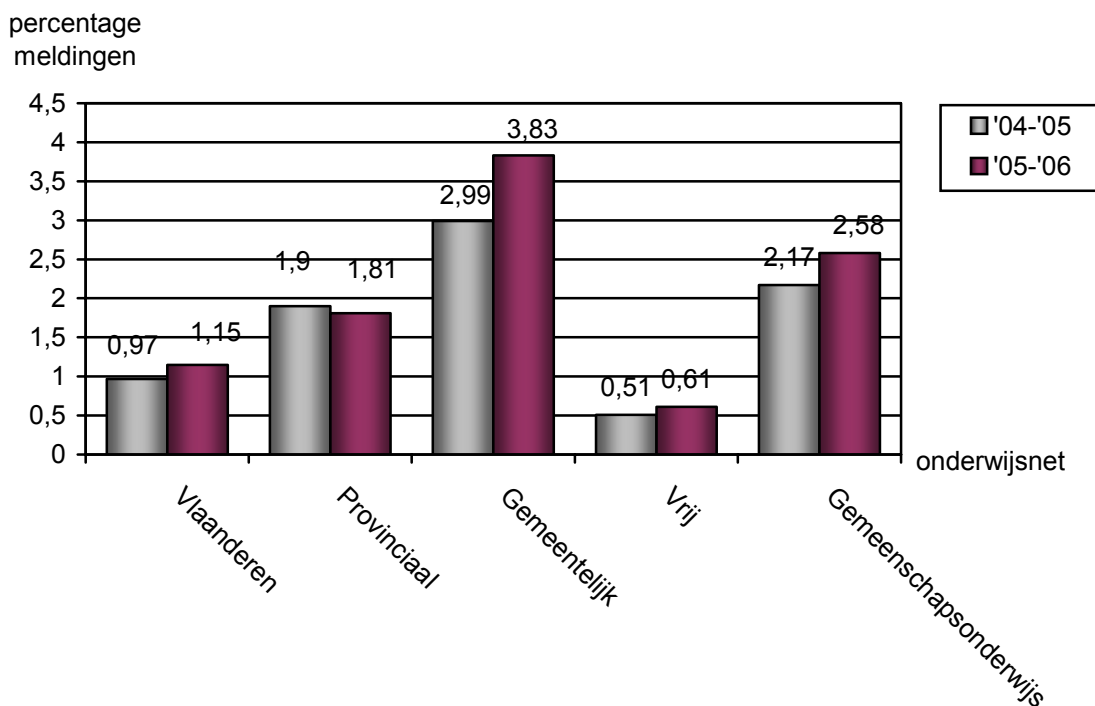
Onderwijsnet	2004-2005		2005-2006		Verskil in procentpunten t.o.v. 2004-2005
	Aantal meldingen	Percentage meldingen t.o.v. de schoolbevolking	Aantal meldingen	Percentage meldingen t.o.v. de schoolbevolking	
GO ¹¹³	1673	2,17%	2024	2,58%	0,41
Vrij	1766	0,51%	2132	0,61%	0,10
Gemeentelijk	700	2,99%	892	3,83%	0,84
Provinciaal	272	1,9%	257	1,81%	-0,09

Tabel 3.23. Evolutie aantal meldingen per onderwijsnet

¹¹² Andere netten (Vlaamse gemeenschapscommissie en intercommunale) werden niet opgenomen omwille van het kleine aantal meldingen en leerlingen. Dit schooljaar gaat het om 36 meldingen op een totaal van 664 leerlingen.

¹¹³ Gemeenschapsonderwijs

In een grafiek geeft dit het volgende resultaat:

Grafiek 3.24. Percentage meldingen per onderwijsnet per schooljaar

Ten opzichte van 2004-2005 stellen we een stijging vast van het percentage meldingen in alle netten, met uitzondering van het provinciaal onderwijs. De grootste stijging zien we in het gemeentelijk onderwijs (0,84 procentpunten).

3.3.7.2. Meldende scholen per onderwijsnet

Het gemeentelijk onderwijs heeft het grootste percentage leerlingen met problematische afwezigheden. Uit de onderstaande tabel blijkt dat ze ook het grootste percentage meldende scholen hebben.

Onderwijsnet	2004-2005		2005-2006		Verschil in procentpunten t.o.v. 2004-2005
	Aantal meldende scholen	Percentage meldende scholen	Aantal meldende scholen	Percentage meldende scholen	
GO	192	73%	169	69,81%	-3,19
Vrij	289	40,53%	301	44,33%	3,8
Gemeentelijk	49	77,78%	46	81,97%	4,19
Provinciaal	27	75%	22	68,75%	-6,25

Tabel 3.25. Percentage meldende scholen per onderwijsnet

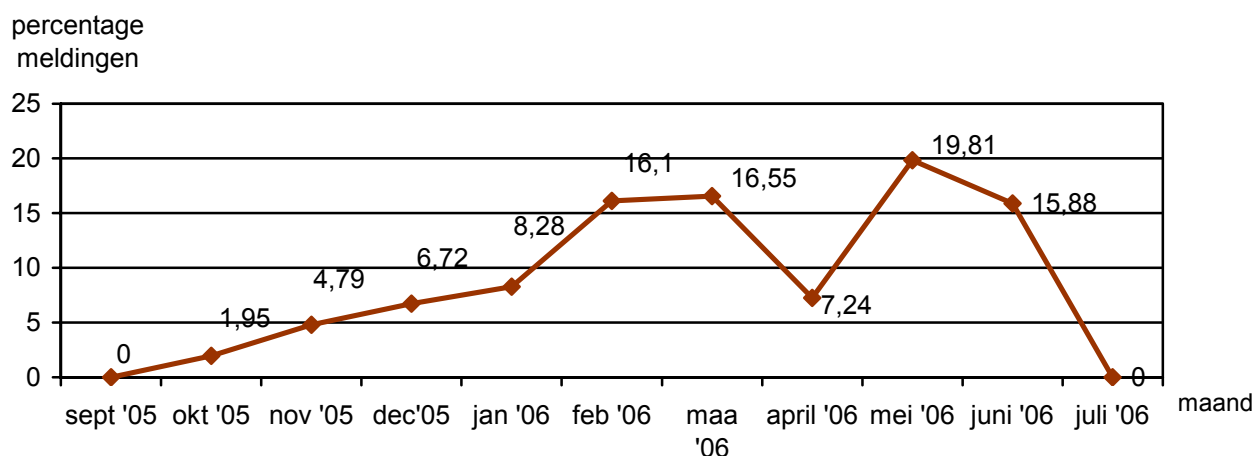
Ten opzichte van 2004-2005 zien we dat het percentage meldende scholen ook het sterkste stijgt in het gemeentelijk onderwijs. Ook in het vrij onderwijs zien we een duidelijke stijging ten opzichte van het schooljaar 2004-2005.

	2003-2004	2004-2005	2005-2006
GO	9	9	12
Vrij	5	6	7
Gemeentelijk	16	14	19
Provinciaal	8	10	12

Tabel 3.26. Gemiddeld aantal dossiers per meldende school naar onderwijsnet

Wanneer we de evolutie bekijken van het gemiddelde aantal dossiers per meldende school, dan zien we dat in alle netten het gemiddelde aantal dossiers per meldende school stijgt, weliswaar sterker in het gemeentelijk en gemeenschapsonderwijs.

3.3.8. Registratie

Grafiek 3.27. Percentage meldingen per datum van ontvangstmelding

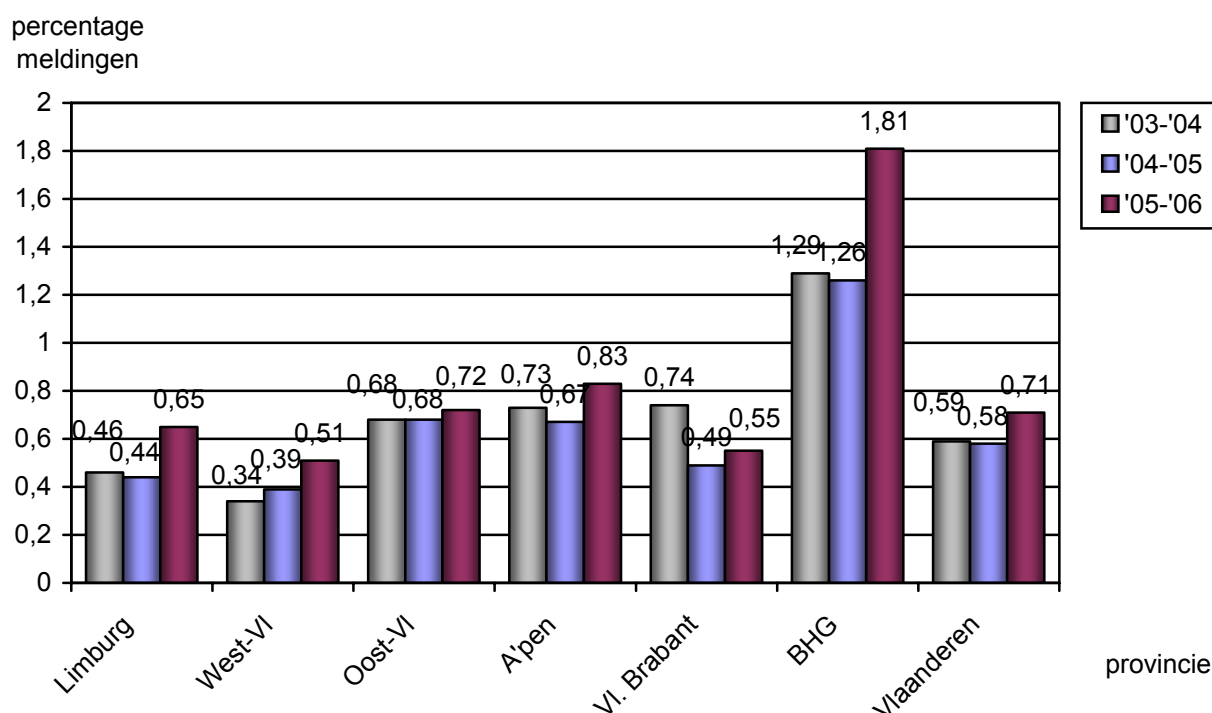
Vanzelfsprekend gebeurden er meer meldingen in het tweede semester dan in het eerste. De meeste meldingen gebeurden in de maanden februari, maart, mei en juni. In vergelijking met vorige schooljaren waren er wel meer meldingen in mei. Volgens de verificatieverslagen stuurden sommige scholen de meldingen niet tijdig op. Pas na een eerste of zelfs tweede verificatiebezoek meldden ze hun leerlingen die inmiddels de 20 of 30 halve dagen problematische afwezigheden ruim overschreden hadden.

3.4. Cijfers problematische afwezigheden per regio

3.4.1. Spreiding per provincie

3.4.1.1. Gewoon voltijds secundair onderwijs

Uit tabel 3.1. bleek al dat in het voltijds onderwijs, naast het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen een groter percentage meldingen hadden dan de andere provincies. In de onderstaande grafiek wordt een vergelijking gemaakt tussen de laatste drie schooljaren.

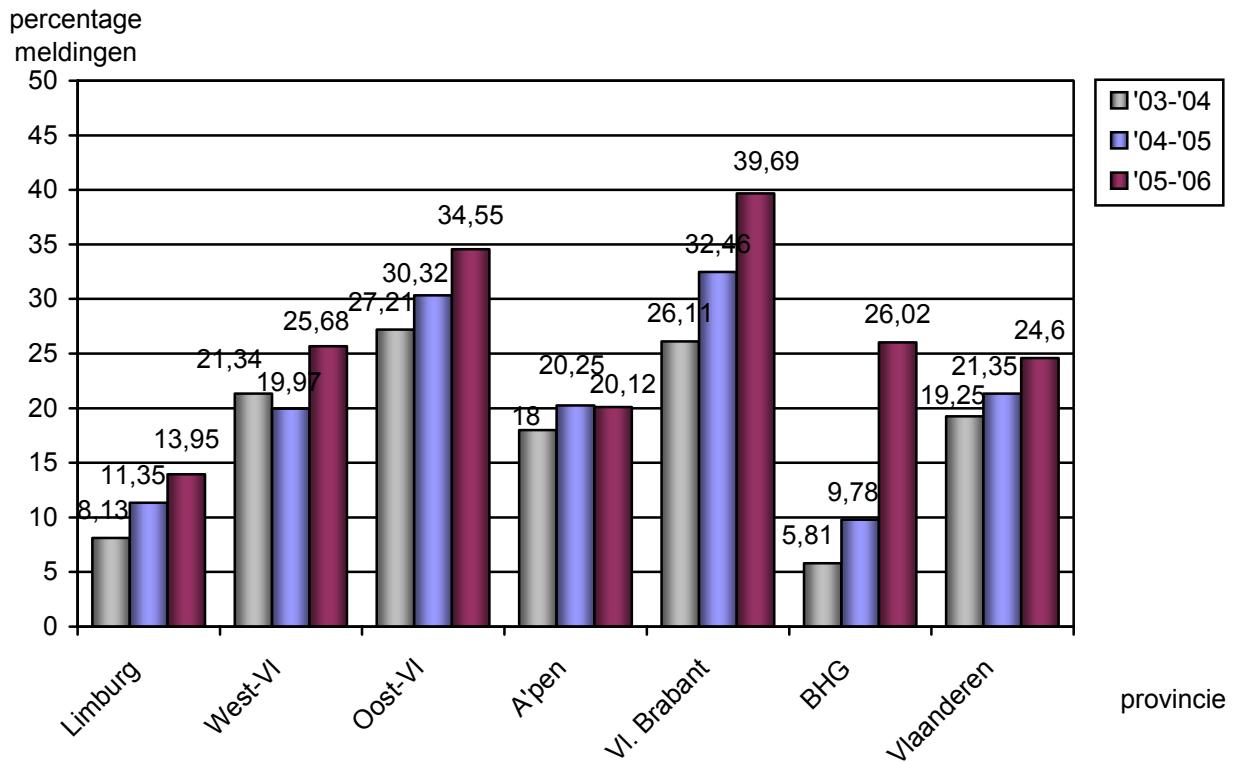
Grafiek 3.28. Percentage meldingen per provincie per schooljaar in het gewoon voltijds onderwijs

Gemiddeld zijn 0,71% leerlingen problematisch afwezig in het gewoon voltijds secundair onderwijs (zie ook tabel 3.1). De provincie Antwerpen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hebben het hoogste percentage meldingen problematische afwezigheden. Ook Oost-Vlaanderen zit boven het gemiddelde. Ten opzichte van het vorige schooljaar nemen we in alle provincies een stijging waar van het percentage meldingen. Het aantal meldingen is in 2005-2006 vooral toegenomen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (een stijging van 0,55 procentpunten). De provincie West-Vlaanderen heeft, wat het gewoon voltijds secundair onderwijs betreft, het kleinste percentage leerlingen met problematische afwezigheden.

3.4.1.2. Deeltijds beroepssecundair onderwijs

Uit tabel 3.1. bleek al dat in het deeltijds onderwijs 1 op de 4 leerlingen gemeld werden als problematisch afwezig (1.587 meldingen op 6.450 leerlingen). De onderstaande grafiek toont aan dat de hoogste percentages zich bevinden in de provincies Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen.

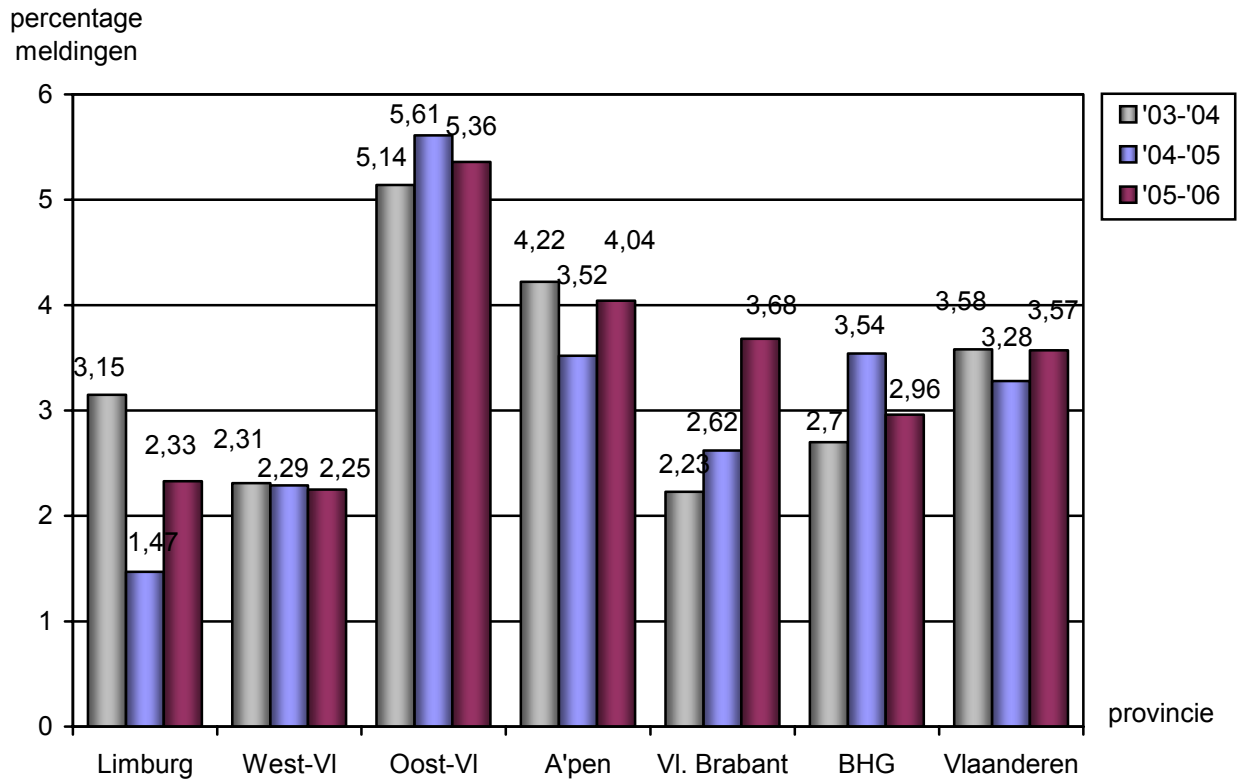
Grafiek 3.29. Percentage meldingen per provincie per schooljaar in het DBSO

De voorbije drie schooljaren zien we dat het percentage meldingen in het deeltijds onderwijs blijft stijgen in alle provincies, met uitzondering van de provincie Antwerpen, waar het percentage gemelde leerlingen praktisch status quo blijft. De grootste stijgingen ten opzichte van 2004-2005 zien we in Vlaams-Brabant en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, een stijging van respectievelijk 7,23 procentpunten en 16,24 procentpunten.

3.4.1.3. Buitengewoon secundair onderwijs

In tabel 3.1 zagen we dat de hoogste percentages voor het buitengewoon onderwijs zich situeerden in de provincies Antwerpen, Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant.

De onderstaande grafiek geeft de evolutie van de laatste drie schooljaren weer.

Grafiek 3.30. Percentage meldingen per provincie per schooljaar in het BuSO

Het aantal meldingen is in het buitengewoon onderwijs sterk gerelateerd aan het onderwijsaanbod. Dit kan dus ook een invloed uitoefenen op de regionale indeling van de meldingen (zie 3.3.1.3). De sterkste stijging (1,06 procentpunten) van het percentage meldingen stellen we vast in de provincie Vlaams-Brabant. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de provincie Oost-Vlaanderen zien we een daling ten opzichte van 2004-2005. In West-Vlaanderen blijft het percentage meldingen praktisch gelijk.

3.4.2. Spreiding in de steden

De spreiding van het percentage meldingen per provincie geeft een indicatie van de regionale indeling. Binnen de provincies zijn er uiteraard ook nog verschillen. Enerzijds tussen landelijke regio's en steden, anderzijds tussen steden onderling. De onderstaande tabel geeft een overzicht van de meldingen en de meldende scholen per stad, zowel voor het gewoon voltijds als het deeltijds onderwijs. De centrumsteden werden aangeduid met een asterisk.

Provincie / steden	Aantal scholen		Aantal meldende scholen		Percentage meldende scholen / aantal scholen		Aantal leerlingen		Aantal gemelde dossiers		Percentage gemelde dossiers / aantal leerlingen	
	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds
Antwerpen												
Groot-Antwerpen*	79	5	48	5	60,76	100,00	34039	1559	649	290	1,91	18,60
Herentals	8	1	5	1	62,50	100,00	3907	113	19	13	0,49	11,50
Turnhout*	18	1	11	1	61,11	100,00	8868	223	28	31	0,32	13,90
Mol	12	0	5	0	41,67		5045	0	20	0	0,40	
Geel	9	1	5	1	55,56	100,00	4427	131	10	35	0,23	26,72
Lier	10	0	6	0	60,00		4854	0	29	0	0,60	
Mechelen*	17	2	11	2	64,71	100,00	8541	269	73	71	0,85	26,39
Oost-Vlaanderen												
Gent*	46	3	30	3	65,22	100,00	25105	440	324	234	1,29	53,18
Sint-Niklaas*	14	2	7	2	50,00	100,00	9969	229	32	79	0,32	34,50
Lokeren	9	0	5	0	55,56		3109	0	22	0	0,71	
Dendermonde	9	1	6	1	66,67	100,00	4460	175	40	50	0,90	28,57
Wetteren	8	0	4	0	50,00		3878	0	13	0	0,34	
Aalst*	20	2	9	2	45,00	100,00	9152	290	64	75	0,70	25,86
Ninove	5	0	4	0	80,00		2608	0	31	0	1,19	
Geraardsbergen	5	0	2	0	40,00		2723	0	11	0	0,40	
Ronse	2	0	2	0	100,00		1250	0	24	0	1,92	
Zottegem	5	0	2	0	40,00		2559	0	3	0	0,12	
Oudenaarde	7	2	3	2	42,86	100,00	4843	189	27	40	0,56	21,16

Provincie / steden	Aantal scholen		Aantal meldende scholen		Percentage meldende scholen / aantal scholen		Aantal leerlingen		Aantal gemelde dossiers		Percentage gemelde dossiers / aantal leerlingen	
Deinze	7	0	2	0	28,57		3894	0	4	0	0,10	
Eeklo	7	1	4	1	57,14	100,00	4225	69	26	11	0,62	15,94
Vlaams-Brabant	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds
Halle	9	1	4	1	44,44	100,00	5334	101	39	39	0,73	38,61
Vilvoorde	8	0	4	0	50,00		3012	0	28	0	0,93	
Leuven*	21	1	6	1	28,57	100,00	11760	105	24	42	0,20	40,00
Aarschot	12	1	10	1	83,33	100,00	5555	114	35	46	0,63	40,35
Diest	9	0	5	0	55,56		3712	0	52	0	1,40	
Tienen	5	0	2	0	40,00		3011	0	57	0	1,89	
Brussels Hoofdst. Gewest	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds
Alle gemeenten	31	3	17	3	54,84	100,00	12542	269	227	70	1,81	26,02
West-Vlaanderen	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds
Brugge*	29	2	10	2	34,48	100,00	17088	203	96	87	0,56	42,86
Oostende *	14	3	7	2	50,00	66,67	6676	242	79	92	1,18	38,02
Kortrijk *	24	2	9	2	37,50	100,00	11032	450	62	86	0,56	19,11
Diksmuide	4	0	2	0	50,00		1669	0	12	0	0,72	
Nieuwpoort	2	0	1	0	50,00		473	0	3	0	0,63	
Veurne	4	0	3	0	75,00		2245	0	7	0	0,31	
Tielt	5	0	2	0	40,00		3317	0	6	0	0,18	
Roeselare *	16	1	9	1	56,25	100,00	8080	125	43	30	0,53	24,00
Ieper	9	0	3	0	33,33		4647	0	4	0	0,09	
Menen	5	0	4	0	80,00		2449	0	24	0	0,98	
Poperinge	4	1	1	1	25,00	100,00	2219	101	1	5	0,05	4,95
Limburg	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds
Hasselt *	17	2	11	2	64,71	100,00	10710	165	127	64	1,19	38,79
Genk *	14	1	7	1	50,00	100,00	6969	124	81	8	1,16	6,45
Maasmechelen	5	1	4	1	80,00	100,00	2448	81	38	4	1,55	4,94

Provincie / steden	Aantal scholen		Aantal meldende scholen		Percentage meldende scholen / aantal scholen		Aantal leerlingen		Aantal gemelde dossiers		Percentage gemelde dossiers / aantal leerlingen	
Maaseik	7	1	5	1	71,43	100,00	3788	94	33	11	0,87	11,70
Tongeren	7	0	4	0	57,14		3361	0	24	0	0,71	
Sint-Truiden	10	1	6	1	60,00	100,00	4095	75	34	2	0,83	2,67
Lommel	5	1	1	1	20,00	100,00	2124	76	6	10	0,28	13,16
Leopoldsburg	4	0	2	0	50,00		1212	0	2	0	0,17	

Tabel 3.31. Percentage meldingen en meldende scholen per stad

Uit tabel 3.31. blijkt dat, naast de provinciehoofdsteden, ook scholen uit een aantal andere steden met relatief veel problematische afwezigheden te maken hebben. In de provincie Antwerpen liggen, op de provinciehoofdstad na, praktisch alle steden qua meldingen onder het gemiddelde¹¹⁴ voor het gewoon voltijds onderwijs. Een uitzondering hierop is Mechelen. Wat het deeltijds onderwijs betreft hebben zowel Mechelen als Geel meer meldingen problematische afwezigheden dan het gemiddelde. Dit is niet zo voor de stad Antwerpen.

In tegenstelling tot de provincie Antwerpen, zijn de leerlingen met problematische afwezigheden in Oost-Vlaanderen niet zo geconcentreerd in één of twee steden. Naast Gent hebben ook Sint-Niklaas, Dendermonde, Ninove en Ronse cijfers die boven het gemiddelde lagen. In Sint-Niklaas was dit vooral in het deeltijds onderwijs. In Ninove, Dendermonde en Ronse vooral in het voltijds onderwijs.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zitten de meldingen zowel in het voltijds als in het deeltijds onderwijs boven het gemiddelde.

In de provincie Vlaams-Brabant scoort Halle zowel in het voltijds als in het deeltijds onderwijs boven het gemiddelde. In Leuven en Aarschot zien we meer leerlingen met problematische afwezigheden in het deeltijds en in Tienen, Diest en Vilvoorde in het voltijds onderwijs.

In West-Vlaanderen zijn, procentueel gezien, de meeste leerlingen met problematische afwezigheden te vinden in het deeltijds onderwijs in Brugge en Oostende. In Diksmuide, Menen en Oostende zat men ook voor wat de meldingen in het voltijds onderwijs betreft boven het gemiddelde.

In Limburg situeren de meldingen zich vooral in het voltijds en minder in het deeltijds onderwijs. In Hasselt, Genk, Maasmechelen, Maaseik en Sint-Truiden scoort men hoger dan het gemiddelde voor Vlaanderen.

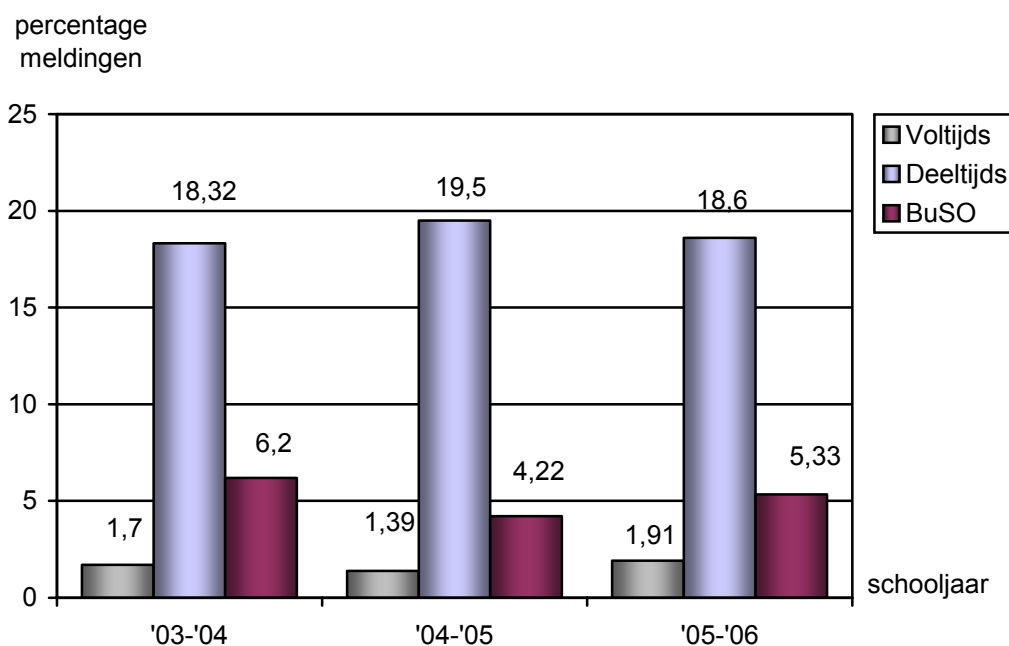
---

¹¹⁴ Zie tabel 3.1.

3.4.2.1. Spreiding in de grote steden: Antwerpen, Gent en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Antwerpen¹¹⁵

De onderstaande grafiek geeft de evolutie in Antwerpen weer voor de voorbije drie schooljaar.

Grafiek 3.32. Percentage meldingen per schooljaar in Antwerpen

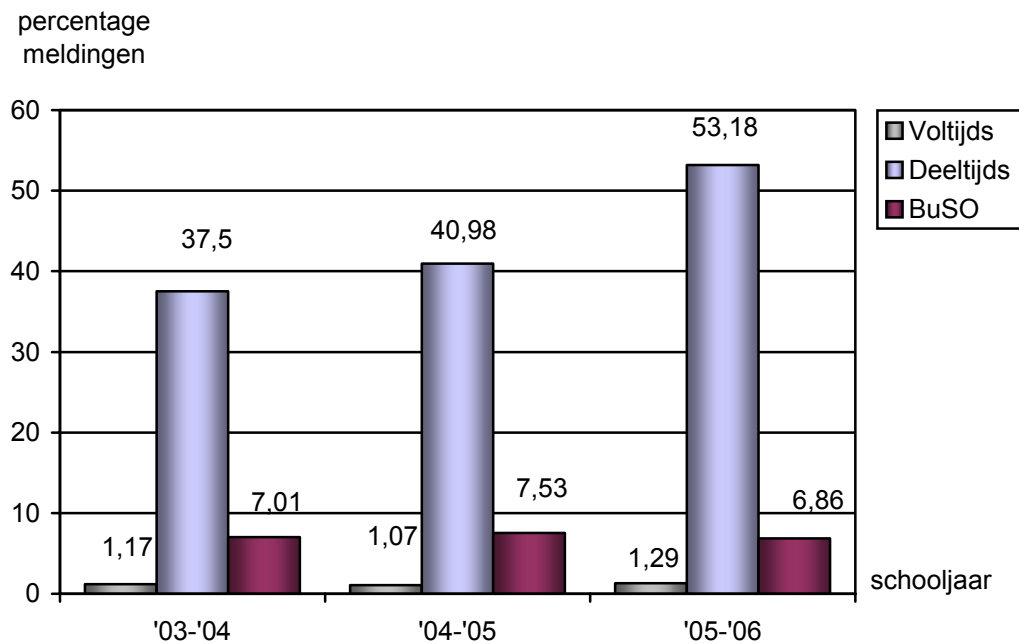
In Antwerpen zijn er in het gewoon voltijds onderwijs heel wat meer meldingen problematische afwezigheden dan het gemiddelde voor Vlaanderen (0,71%). Dit is niet zo voor het deeltijds onderwijs waar Antwerpen 6 procentpunten onder het gemiddelde zit. Ten opzichte van 2004-2005 zien we in het gewoon voltijds onderwijs een stijging van 0,52 procentpunten. In het buitengewoon onderwijs noteren we een stijging van 1,11 procentpunten. In het deeltijds onderwijs stellen we een lichte daling vast (0,9 procentpunten).

Gent¹¹⁶

Wanneer we de cijfers in Gent bekijken, zien we dat de afwezigheidsproblematiek zich vooral in het deeltijds onderwijs bevindt.

¹¹⁵ Antwerpen: Antwerpen (postnummers 2000, 2018, 2020, 2030, 2040, 2050, 2060), Borgerhout, Wilrijk, Merksem, Deurne, Berchem, Hoboken, Ekeren.

¹¹⁶ Gent: Gent, Mariakerke, Drongen, Ledeborg, Zwijnaarde, Gentbrugge, Oostakker, Sint-Amandsberg, Sint-Denijs-Westrem, Afsnee, Wondelgem, Sint-Kruis-Winkel.

Grafiek 3.33. Percentage meldingen per schooljaar in Gent

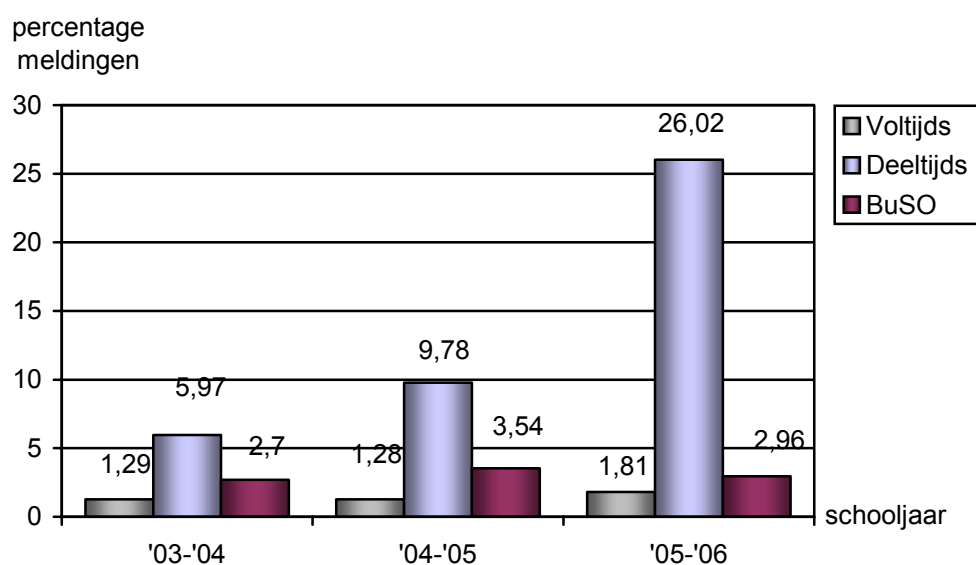
De cijfers blijven zowel voor het deeltijds als het voltijds onderwijs in stijgende lijn gaan. In het buitengewoon onderwijs noteren we een lichte daling. Meer dan de helft van de leerlingen werden als problematisch afwezig gemeld in het DBSO. Ten opzichte van 2004-2005 zien we een stijging van 12,2 procentpunten.

Brussel Hoofdstedelijk Gewest

De cijfers in onderstaande grafiek werden al vroeger aangehaald¹¹⁷. Wanneer we ze voor de laatste drie schooljaren naast elkaar zetten in éénzelfde grafiek valt vooral de stijging in het deeltijds onderwijs op.

¹¹⁷ Zie ook grafieken 3.28, 3.29, 3.30.

Grafiek 3.34. Percentage meldingen per schooljaar in BHG

In het deeltijds onderwijs is het percentage meldingen ten opzichte van 2004-2005 gestegen met 16,24 procentpunten. Uit tabel 3.4. blijkt dat zowel in 2004-2005 als in 2005-2006 alle drie de centra voor deeltijds beroepsonderwijs leerlingen met problematische afwezigheden meldden, maar dat het aantal meldingen vrij sterk gestegen is (van 24 naar 70 meldingen). Ook in het gewoon voltijds onderwijs stellen we een stijging vast van het percentage meldingen. In het buitengewoon onderwijs noteren we echter een daling.

3.4.2.2. Vergelijking provincie / stad

In tabel 3.34 is de verhouding opgenomen van het aantal meldingen in de steden Gent en Antwerpen ten opzichte van de provincies Oost-Vlaanderen en Antwerpen.

	Aantal provincie	Aantal stad	percentage
Antwerpen / Antwerpen			
Voltijds	1017	649	63,82%
Deeltijds	492	290	58,94%
BuSO	192	87	45,31%
Totaal	1701	1026	60,32%
Oost-Vlaanderen / Gent			
Voltijds	699	324	46,35%
Deeltijds	481	234	48,65%
BuSO	205	80	39,02%
Totaal	1385	638	46,06%

Tabel 3.35. Aantal meldingen stad t.o.v. de provincie

In Antwerpen is voor het voltijds onderwijs praktisch twee derde van de meldingen afkomstig uit de stad. In het deeltijds en buitengewoon onderwijs is het aandeel van de stad iets kleiner.

De stad Gent is in Oost-Vlaanderen verantwoordelijk voor iets minder dan de helft van de meldingen uit het gewoon voltijds en het deeltijds onderwijs.

3.5. Oorzaken van problematische afwezigheden en betrokken externen

3.5.1. Achterliggende oorzaken problematische afwezigheden

3.5.1.1. Algemeen

Wanneer een leerling afwezig is, is het belangrijk dat de school actief op zoek gaat naar de achterliggende oorzaken van die afwezigheid. Afwezigheden die op het eerste zicht volstrekt verantwoord lijken, bijvoorbeeld omdat ze gewettigd zijn door een doktersattest, kunnen bij nader inzien toch een problematische achtergrond hebben. Door als school te werken aan een goede signaaldetectie kan voorkomen worden dat problemen van leerlingen escaleren met meer afwezigheden tot gevolg.

Uit het onderzoek door de inspectie¹¹⁸ is gebleken dat scholen zich op dit vlak nog verder kunnen professionaliseren. Men kan zich bijvoorbeeld afvragen in hoeverre het lage percentage van de oorzaak “groepsdruk of pestgedrag” overeenstemt met de realiteit. Ligt pestgedrag inderdaad niet zo vaak aan de basis van afwezigheden of ontdekt men in sommige gevallen niet dat dit een oorzaak is?

Oorzaak	Aantal	Percentage op totaal aantal meldingen
Zwakke motivatie m.b.t. school	3719	69,61%
Onmacht van de ouders m.b.t. de opvoedingssituatie	1807	33,83%
Familiale problemen	1294	24,23%
Geen of verstoord contact ouders-school	1238	23,18%
Totale onwil leerling t.a.v. school	1159	21,70%
Persoonlijke problemen (bvb faalangst, schoolfobie, depressie)	806	15,09%
Schoolloopbaanproblemen	629	11,78%
Medische oorzaak	421	7,88%
Manifeste onwil ouders	356	6,67%
Financiële druk of noodzaak	312	5,84%
Geen toekomstperspectief voor leerling in deze opleiding	254	4,75%
Verstoorde relatie leerling-leraars	243	4,55%
Leerling is spoorloos en geseind	139	2,60%
Groepsdruk, pestgedrag	86	1,61%
Andere	488	9,14%

Tabel 3.36. Oorzaken voor problematische afwezigheden zoals gemeld door de school

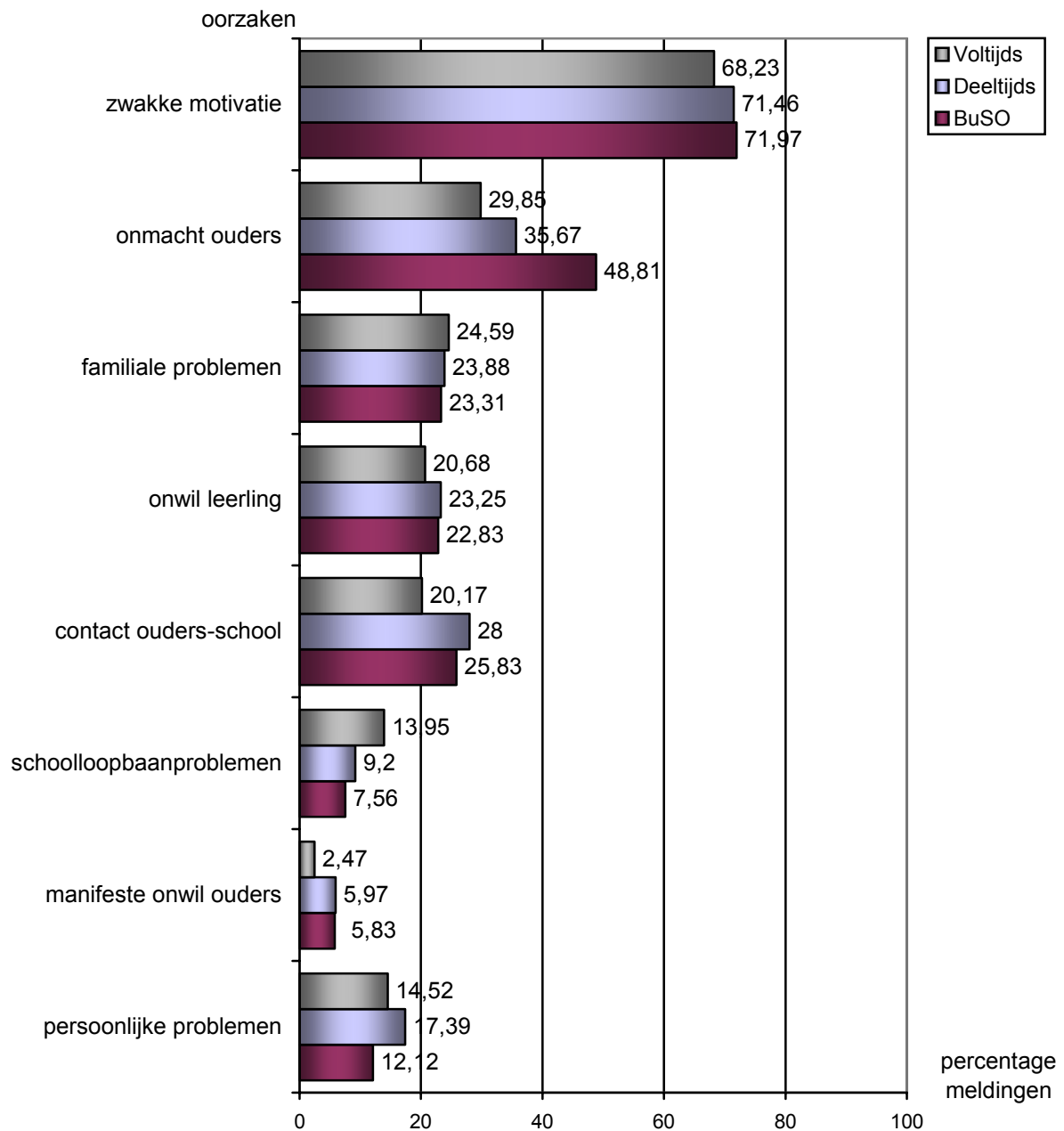
Scholen ervaren dat heel wat ouders niet bij machte zijn om verandering te brengen in de problematische afwezigheden van hun kinderen. Minder vaak hebben scholen te maken met echte onwil van de ouders. Dit moet men zeker in overweging nemen wanneer men maatregelen of sancties neemt t.a.v. ouders van

¹¹⁸ MICHIELENS, P.(2005) Onderwijsspiegel schooljaar 2003-2004, verslag over de toestand van het onderwijs. Departement Onderwijs en Vorming, Inspectie, Brussel, p. 31.

jongeren met problematische afwezigheden. In het spijbelactieplan wordt dan ook een duidelijk onderscheid gemaakt tussen enerzijds de dossiers waar er sprake is van onwil van de ouders en anderzijds de dossiers waar het gaat om een problematische opvoedingssituatie.¹¹⁹

3.5.1.2. Oorzaken per hoofdstructuur

De oorzaken zoals die door de school gemeld werden vindt u in grafiek 3.36 onderverdeeld per hoofdstructuur.

Grafiek 3.37. Percentage gemelde oorzaken op aantal meldingen per hoofdstructuur

¹¹⁹ MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2006). Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel, p. 82-84.

Wanneer we het percentage gemelde oorzaken ten opzichte van het aantal meldingen naast elkaar zetten per hoofdstructuur dan valt het op dat sommige oorzaken vaker werden gesignaleerd in de ene hoofdstructuur en minder vaak in de andere. In het voltijds onderwijs werd iets vaker schoolloopbaanproblemen aangeduid. In het voltijds onderwijs gelden strengere toelatingsvoorwaarden dan in het deeltijds en buitengewoon onderwijs. De klassenraad kan in het buitengewoon onderwijs mogelijk ook beter inspelen op schoolloopbaanproblemen. De oorzaak 'onmacht van de ouders met betrekking tot de opvoedingssituatie' werd vaker aangeduid in het buitengewoon onderwijs. Bij bijna de helft van de gemelde problematische afwezigheden was er volgens de school sprake van onmacht van de ouders en bij 12,44% stelden BuSO-scholen manifeste onwil van de ouders vast. Ook wat dit laatste betreft ligt het percentage hoger dan in het voltijds en deeltijds onderwijs.

In verband met motivatie met betrekking tot de school kunnen we stellen dat dit vrij gelijklopend is voor de drie hoofdstructuren.

In het deeltijds onderwijs hebben we te maken met een andere leeftijdscategorie dan in het gewoon voltijds en buitengewoon onderwijs. De oorzaken 'onwil van de leerling' en 'persoonlijke problemen' werden het vaakst gesignaleerd in het DBSO. Omdat het om 16- tot 18-jarigen gaat wordt de oorzaak mogelijk ook vaker bij de jongere zelf gezocht. Ten slotte verloopt ook het contact tussen ouders en school het moeilijkst in het deeltijds onderwijs.

Uit de andere cijfers die niet werden opgenomen in deze grafiek blijkt nog dat de oorzaak 'geen toekomstperspectief voor leerling in deze opleiding' weinig werd aangeduid in het BuSO (2,68%), maar iets vaker voorkwam in het deeltijds (4,67%) en het voltijds (5,23%). Problematische afwezigheden in het buitengewoon onderwijs (7,24%) waren volgens de scholen vaker te wijten aan financiële problemen dan in het gewoon voltijds (5,71%) en deeltijds onderwijs (5,55%).

3.5.2. Betrokken externen

3.5.2.1. Algemeen

De achtergrond van problematische afwezigheden kan zodanig complex of ernstig zijn dat een zeer intensieve en meer gespecialiseerde begeleiding vereist is waarbij externe hulp nodig is.

Het CLB staat, gezien haar draaischijffunctie, in voor de inschakeling van externen voor de begeleiding van leerlingen met problematische afwezigheden. In welke mate externen betrokken zijn, hangt onder meer af van het hulpverleningsaanbod in de betrokken regio. In steden zijn meer gespecialiseerde instanties te vinden aangezien de hulpvraag daar ook groter is.

Soms doen scholen ook zelf een beroep op externen. Scholen die te maken hebben met een zware spijbelproblematiek, zeker in de grote steden, nemen vaker zelf contact op met de politie of het parket om stappen te ondernemen. In Antwerpen bijvoorbeeld worden spijbelaars door de politie onder een spijbelcontract geplaatst.

De onderstaande tabel geeft aan welke externen het meeste betrokken werden bij de begeleiding van leerlingen met problematische afwezigheden.

Betrokken externen	Aantal	Percentage op totaal aantal meldingen
Politie (sociale dienst/wijkagent)	861	16,12%
Comité Bijzondere Jeugdzorg	509	9,83%
Jeugdrechtbank	474	8,87%
Huisarts	408	7,64%
Gespecialiseerde artsen	253	4,66%
OCMW	251	4,70%
Gezins- / Thuisbegeleidingsdiensten	246	4,61%
Centrum voor Begeleid Zelfstandig Wonen	204	3,82%
Gezinsvervangende tehuizen	158	2,96%
Gemeentelijk Spijbelambtenaar	95	1,78%
Bemiddelingscommissie	79	1,48%
Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg	71	1,33%
Migrantencentrum	54	1,01%
Centrum voor Maatschappelijk Welzijn	49	0,92%
Centra voor Drughulpverlening	48	0,90%
Centrum voor Intercultureel Maatschappelijk Werk	41	0,77%
Straathoekwerk	33	0,62%
Kind en Gezin ¹²⁰	33	0,62%
Jongerenadviescentrum	28	0,52%
Vluchthuis	6	0,09%
Childfocus	6	0,09%
Kind in Nood	3	0,16%
Andere	408	7,64%

Tabel 3.38. Betrokken externen bij de begeleiding van problematische afwezigheden zoals gemeld door de school

Uit deze tabel blijkt dat de sociale dienst van de politie het vaakst betrokken was bij de begeleiding van jongeren met problematische afwezigheden. In tweede instantie werd het meest een beroep gedaan op vrijwillige hulpverlening via het Comité Bijzondere Jeugdzorg. Spijbelen op zich wordt zelden beschouwd als een problematische opvoedingssituatie (POS). Doorgaans kan het comité pas ingeschakeld worden wanneer er sprake is van een complexere (gezins)problematiek.

Wanneer vrijwillige hulpverlening geen uitkomst biedt wordt via de bemiddelingscommissie een beroep gedaan op de jeugdrechtbank. Scholen duiden de bemiddelingscommissie echter niet zo vaak aan als betrokken partij bij de begeleiding (1,48%).

Jongeren die onderworpen zijn aan maatregelen opgelegd in het kader van de bijzondere jeugdzorg of jeugdbescherming worden niet langer beschouwd als problematisch afwezig, maar worden in de school genoteerd met een code R, wat wil zeggen dat de afwezigheid van rechtswege gewettigd wordt.

Ook jongeren die deelnemen aan een schoolvervangend project zoals Time-Out zijn, mits akkoord van de directie van de school waar ze ingeschreven zijn, gewettigd afwezig. Dit wordt geregistreerd met een P-code¹²¹.

¹²⁰ Een mogelijke verklaring voor de betrokkenheid van Kind en Gezin (0,62%) is de begeleiding van afwezigheden omwille van zwangerschap of ouderschap.

¹²¹ Vanaf het schooljaar 2007-2008 wordt voor Time-Outprojecten een aparte registratiecode gebruikt (code O).

Zowel huisartsen als gespecialiseerde geneesheren waren betrokken bij problematische afwezigheden. De rol die artsen spelen bij problematische afwezigheden is niet eenduidig. Enerzijds heeft de arts een vertrouwensrol, anderzijds wordt het bezorgen van een medisch attest aan een leerling met problematische afwezigheden door de school ook gezien als 'betrokkenheid' van de arts. Het cijfer in de tabel 'betrokken externen' maakt hier geen onderscheid, en moet dus niet enkel bekeken worden als een cijfer dat aangeeft hoe vaak huisartsen bij de *begeleiding* van de leerling met problematische afwezigheden betrokken werden.

De regelgeving¹²² stelt dat medische attesten waarrond twijfel bestaat of die onaanvaardbaar zijn, door de school gesignaleerd kunnen worden aan de CLB-arts, die het best geplaatst is om, rekening houdend met de deontologische artsencode, deze zaak verder op te volgen. De CLB-arts zal dit echter bij voorkeur doen vanuit een constructieve vraag naar samenwerking in het belang van (de begeleiding van) de problematisch afwezige jongere, en niet vanuit de positie van 'controle-arts' voor zijn collega.

Externen hoeven weliswaar niet enkel ingeschakeld te worden voor begeleiding. Ze kunnen ook een preventieve taak op zich nemen. Het CLB heeft bij dit preventieve beleid een schoolondersteunende taak. Het kan verrijkend zijn voor het afwezigheidsbeleid van een school om in dialoog te treden met niet-onderwijsorganisaties, denken we maar aan onthaalbureaus, minderhedencentra, verenigingen waar armen het woord nemen enzovoort. Een belangrijk forum om scholen in contact te brengen met deze externe partners is het Lokaal Overlegplatform¹²³. Binnen de LOP's kan via overleg tussen scholen en externen de verstandhouding verbeteren. Het LOP kan eveneens een plaats zijn om voorbeelden van 'good practice' op het vlak van spijbelproblematiek uit te wisselen. In het spijbelactieplan zijn een aantal extra taken toegekend aan de LOP's om de spijbelproblematiek tegen te gaan.¹²⁴

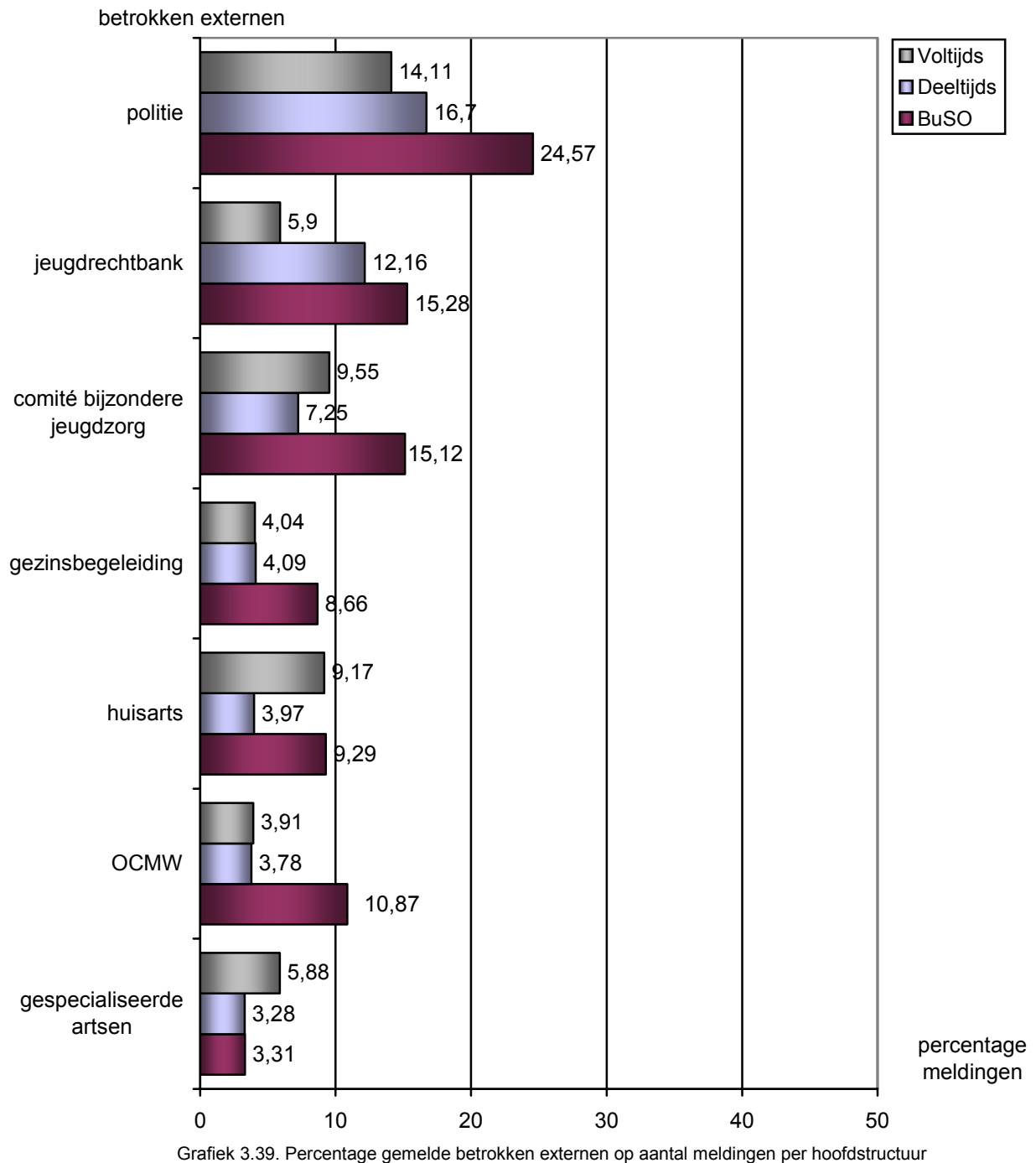
¹²² Ministeriële omzendbrief SO/2005/04 over afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs, d.d. 08/07/2005.

¹²³ Het LOP is een overlegorgaan waarin zowel onderwijs- als niet-onderwijspartners vertegenwoordigd zijn. De LOP's werken aan de realisatie van Gelijke Onderwijskansen voor elk kind.

¹²⁴ MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2006). Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel, p.75- 76.

3.5.2.2. Betrokken externen per hoofdstructuur

De onderstaande grafiek geeft het percentage betrokken externen per hoofdstructuur weer.

Wanneer we de externe partners die betrokken zijn bij de begeleiding van naderbij bekijken, dan valt in eerste instantie op dat er in het BuSO en het deeltijds onderwijs vaker externe diensten betrokken waren bij de begeleiding van problematische afwezigheden. Dit geldt zeker voor de jeugdrechtbank en de sociale dienst van de politie. Instanties zoals gezinsbegeleiding en OCMW waren veel vaker betrokken bij de begeleiding van leerlingen met problematische afwezigheden in het buitengewoon onderwijs.

Een uitzondering op deze tendens was de betrokkenheid van gespecialiseerde artsen die vaker betrokken waren in het gewoon voltijds onderwijs dan in het buitengewoon en deeltijds onderwijs.

De meeste andere externen werden minder vaak ingeschakeld, maar het gaat hier dan ook om gespecialiseerde instanties waarvan het hulpaanbod beperkter is. Bovendien is er ook nogal wat versnippering in de hulpverlening zodat onder de categorie "Andere", die nogal uitgebreid is, soms namen van hulpverleningsinstanties werden vermeld die eventueel wel onder een van de andere categorieën zouden kunnen ondergebracht worden.

3.5.3. Zorgwekkende dossiers in het kader van problematische afwezigheden

3.5.3.1 Algemeen

Onder zorgwekkende dossiers worden die dossiers verstaan waarbij elke vorm van vrijwillige begeleiding uitgeput is en waarbij er sprake is van totale onwil bij de ouders en/of de leerling. Wanneer er volgens de school of het CLB sprake is van een zorgwekkend dossier hebben zij de mogelijkheid om het dossier over te maken aan AgODi. Het dossier omvat een chronologisch overzicht met de stappen van de school, het CLB en eventuele externe hulpverleningsdiensten alsook een individuele registratiefiche van de afwezigheden.

Na het bekijken van het dossier wordt in overleg met de school of het CLB eerst een waarschuwend brief verstuurd. Daarin worden de ouders gewezen op de eventuele strafrechterlijke sancties wanneer ze zich blijven onttrekken aan de wet op de leerplicht.

Het totaal aantal ingestuurde dossiers bedroeg in 2005-2006 63. Voor 40 van deze dossiers werden brieven gestuurd naar de ouders of andere betrokkenen. Soms is een brief schrijven overbodig of niet opportuun. Zowel het CLB als de school werden op de hoogte gehouden van de ondernomen stappen en ontvingen een kopie van de verstuurd brieven.

De dossiers waarbij na overleg met de school of het CLB geen vooruitgang werd vastgesteld, werden overgemaakt aan de parketten. Twintig dossiers werden uiteindelijk aan de procureurs overgemaakt. In de meeste dossiers ging het om leerlingen die ten minste nog één volledig schooljaar leerplichtig zijn. Toch werden er ook 17-jarigen doorgestuurd omdat er sprake was van een gezinsproblematiek waarbij eveneens de broertjes en zusjes problematisch afwezig waren.

Hoofdstructuur	Aantal dossiers
Voltijds	39
Deeltijds	16
BuSO	8
Totaal	63

Tabel 3.40. Zorgwekkende dossiers per hoofdstructuur

Ten opzichte van het aantal meldingen problematische afwezigheden is het aantal ingestuurde zorgwekkende dossiers beperkt, namelijk 1,18%. De verschillen tussen de hoofdstructuren zijn minimaal: 1,25% in het voltijds onderwijs, 1,01% in het DBSO en 1,26% in het BuSO.

Ontvangstdatum	Aantal dossiers
September	3
Oktober	3
November	8
December	9
Januari	5
Februari	12
Maart	10
April	6
Mei	7
Totaal	63

Tabel 3.41. Ontvangstdatum zorgwekkende dossiers

De meeste dossiers werden ingestuurd in de maanden februari en maart.

Gerechtelijk arrondissement	Aantal dossiers
Antwerpen	7
Brugge	4
Brussel	8
Dendermonde	10
Gent	21
Hasselt	2
Ieper	1
Kortrijk	4
Mechelen	5
Oudenaarde	1
Totaal	63

Tabel 3.42. Zorgwekkende dossiers per arrondissement

De meeste dossiers waren afkomstig uit de arrondissementen Dendermonde en Gent. Voor het arrondissement Antwerpen werd minder vaak een beroep gedaan op AgODi om dossiers aan de procureurs te bezorgen. In Antwerpen is er een procedure uitgewerkt waarbij CLB's zorgwekkende dossiers rechtstreeks aan de procureur kunnen melden.

Leeftijd	Aantal meldingen
11 jaar	2
12 jaar	3
13 jaar	8
14 jaar	13
15 jaar	16
16 jaar	10
17 jaar	11
Totaal	63

Tabel 3.43. Zorgwekkende dossiers per leeftijd

In zorgwekkende dossiers ging het toch wel in vrij veel gevallen om jongere kinderen. In de meeste dossiers hebben we te maken met 14- en, 15-jarigen.

3.5.3.2. Oorzaken

De verschillende oorzaken die scholen en CLB's in de zorgwekkende dossiers aanduiden, werden in onderstaande tabel geclusterd. Hoewel dossiers in eerste instantie naar het parket doorgestuurd worden wanneer het gaat om manifeste onwil van de ouders zien we dat scholen ook zorgwekkende dossiers opstuurden waarbij er heel andere oorzaken aan de basis lagen. Vaak ging het ook om onmacht van de ouders om hun kind naar school te sturen, ook bij jongere kinderen. Wanneer de oorzaak uitsluitend medisch is werd het dossier niet doorgestuurd naar de procureur.

Oorzaken	Aantal
Zwakke motivatie t.a.v. de school	42
Onmacht van de ouders t.a.v. de opvoedingssituatie	29
Totale onwil van de jongere t.a.v. de school	27
Geen of verstoord contact tussen ouders en school	21
Familiale problemen	20
Totale onwil van de ouders t.a.v. de school	16
Persoonlijke problemen (bv. faalangst, depressie, ..), medische oorzaak	14
Schoolloopbaanproblemen / geen toekomstperspectief voor de jongere in deze opleiding	10
Financiële druk	6
Spoorloos	3
Gedragstoornis	1

Tabel 3.44. Zorgwekkende dossiers per oorzaak

3.5.3.3. Betrokken externen

Bij de begeleiding van al deze leerlingen werd een beroep gedaan op verschillende externe hulpverleningsdiensten.

Externe hulpverleningsdiensten	Aantal
Jeugdbrigade / (sociale dienst van de) politie	29
Arts / gespecialiseerde arts	23
Comité voor Bijzondere Jeugdzorg	12
Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg	7
Jeugdrechtbank / Parket	4
OCMW	4
Bemiddelingscommissie	4
Kind in Nood / Vertrouwenscentrum/ Childfocus	4
Gemeentelijke Spijbelambtenaar	4
Kind en Gezin/ Gezins –en Thuisbegeleidingsdiensten / JAC	3
Migrantencentrum	1

Tabel 3.45. Zorgwekkende dossiers per betrokken externen

3.6. Verificatie

3.6.1. De verificatiecontrole

De verificateur gaat bij zijn controle na of de richtlijnen uit de omzendbrieven met betrekking tot afwezigheden worden nageleefd.¹²⁵

Een eerste doel is het bekomen van een betrouwbaar en zo volledig mogelijk beeld van de afwezigheden. Dit is één van de redenen waarom bij de controle speciale aandacht uitgaat naar de aanwezigheidsregisters, naar het codegebruik en naar de interpretatie van de wettigheden van afwezigheden.

Een tweede doel van AgODi is om scholen die de neiging hadden ongewettigde afwezigheden al eens door de vingers te zien, aan te zetten tot een energieke aanpak van het probleem. Het is ook de intentie om dialoog en begeleiding te promoten als aanpak voor spijbelende leerlingen, naast eventuele sancties die door de scholen worden opgelegd.

Ten slotte biedt de controle ook de mogelijkheid ter plaatse om, in geval van foutjes of misverstanden, ondersteuning en toelichting te verlenen.

Deze controle omvat zowel een formele als een inhoudelijke component. Administratief moeten de scholen de afgeleverde wettigheden voor afwezigheden bijhouden en moeten zij na een kritische lezing van deze wettigheden de correcte codes toekennen. Daarnaast zorgen ze ervoor dat de vereiste documenten voorhanden zijn, waaronder een algemeen actieplan voor problematische afwezigheden en een overzicht van de ondernomen stappen voor individuele problematisch afwezige leerlingen.

Inhoudelijk worden de begeleidingsstappen bekeken, aangezien daar in de omzendbrieven fel de nadruk op wordt gelegd. Dit gebeurt via gesprekken, documenten en bij voorkeur ook met behulp van een soort "logboek" of begeleidingsfiche waarin o.a. telefoongesprekken summier worden genoteerd. Vragen die de verificateur zich hieromtrent stelt hebben vooral te maken met de snelheid en de intensiteit waarmee de school op afwezigheden reageert. Verder is er onderzoek naar de planmatigheid van de aanpak en het aantal ondernomen stappen bij problematische afwezigheden.

De controle gaat niet uit van de vraag of de 'correcte' stappen ondernomen werden. Het is de taak van het CLB, dat daar ook de nodige expertise voor heeft, om de school te helpen bij het opzetten van een goede begeleiding en om de juiste externen bij de begeleiding in te schakelen.

Bij de controle heeft men respect voor de privacy van de leerlingen. Daarom gaat men wel na welke instanties erbij betrokken zijn, maar hoeft men niet tot in detail de probleemsituaties van leerlingen te kennen. Dit neemt niet weg dat een verificateur over voldoende informatie moet kunnen beschikken om de regelmatigheid van een leerling te kunnen controleren.

Van de controle wordt een verslag¹²⁶ gemaakt. Op basis van deze verslagen werden de bevindingen van het verificatiekorps in dit rapport opgenomen. Vanzelfsprekend werden in alle scholen controles

---

¹²⁵ Ministeriële omzendbrieven: SO 70 over aanwezigheid van leerlingen : aanwezigheidsregister, stamboekregister, individuele steekkaart en registratiefiche van de leerling. Maatregelen vanaf het schooljaar 2000-2001 voor het gewoon voltijds secundair onderwijs en het deeltijds beroepssecundair onderwijs, d.d.03/07/2000; SO/2005/04 over afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs, d.d.08/07/2005; SO/2002/05buso over afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het buitengewoon secundair onderwijs, d.d.15/08/2002.

¹²⁶ Zie bijlage 1: voorbeeld van verificatieverslag

uitgevoerd op afwezigheden. Voor 91% (986 scholen van 1086) van de scholen beschikken we over een ingevulde checklist.

Men moet er wel rekening mee houden dat verslagen enerzijds momentopnames zijn en dat anderzijds verificateurs rekening houden met de situatie ter plaatse in de school. Gezien de diversiteit in scholen moet men bij een controle soms van een ander uitgangspunt vertrekken. Er zijn immers scholen met een homogene leerlingenbevolking tegenover scholen met talrijke nationaliteiten, plattelandsscholen tegenover grootstedelijke scholen, scholen met nauwelijks probleemleerlingen tegenover scholen waar met open kraan wordt gedweild. Dat men in een dergelijk verscheiden onderwijslandschap verschillende verwachtingen heeft bij de controle is hiervan een logisch gevolg.

3.6.2. Vaststellingen registratie

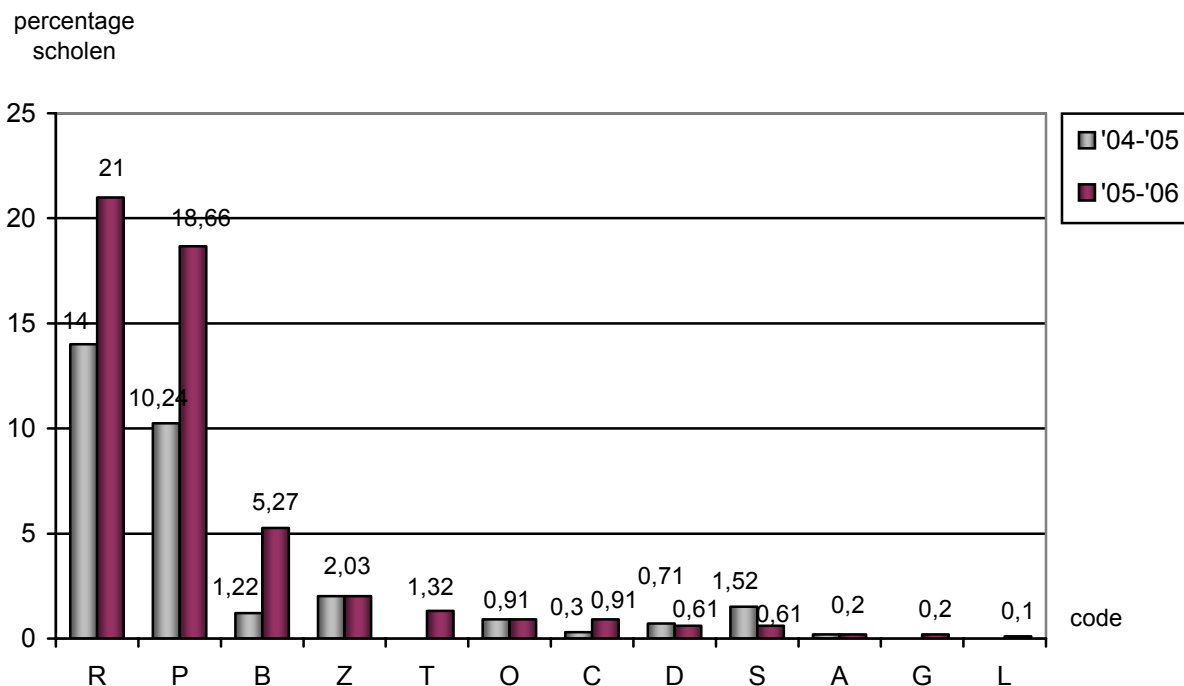
Het uitgangspunt van de regelgeving is dat een correcte registratie en een goede administratie bijdragen tot een efficiënte opvolging van afwezigheden. Vandaar dat de verificatie veel aandacht besteedt aan de correcte toepassing van de codes en de volledigheid van de aanwezigheidsregisters.

Als gevolg van een aantal acties om planlast te verminderen wijzigde de regelgeving afwezigheden vanaf 1 september 2005. Deze wijzigingen geven directies meer beslissingsvrijheid op het vlak van wettigheden van afwezigheden. De bevoegdheid om afwezigheden te wettigen ligt nu in veel gevallen bij de school zelf en niet langer bij de administratie.

Omwille van deze wijzigingen besteedden de verificateurs extra aandacht aan het gebruik van de P-code. Het toekennen van de P-code behoort tot de autonomie van de directie. Dit betekent dat noch de verificateurs noch de inspectie hierin enig appreciatierecht hebben. De verificateur blijft wel nagaan of de codes correct toegepast worden. Een problematische afwezigheid kan met andere woorden niet met een P-code geregistreerd worden.

Om te vermijden dat problematische afwezigheden toegedekt worden met wettigheden zal er nog meer dan vroeger bij scholen aangedrongen moeten worden op het voldoende aandacht besteden aan de ware toedracht van de afwezigheid.

Uit de verslagen blijkt dat er in heel wat scholen opmerkingen kunnen gemaakt worden over het codegebruik. In vrijwel geen enkele school is het aanwezigheidsregister perfect. De scholen die opgenomen zijn in de cijfers van de onderstaande grafiek, zijn scholen waar deze codes regelmatig foutief gebruikt werden.

Grafiek 3.46. Percentage scholen met regelmatig foutief gebruik van de afwezigheidscodes

Dit zijn de codes zoals ze zijn opgenomen in de ministeriële omzendbrief SO 70¹²⁷ over aanwezigheid van leerlingen:

R= van rechtswege gewettigde afwezigheid

P= persoonlijke redenen

Z= ziekte (briefje van ouders of meerderjarige leerling)

S= sportieve en culturele manifestaties (bestaat nu niet meer)

B= problematische afwezigheden

O= onwettige afwezigheid (enkel mogelijk na voorafgaande beslissing van administratie)

D= doktersattest

C= topsportconvenant (leerlingen met statuut A of B)

A= afwijking ingevolge beslissing door administratie (is nu niet meer nodig)

G= lessenspreiding

L= te laat

T= tucht

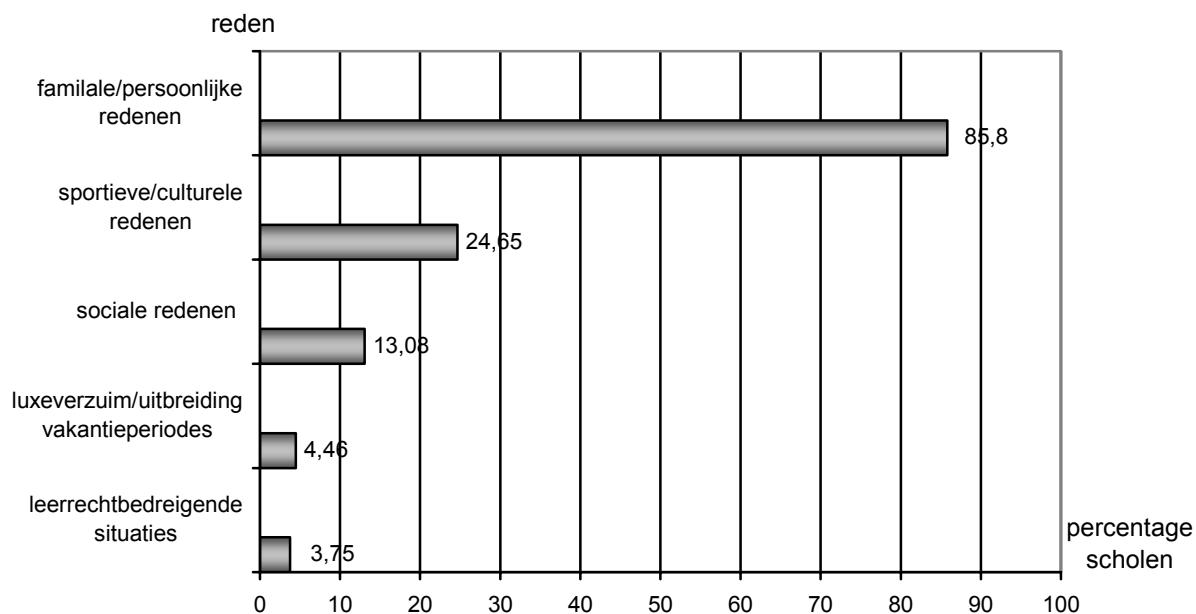
In 2005-2006 pasten nog meer scholen de R- en de P-code foutief toe dan in 2004-2005. Mogelijk kan de gewijzigde regelgeving tijdelijk voor enige verwarring gezorgd hebben.

De afwezigheden die van rechtswege gewettigd kunnen worden zijn beperkt en bepaald in de regelgeving.¹²⁸

¹²⁷ De codes die niet meer van toepassing zijn, maar wel nog foutief door de scholen worden toegepast zijn vanzelfsprekend niet meer opgenomen in de ministeriële omzendbrief SO 70 over aanwezigheid van leerlingen.

In sommige gevallen gebruikten scholen deze code voor andere redenen, zoals “familiale redenen” of “rijbewijs behalen”. Het probleem bij de P-code blijkt vooral te zijn dat ze niet altijd op voorhand werd aangevraagd. Uit de verificatieverslagen blijkt dat in 22% van de scholen de P-code wel eens toegestaan werd, zelfs al werd ze niet op voorhand aangevraagd. In 8,42% van de scholen waren er niet altijd bewijsstukken voor het toekennen van de P-code voorhanden.

De onderstaande grafiek geeft weer om welke redenen de scholen een P-code toekenden.

Grafiek 3.47. Percentage scholen dat betreffende reden opgeeft voor toekennen P-code

De P-code werd hoofdzakelijk gebruikt voor persoonlijke en familiale redenen, zoals begrafenissen en huwelijken (niet van bloed- of aanverwanten of van personen die onder hetzelfde dak wonen, dit is van rechtswege gewettigd), geboortes etc. Sommige scholen wensten de exacte reden niet te verduidelijken aan de verificateur omdat het toekennen van de P-code behoort tot de autonomie van de directie.

Tot het schooljaar 2004-2005 werden afwezigheden omwille van sportieve en culturele redenen aangeduid met de code S, deze code was toen beperkt tot 10 halve dagen. Als de afwezigheid langer duurde, moest hiervoor een afwijking gevraagd worden aan de administratie. Afwezigheden omwille van sportieve en culturele redenen vallen tegenwoordig volledig onder de bevoegdheid van de directie. Onder sociale redenen zijn afwezigheden opgenomen zoals afspraken met bepaalde diensten (gemeente, welzijn...), gevangenisbezoek, tolken voor ouders,....

In een kleine minderheid van de scholen (4,46%) gebruikten directies de P-code om uitbreiding van vakanties en luxeverzuij toe te staan. Uitzonderlijk (in 3,75% van de scholen) merkten de verificateurs op dat de P-code toegestaan werd voor afwezigheden waar het leerrecht van de jongere in het gedrang komt, zoals in situaties waar jongeren een zorgtaak op zich moesten nemen of moesten meehelpen in de zaak of het bedrijf van hun ouders. De verificateurs stelden vast dat in 11,05% van de scholen een P-

¹²⁸ Besluit van de Vlaamse regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs van 16 september 1997. art. 14ter

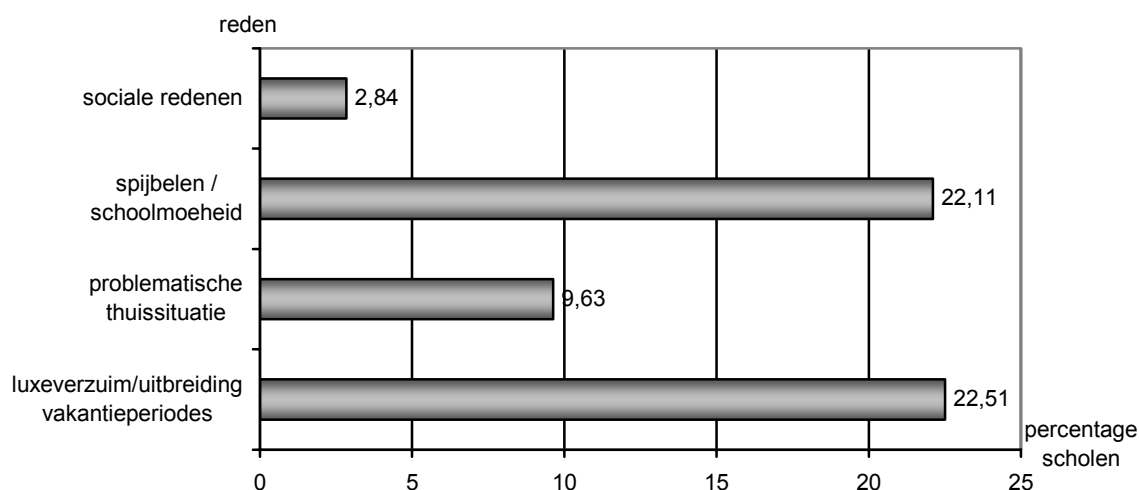
code gebruikt werd waar een B-code, volgens de inschatting van de verificateur, meer aangewezen zou zijn.

Scholen hebben daarnaast ook heel wat vragen over welke code ze moeten plaatsen wanneer ze twijfels hebben bij een medisch attest. Wanneer scholen het vermoeden hebben dat het medische attest een niet-medische reden toedekt, kunnen ze dit het beste signaleren aan de CLB-arts. De meeste scholen deden dit ook (88,74%). Indien dit niet het geval was, gaf de school als hoofdreden aan dat ze het ofwel niet nodig achtte (2,94%), ofwel zelf contact opgenomen had met de huisarts (2,13%).

Uit de verificatieverslagen blijkt dat de meeste scholen (95,13%) medische attesten kritisch bekeken. Wel bleven sommige scholen (31,64%) te lang aandringen op een wettiging door middel van een medisch attest.

In bijna de helft van de scholen (46,25%) hadden de personeelsleden de indruk dat medische attesten ook wel gebruikt werden om niet-medische redenen toe te dekken. Deze afwezigheden moeten dan ook benaderd worden vanuit de invalshoek van problematische afwezigheden.¹²⁹

In de onderstaande grafiek wordt aangegeven wat volgens scholen de meest voorkomende redenen van afwezigheid waren die werden toegedekt met een medisch attest.

Grafiek 3.48. Percentage scholen dat betreffende redenen opgeeft voor toekennen medisch attest

3.6.3. Vaststellingen Communicatie

3.6.3.1. Ouders

De communicatie met de ouders is een belangrijk aandachtspunt voor het verificatiekorps. In de omzendbrief over afwezigheden staat dat vanaf de eerste B-code contact moet opgenomen worden met de ouders. Ouders zijn immers niet altijd op de hoogte van de afwezigheid van hun kinderen. Als de ouders er wel weet van hebben, is het essentieel dat de scholen de ouders inlichten over de gevolgen van problematische afwezigheden.

¹²⁹ Ministeriële omzendbrief SO/2005/04 over afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs, d.d. 08/07/2005.

Scholen moeten ouders ook op de hoogte brengen van de regelgeving. In vrijwel alle scholen gebeurt dit via het schoolreglement. Uit de verificatieverslagen blijkt dat de wijzigingen in de regelgeving over afwezigheden en tucht voor het schooljaar 2005-2006 weliswaar in de meeste scholen (79,82%) nog niet opgenomen waren ¹³⁰. Dit komt doordat sommige scholen hun schoolreglementen al hadden laten drukken vóór de vernieuwde regelgeving bekend gemaakt werd.

3.6.3.2. Interne Communicatie

Men kan stellen dat interne communicatie soms voor de meeste problemen zorgt op het vlak van opvolging en begeleiding van leerlingen met problematische afwezigheden. Eigenlijk moet een school beschikken over een globale aanpak voor leerlingenbegeleiding. Dit wil zeggen dat de school als geheel een duidelijke visie moet hebben over hoe ze leerlingenproblematiek aanpakt. Belangrijk hierbij is dat deze visie ook gedragen wordt door alle personeelsleden van de school.

We stellen vast dat de leerlingenbegeleiding in veel scholen opgenomen wordt door één of meer personen (bijvoorbeeld een GOK-leerkracht, iemand van het leerlingensecretariaat en de directie) die een cel leerlingenbegeleiding vormen. Het is niet altijd eenvoudig om de communicatie tussen de leden van de cel leerlingenbegeleiding onderling vlot te laten verlopen, en zeker niet om hun visie ook duidelijk te maken aan collega's, zodat ze daar ook rekening mee houden. De begeleiding van een leerling houdt immers niet op wanneer die leerling opnieuw in zijn of haar klas zit. Om de slaagkansen van een begeleiding te verbeteren, is het belangrijk dat ook de leerkrachten die niet rechtstreeks betrokken zijn bij de begeleiding rekening houden met het begeleidingstraject dat een van hun leerlingen ondergaat.

Wanneer een gebrek aan interne communicatie gevolgen heeft voor de leerlingenbegeleiding, is dit vaak moeilijk bij te sturen omdat dit een complex probleem is dat te maken heeft met zaken als schoolmanagement, de taak van een leerkracht e.d. ...

3.6.3.3. CLB

De omzendbrieven over afwezigheden stellen dat het vlug en strikt opvolgen van afwezigheden relevant is voor het preventief aanpakken van deze problematiek en dat het daarom belangrijk is dat de school leerlingen met problematische afwezigheden regelmatig bespreekt in nauwe samenwerking met het CLB. Dit gebeurt idealiter in een systematisch en gestructureerd overleg, gebaseerd op duidelijke afspraken over wie welke taken op zich neemt. Deze afspraken worden dan vastgelegd in het beleidscontract of het beleidsplan en worden geconcretiseerd in een afsprakennota of bijzondere bepalingen.

Het probleem dat uit de verificatieverslagen in het verleden het vaakst naar voren kwam in verband met de communicatie tussen de school en het CLB was het gebrek aan feedback¹³¹. De school is verantwoordelijk voor de verslaggeving naar de verificatie toe, maar het is wel een vereiste dat het CLB de school voldoende op de hoogte houdt over de ondernomen stappen, zonder daarbij de

---

¹³⁰ Besluit van de Vlaamse regering betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs van 19 juli 2002.

¹³¹ DEPARTEMENT VAN ONDERWIJS EN VORMING (2005). Rapport problematische afwezigheden 2004-2005. Departement van Onderwijs en Vorming, Brussel, p.50.

vertrouwensrelatie met de cliënt in het gedrang te brengen en met respect voor de regels inzake privacy en beroepsgeheim. Dit evaluatiepunt werd ook aangehaald in het spijbelactieplan.¹³²

Sommige scholen gaven bij een verificatiebezoek aan dat de ondersteuning door het CLB onvoldoende is. Het is uit de verslagen echter moeilijk af te leiden of het gaat om een te hoge werkdruk bij de CLB's of over een gebrek aan afstemming, te hoge verwachtingen bij de scholen, ...

3.6.3.4. Externen

Het CLB speelt een sleutelrol in de communicatie tussen scholen en externen. Als de achterliggende problemen de mogelijkheden van de school en het CLB overstijgen, kan het CLB externen en eventueel ook een ander CLB inschakelen. Het CLB heeft een zicht op de diensten uit de welzijns- of gezondheidssector die voor die regio beschikbaar zijn.

Vanuit hun draaischijffunctie tussen onderwijs en het bredere welzijns- en gezondheidsveld zijn de CLB's ook partner in het ganse proces naar een Integrale Jeugdhulpverlening. Binnen dit proces streven 6 sectoren van de jeugdhulp (naast CLB ook het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap, Algemeen Welzijnswerk, Geestelijke Gezondheidszorg, Kind en Gezin en Bijzondere Jeugdbijstand) naar een betere samenwerking, minder verkokering en een meer subsidiaire en vraaggestuurde werking. Op de begeleiding door externen werd al dieper ingegaan onder punt 3.5.2.

3.6.3.5. AgODi

Wanneer leerlingen 30 (of 20 in het deeltijds) halve dagen problematisch afwezig zijn, moet de school dit elektronisch melden via Edison. Uit de verslagen van de verificateurs blijkt dat deze meldingen toch niet overal systematisch verliepen. In de meeste gevallen was een aansporing van de verificateur voldoende om de leerlingen met problematische afwezigheden te melden. Voor een minderheid van de scholen bleek dit echter niet voldoende en bleven meldingen achterwege of werden leerlingen veel te laat gemeld. In sommige scholen leeft nog steeds de mythe dat problematisch afwezige leerlingen hun regelmatigheid verliezen van zodra ze een bepaald aantal B-codes hebben. Dit is uiteraard onterecht omdat niet het aantal ongewettigde afwezigheden als criterium geldt, maar wel de begeleiding.

Ook hebben scholen soms foutieve verwachtingen ten aanzien van AgODi. Ze verwachten bijvoorbeeld dat de begeleiding zal overgenomen worden of dat er automatisch naar alle gemelde leerlingen brieven verstuurd worden. Dit is niet het geval. De begeleiding moet zoveel mogelijk opgenomen worden vanuit de lokale context. Als scholen een concrete tussenkomst verwachten van AgODi dan moeten ze dit signaleren aan de bevoegde ambtenaar. Het kan hier vanzelfsprekend uitsluitend gaan om een administratieve tussenkomst, zoals het schrijven van een brief.

---

¹³² MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2006). Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel, p. 42.

3.6.4. Vaststellingen Begeleiding

De meeste scholen leveren heel wat inspanningen om leerlingen met problematische afwezigheden te begeleiden. Bij de uitzonderingen gaat het enerzijds om scholen die voorheen nooit met echte spijbelproblematiek geconfronteerd werden. Bijgevolg zijn ze onvoldoende op de hoogte van de regelgeving ofwel beschikken ze niet over de nodige knowhow om het probleem aan te pakken.

Anderzijds stellen verificateurs vast dat scholen die met extreem veel problematische leerlingen te kampen hebben soms zelf een selectie maken, omdat ze niet bij machte zijn om in al hun probleemleerlingen evenveel tijd en energie te steken.

Wanneer de verificatie vaststelt dat er echt onvoldoende begeleidingsinspanningen gebeurd zijn, brengt hij of zij de onderwijsadministratie hiervan in zijn verslag op de hoogte. Op basis van dit verslag beslist de administratie om bij wijze van signaal aan de school de regelmatigheid van één of meer leerlingen op te heffen. Voor het schooljaar 2005-2006 verloren 29 leerlingen hun regelmatigheid op basis van hun problematische afwezigheden en een gebrekkige begeleiding door de school. Het ontnemen van de regelmatigheid van een leerling heeft steeds een dubbel effect. De leerling heeft niet langer recht op een officiële studiebekrachtiging én de school verliest de financiering of subsidiëring van deze leerling.

3.7. Conclusie

In schooljaar 2005-2006 stelden we opnieuw een stijging vast van het aantal meldingen problematische afwezigheden. Wanneer we de globale cijfers bekijken blijkt dat het aantal leerlingen dat in Vlaanderen regelmatig problematisch afwezig was, namelijk 1,15%, best meevalt. Uit de cijfers blijkt echter duidelijk dat er geen sprake was van een evenwichtige spreiding van problematische afwezigheden. Integendeel, problematische afwezigheden situeerden zich in de eerste plaats in het deeltijds onderwijs en binnen het voltijds onderwijs in de B-stroom. Naast het BSO (2,40%) zaten ook de onthaalklas (5,70%) en het KSO (0,88%) boven het gemiddeld aantal leerlingen met problematische afwezigheden in het voltijds onderwijs (0,71%). Uit de cijfers van de eerste graad blijkt ook de diepe kloof tussen de A -en B-stroom, met respectievelijk 0,09% en 1,98% van de leerlingen die problematisch afwezig waren.

Op basis van de gegevens kan men eigenlijk ook een profiel samenstellen van het 'type' leerling dat als problematisch afwezig werd gemeld. In het voltijds onderwijs ging het vooral om 16-,17-jarigen (samen de helft van het percentage meldingen), die in de tweede graad zaten. Hieruit blijkt dat er een duidelijke samenhang is tussen problematische afwezigheden en schoolse achterstand. Van de gemelde leerlingen had 84,50% immers een schoolse achterstand van ten minste één jaar.

In het gewoon voltijds onderwijs waren meer jongens (0,78%) dan meisjes (0,64%) problematisch afwezig. In het buitengewoon en deeltijds onderwijs werden echter iets meer meisjes (resp. 3,99% en 26,44%) gemeld als problematisch afwezig dan jongens (resp. 3,28% en 24%). Het percentage meldingen per nationaliteit toont aan dat er meer meldingen problematische afwezigheden zijn van leerlingen met een Oost-Europese nationaliteit.

De cijfers op regionaal vlak tonen evenzeer aan hoe onevenwichtig de spreiding van leerlingen met problematische afwezigheden was. In de provincie Antwerpen bijvoorbeeld was er, zeker in het gewoon voltijds onderwijs, een zeer grote discrepantie tussen de steden Antwerpen en Mechelen enerzijds en de rest van de provincie anderzijds. In andere provincies was er minder sprake van een dergelijke concentratie van het probleem. Problematische afwezigheden blijven vooral een stedelijk fenomeen. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest lag het percentage meldingen, zowel in het gewoon voltijds (1,81%) als het deeltijds onderwijs (26,02%), boven het gemiddelde (resp. 0,71% en 24,60%). In Gent meldden de centra voor deeltijds onderwijs meer dan de helft van hun leerlingen als problematisch afwezig (53,18%).

Scholen die leerlingen meldden zagen als belangrijkste oorzaak een gebrek aan motivatie bij de leerlingen (28,72%). Het is voor scholen echter niet altijd gemakkelijk vast te stellen wat de oorzaak en wat het gevolg is van problematische afwezigheden. Bij leerlingen die zo frequent afwezig zijn, is er nog zelden sprake van één enkele oorzaak. Bijna altijd gaat het om een complexe problematiek, soms zelfs van dien aard dat de school en het CLB niet meer alleen kunnen instaan voor de begeleiding. In die situaties wordt een beroep gedaan op externe hulpverleners.

In het geval van 'zorgwekkende dossiers', waar er meestal sprake is van manifeste onwil van de leerling en of de ouders, is het mogelijk dat de situatie geblokkeerd blijft, ondanks de tussenkomst van externen.

In 2005-2006 ontving AgODi 63 zorgwekkende dossiers. In het kader van het spijbelactieplan¹³³ worden verschillende pistes uitgewerkt om op een gepaste manier op te treden tegen ouders of jongeren die de leerplicht met de voeten treden.

Uit de verslagen van de verificatie, ten slotte, kwamen eveneens grote verschillen tot uiting, ook op schoolniveau. De verificateurs merkten op dat niet alle scholen de afwezigheidscodes correct registreerden. Vooral de R en de P-code zorgden soms voor verwarring. Op het vlak van begeleiding leverden praktisch alle scholen inspanningen om leerlingen met problematische afwezigheden te begeleiden, maar voor een minderheid van scholen was het aantal problematische leerlingen zo groot dat hun draagkracht werd overschreden.

---

¹³³ MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2006). Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel

Hoofdstuk 4: Huisonderwijs

1. Situering

In de wet betreffende de leerplicht¹³⁴ en in het decreet basisonderwijs¹³⁵ wordt gesteld dat aan de leerplicht kan worden voldaan door het volgen van huisonderwijs. Dit wordt gedefinieerd als onderwijs dat verstrekt wordt aan leerplichtigen van wie de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen of in rechte of in feite de minderjarige leerling onder hun bewaring hebben, beslist hebben zelf dit onderwijs te organiseren en te bekostigen.

Het op 14 februari 2003 goedgekeurde onderwijsdecreet XIV legt minimale voorwaarden vast waaraan huisonderwijs moet voldoen, dit om het leerrecht van elk kind te garanderen.

Elke vorm van huisonderwijs moet in elk geval als doelstelling hebben:

- de zo volledig mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind;
- het bijbrengen van eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden;
- het bijbrengen van eerbied voor de culturele waarden van het kind zelf en van anderen;
- de voorbereiding van het kind op een actief leven als volwassene.

Wanneer de ouders, of de leerplichtverantwoordelijken, starten met huisonderwijs moeten zij een verklaring ondertekenen waarmee zij zich ertoe verbinden¹³⁶:

- onderwijs te verstrekken dat voldoet aan de minimumvereisten (zie hierboven);
- volledige identificatie te verstrekken van de betrokken leerplichtige (met bij voorkeur ook het rijksregisternummer);
- mee te delen waar het huisonderwijs wordt verstrekt en wie er effectief lesgeeft;
- de controle van de onderwijsinspectie te aanvaarden en alle documenten die de uitvoering van deze controle mogelijk moeten maken, te overhandigen;
- bij niet aanvaarden van deze controle of bij twee opeenvolgende controles waarbij vastgesteld is dat het verstrekte onderwijs kennelijk niet beantwoordt aan de omschreven doelstellingen, het kind in te schrijven in een school, erkend, gefinancierd of gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap.

Huisonderwijs kan hetzij individueel gegeven worden hetzij in collectief verband (in een organisatie of instelling al dan niet gebaseerd op een zekere rechtsvorm). Dus ook privé-scholen vallen onder het stelsel van huisonderwijs. De wettelijke, decretale en reglementaire bepalingen maken geen onderscheid tussen individueel, groepsgewijs of collectief huisonderwijs. Volgens de beschikbare cijfergegevens zouden tijdens het schooljaar 2005-2006 minstens 16.360 leerlingen les gevolgd hebben in zuivere privé-

---

¹³⁴ Wet betreffende de leerplicht van 29 juni 1983 (m.b.t. art. 1, §6, ingevoegd door onderwijsdecreet XIV van 14 februari 2003), ministeriële omzendbrief SO 68 'de leerplicht' d.d. 01/03/2000.

¹³⁵ Het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 (m.b.t. art. 26bis-26quater, ingevoegd door Onderwijsdecreet XIV van 14 februari 2003).

¹³⁶ Ingevoerd bij besluit van de Vlaamse Regering van 9 mei 2003 tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 16 september 1997 betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs en van het besluit van de Vlaamse regering van 12 november 1997 betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het basisonderwijs.

scholen, internationale of Europese scholen¹³⁷. Deze groep leerlingen wordt hier echter buiten beschouwing gelaten. In de context van dit rapport bedoelen we met 'huisonderwijs' enkel het individuele huisonderwijs waarbij de leerling thuis of in een kleine groep les volgt.

In het huidige regeerakkoord¹³⁸ en de beleidsnota¹³⁹ van de Vlaamse minister van Werk, Onderwijs en Vorming, Frank Vandenbroucke, wordt veel aandacht besteed aan schoolmoeheid, schoolverzuim, spijbelen en probleemgedrag. Bij de probleemanalyse en het plan van aanpak voor schoolverzuim - uiteengezet in de nota "Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim" - wordt in dit kader ook het huisonderwijs¹⁴⁰ onder de loep genomen. In deze nota worden een aantal evaluatiepunten opgesomd die naar de toekomst toe kunnen verbeterd worden. Deze verbeterpunten hebben betrekking op een verfijning van de administratieve opvolging, een efficiëntere controle, en op het uitwerken van meer effectieve maatregelen als vastgesteld wordt dat het huisonderwijs niet voldoet. Daarnaast wordt erop gewezen dat het de uiteindelijke doelstelling moet zijn om ook voor het collectieve huisonderwijs na te gaan of dit voldoet aan de minimale voorwaarden die in de regelgeving worden opgelegd.

---

¹³⁷ Zie ook: antwoord op vraag nr. 34 van de heer Jan Peumans, Vlaams volksvertegenwoordiger van 10 november 2005.

¹³⁸ Regeerakkoord van de Vlaamse regering 2004-2009 "Vertrouwen geven, verantwoordelijkheid nemen", p. 40.

¹³⁹ VANDENBROUCKE, F. Beleidsnota 2004-2009. Vandaag kampioen in wiskunde, morgen ook in gelijke kansen, Departement Onderwijs en Vorming, Brussel, p. 73-74.

¹⁴⁰ MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2006). Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel, p. 30-33 en p. 90-91.

2. Procedure

De ouders of de personen die toezicht hebben op de leerplichtige sturen jaarlijks een 'verklaring van huisonderwijs' naar de onderwijsadministratie¹⁴¹. Wanneer de ouders/leerplichtverantwoordelijken aan de hand van een gewone brief melden dat zij hun kinderen huisonderwijs wensen te geven, worden zij erop gewezen dat ze, om te voldoen aan de leerplicht, een 'verklaring van huisonderwijs' moeten indienen. De administratie registreert de verklaringen en stuurt een ontvangstmelding terug.

De leerlingen die huisonderwijs volgen worden opgesplitst per niveau (basisonderwijs en secundair onderwijs), aangezien de opvolging en controle op deze 2 niveaus een verschillende aanpak vergt. De indeling tussen 'huisonderwijs basis' en 'huisonderwijs secundair' gebeurt op basis van het geboortjaar van de leerling. De -12-jarigen worden op administratief vlak tot het basisonderwijs gerekend, zelfs indien ze vakken op niveau secundair onderwijs volgen, de +12-jarigen worden tot het secundair onderwijs gerekend, ook al behaalden ze nog geen getuigschrift basisonderwijs. Voor het schooljaar 2005-2006 betekent dit dat de leerlingen die vóór 1994 geboren zijn tot het niveau secundair behoren, leerlingen die geboren zijn in 1994 of later behoren tot het niveau basisonderwijs.

Aan de ouders van leerlingen uit het niveau secundair wordt een vragenlijst gestuurd die tot doel heeft een idee te krijgen over de manier waarop zij het huisonderwijs organiseren. Ook wordt nagegaan of de leerlingen ingeschreven zijn voor de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap, of ze cursussen volgen bij Begeleid Individueel Studeren (BIS) en of ze problematisch afwezig waren op hun vorige school. Op die manier wordt hun dossier gestoffeerd met het oog op inspectie.

Vanaf schooljaar 2003-2004 bestaat er een wettelijke basis voor controle op het huisonderwijs door de inspectie. Tijdens deze controles wordt nagegaan of het huisonderwijs voldoet aan de vastgelegde minimumvereisten. Indien bij twee opeenvolgende controles wordt vastgesteld dat het huisonderwijs niet voldoet, moet de leerling terug ingeschreven worden in een school. Indien de ouders dit nalaten, wordt het dossier doorgestuurd naar de procureur des Konings van het specifieke gerechtelijk arrondissement. De inspectie geeft absolute voorrang aan het controleren van die situaties waarbij er een vermoeden is dat het leerrecht van het kind in gevaar zou kunnen zijn. Dit vermoeden kan gebaseerd zijn op de dossiergegevens of op een melding uit de omgeving van het kind (vroegere school, gemeente, politie, bijzondere jeugdzorg,...). Nadat deze dossiers gecontroleerd zijn, worden steekproefsgewijs nog zoveel mogelijk andere leerlingen huisonderwijs gecontroleerd.

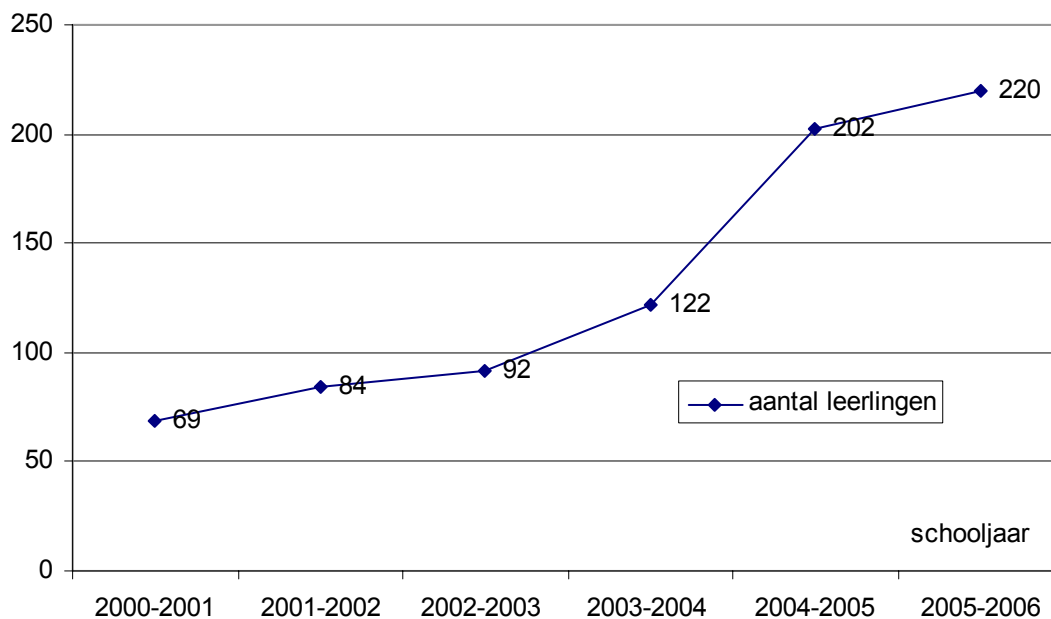
¹⁴¹ AgODi (na de hervorming van de onderwijsadministratie door BBB) voorheen Departement Onderwijs en Vorming.

3. Cijfers basisonderwijs

3.1. Aantal leerlingen en gezinnen

Leerlingen

Grafiek 4.1. Evolutie van het aantal leerlingen in huisonderwijs in het basisonderwijs

Tijdens het schooljaar 2005-2006 werd voor 220 kinderen een verklaring van huisonderwijs ingediend, waarvan één kind nog niet leerplichtig was, en dus volgens de decretale bepalingen eigenlijk geen huisonderwijs volgde. De spectaculaire sprong die we in het schooljaar 2004-2005 konden vaststellen, heeft zich in het schooljaar 2005-2006 niet herhaald. Het aantal leerlingen dat huisonderwijs volgde in het basisonderwijs is dan wel opnieuw gestegen, maar ten opzichte van schooljaar 2004-2005 slechts met een stijging van 18 leerlingen, dit is 8,91%.

Gezinnen

De 220 kinderen die huisonderwijs volgden in 2005-2006 waren verspreid over 159 gezinnen. In 96 van deze gezinnen was er slechts 1 kind dat huisonderwijs volgde binnen het gezin en dit dus in het basisonderwijs, in 33 gezinnen waren er 2 of meer kinderen die huisonderwijs basis volgden. Daarnaast waren er 30 "gemengde gezinnen", d.w.z. gezinnen die zowel kinderen hadden in huisonderwijs basis als in huisonderwijs secundair.

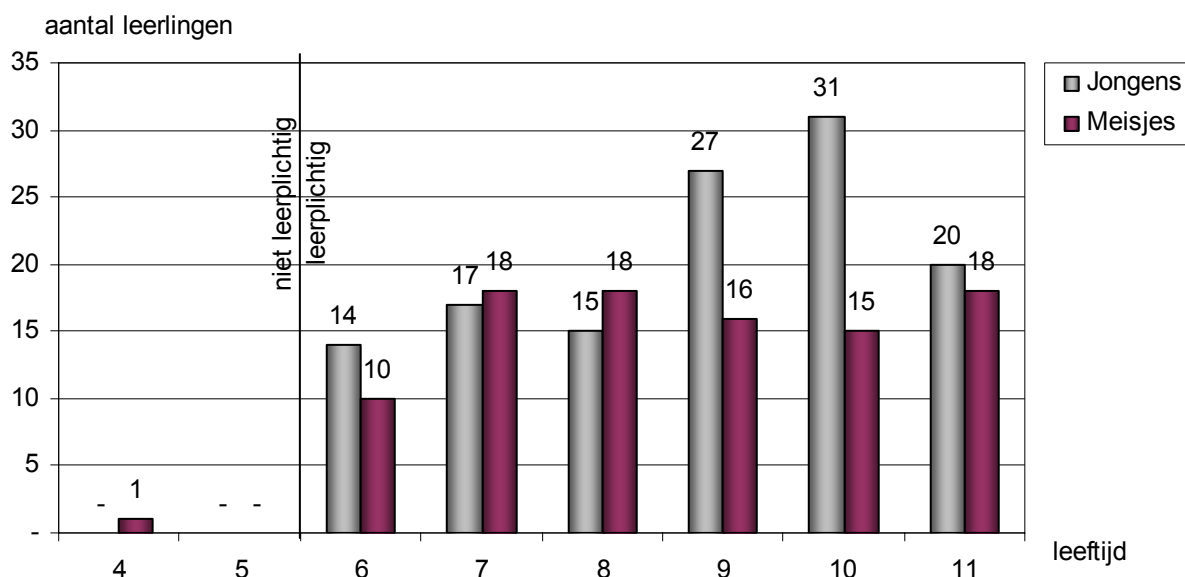
Onderstaande tabel geeft de samenstelling weer van de gezinnen met een of meerdere kinderen die huisonderwijs basis volgden:

Secundair Basis ▶ Basis ▼	Geen kinderen	1 kind	2 kinderen	3 kinderen
1 kind	96	12	6	1
2 kinderen	23	7	1	0
3 kinderen	6	2	0	1
4 kinderen	4	0	0	0

Tabel 4.2. Aantal gezinnen met één of meer kinderen in huisonderwijs (niveau basisonderwijs) opgedeeld naar aantal kinderen die huisonderwijs volgen per niveau, schooljaar 2005-2006

3.2. Leerlingenkenmerken

Leeftijd en geslacht

Grafiek 4.3. Aantal leerlingen in huisonderwijs naar leeftijd en geslacht (schooljaar 2005-2006, basisonderwijs)

Er volgden tijdens het schooljaar 2005-2006 meer jongens (55,91%) huisonderwijs in het basisonderwijs dan meisjes (44,09%).

Schooljaar ▶ Leeftijd ▼	2004-2005	% 2004-2005	2005-2006	% 2005-2006
≤5 jaar	4	1,98	1	0,45
6 jaar	38	18,81	24	10,91
7 jaar	29	14,35	35	15,91
8 jaar	31	15,35	33	15,00
9 jaar	28	13,86	43	19,55
10 jaar	35	17,33	46	20,91
11 jaar	37	18,32	38	17,27
Totaal	202	100	220	100

Tabel 4.4. Aantal leerlingen in huisonderwijs naar leeftijd vergelijking schooljaren 2004-05 en 2005-06 (basisonderwijs)

Wanneer we de leerlingen per leeftijd bekijken, zien we dat de grootste participatie aan huisonderwijs zich voordeed bij de 9- en 10-jarigen (geboortejaren 1996 en 1995), wat respectievelijk neerkomt op kinderen van het vierde en het vijfde leerjaar. Deze kinderen hadden meestal al een aantal jaren op de schoolbanken doorgebracht, en hadden er vaak al een hele lijdensweg opzitten, waardoor ouders als enige uitweg uiteindelijk kozen voor huisonderwijs. Het aantal kinderen dat huisonderwijs volgt tijdens het eerste leerjaar is opvallend gedaald, 38 kinderen (18,81%) in het schooljaar 2004-2005 tegenover 24 kinderen (10,91%) in het schooljaar 2005-2006.

Aantal jaren ► Leeftijd ▼	1 jaar	2 jaar	3 jaar	4 jaar	5 jaar	6 jaar	7 jaar	Totaal
4 jaar	1							1
5 jaar								0
6 jaar	19	2	1	2				24
7 jaar	11	23	1					35
8 jaar	14	6	9	4				33
9 jaar	19	7	4	11	2			43
10 jaar	25	5	4	6	5	1		46
11 jaar	13	11	3	2	3	5	1	38
Totaal	102	54	22	25	10	6	1	220

Tabel 4.5. Aantal jaren dat de kinderen huisonderwijs volgen (schooljaar 2005-2006, basisonderwijs)

Voor 19 van de 43 9-jarigen (44,19%) en voor 25 van de 46 10-jarigen (54,35%) was het schooljaar 2005-2006 het eerste jaar dat ze huisonderwijs volgden.

Woonplaats

	Aantal leerlingen huisonderwijs basis	Percentage ten opzichte van de bevolkingsgroep 6- tot 11-jarigen ¹⁴²
Antwerpen	76 (34,55%)	0,07
Brussels Hoofdst. Gewest	1 (0,45%)	-
Limburg	26 (11,82%)	0,05
Oost-Vlaanderen	36 (16,36%)	0,04
Vlaams-Brabant	48 (21,82%)	0,07
West-Vlaanderen	31 (14,09%)	0,04
Buiten Vlaanderen	2 (0,91%)	-
Totaal	220 (100%)	0,05

Tabel 4.6. Aantal leerlingen in huisonderwijs naar provincie, met het percentage van de bevolkingsgroep 6- tot 11-jarigen dat dit aantal vertegenwoordigt (schooljaar 2005-2006, basisonderwijs)

In Antwerpen vonden we de meeste kinderen die huisonderwijs in het basisonderwijs volgden (76 leerlingen ofwel 34,55% van het totale aantal kinderen dat huisonderwijs volgde in het basisonderwijs). Relatief gezien ten opzichte van het totale aantal 6- tot 11-jarigen in de provincies, volgden er in Antwerpen en Vlaams-Brabant het meeste kinderen huisonderwijs.

¹⁴² Gegevens op basis van het rijksregister, bewerking Studiedienst van de Vlaamse Regering.

3.3. Opvolging en controle

Motivering voor het geven van huisonderwijs

Op het huisonderwijs wordt controle uitgeoefend door de inspectie. Tijdens deze controles wordt onder meer gevraagd naar de motivering van de ouders voor het geven van huisonderwijs. Bij de 81 controles die in het schooljaar 2005-2006 plaatsvonden, was dit voor ruim één vierde een 'laag welbevinden in de school'. Vaak opteerden ouders voor het geven van huisonderwijs omwille van meerdere redenen tegelijkertijd, in onderstaande tabel werd per kind enkel de hoofdreden opgenomen.

Motivering	Aantal kinderen
Laag welbevinden in de school	22
Meerwaarde binnen de opvoeding	14
Werkzaamheden van ouders in het buitenland	10
Handicap / medische problemen	10
Willen een breder aanbod geven dan op school	7
Willen geen motivatie geven	4
Wegwerken van de leerachterstand	4
Kosten voor onderwijs zijn te hoog	4
Succeservaring van broers of zussen	2
Religieuze overtuiging	2
Veelvuldig verhuizen	1
Franstalig onderwijs	1

Tabel 4.7. Motivering voor het geven van huisonderwijs (schooljaar 2005-2006, basisonderwijs)

Risicogezinnen

De onderwijsadministratie kan een dringende inspectiecontrole aanvragen wanneer een dossier als zorgwekkend wordt beschouwd (risicogezin). Dit gebeurt wanneer er bij het indienen van de verklaring van huisonderwijs reeds twijfels bestaan over de kwaliteit van het huisonderwijs, en er een vermoeden is dat het leerrecht van het kind in het gedrang komt. Dit kan gebaseerd zijn op een telefonisch contact met het CLB, de gemeente, de school waar de kinderen voordien naartoe gingen of anderen die hun bezorgdheid aan ons uiten.

Er werden tijdens het schooljaar 2005-2006 11 dringende controles aangevraagd. Een van deze kinderen werd opnieuw ingeschreven in een school nadat de inspectie zich aanmeldde voor een controle. In 4 gevallen voldeed het huisonderwijs aan de vooropgestelde doelstellingen, maar in 6 gevallen voldeed het huisonderwijs niet.

Aantal controles

Schooljaar	Totaal aantal kinderen	Totaal aantal gezinnen	Aantal gecontroleerde kinderen	Aantal gecontroleerde gezinnen
2003-2004	92	84	52	39
2004-2005	202	137	86	55
2005-2006	220	159	81	57

Tabel 4.8. Evolutie aantal inspectiecontroles (basisonderwijs)

Tijdens het schooljaar 2005-2006 werden 83 controles uitgevoerd. Er werden 81 kinderen gecontroleerd, verspreid over 57 gezinnen. Bij 2 kinderen werden 2 huiscontroles uitgevoerd. In vergelijking met het voorgaande schooljaar werden minder kinderen maar meer gezinnen gecontroleerd.

Van de 220 kinderen die tijdens schooljaar 2005-2006 huisonderwijs basisonderwijs volgden, hadden er 74 op het einde van dit schooljaar nog nooit een controle gehad. Van deze 74 kinderen volgden 56 kinderen pas sinds schooljaar 2005-2006 zelf huisonderwijs, 8 leerlingen volgden ook het voorgaande schooljaar huisonderwijs en de overige 10 leerlingen volgden al 3 jaar of langer huisonderwijs.

Uit de verzamelde gegevens blijkt dat het voor de inspectie niet altijd mogelijk is om een controle te plannen. Kinderen die in het buitenland verblijven of een wereldreis maken, zijn vaak niet te bereiken en daardoor dus niet te controleren. Een andere groep beslist na een korte periode van huisonderwijs om zich toch terug in te schrijven in een school.

De volgende tabel geeft een beeld van het aantal controles dat de kinderen die in schooljaar 2005-2006 huisonderwijs volgden in het basisonderwijs reeds gehad hebben.

	Aantal leerlingen		
	Voldoende	Onvoldoende	Totaal
Controle 2003-2004	23	0	23
Controle 2004-2005	41	0	41
Controle 2005-2006	60	7	67
Controle 2003-2004 én 2004-2005	1	0	1
Controle 2004-2005 én 2005-2006	7	2	9
Controle 2003-2004 én 2005-2006	4	0	4
Controle 2003-2004 én 2004-2005 én 2005-	0	1	1
Nog nooit controle gehad	-	-	74

Tabel 4.9. Spreiding en resultaat van de controles door inspectie voor de leerlingen die in schooljaar 2005-2006 huisonderwijs volgden (basisonderwijs)

Negatieve beoordelingen

Bij de controles die de onderwijsinspectie uitgevoerd heeft in 2005-2006, voldeed het huisonderwijs niet bij 10 kinderen, verspreid over 5 gezinnen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de negatieve beoordelingen en het al dan niet opnieuw ingeschreven zijn in een school na 1 of 2 negatieve beoordelingen.

		1ste controle	2de controle	Ingeschreven in een school
Gezin 1	4 kinderen	Onvoldoende		JA
Gezin 2	1 kind	Onvoldoende	Onvoldoende	JA
Gezin 3	1 kind	Onvoldoende	Onvoldoende	Opvolgen in 2006-2007
Gezin 4	3 kinderen	Onvoldoende		Opvolgen in 2006-2007
Gezin 5	1 kind	Onvoldoende		Opvolgen in 2006-2007

Tabel 4.10. Negatieve beoordelingen (basisonderwijs)

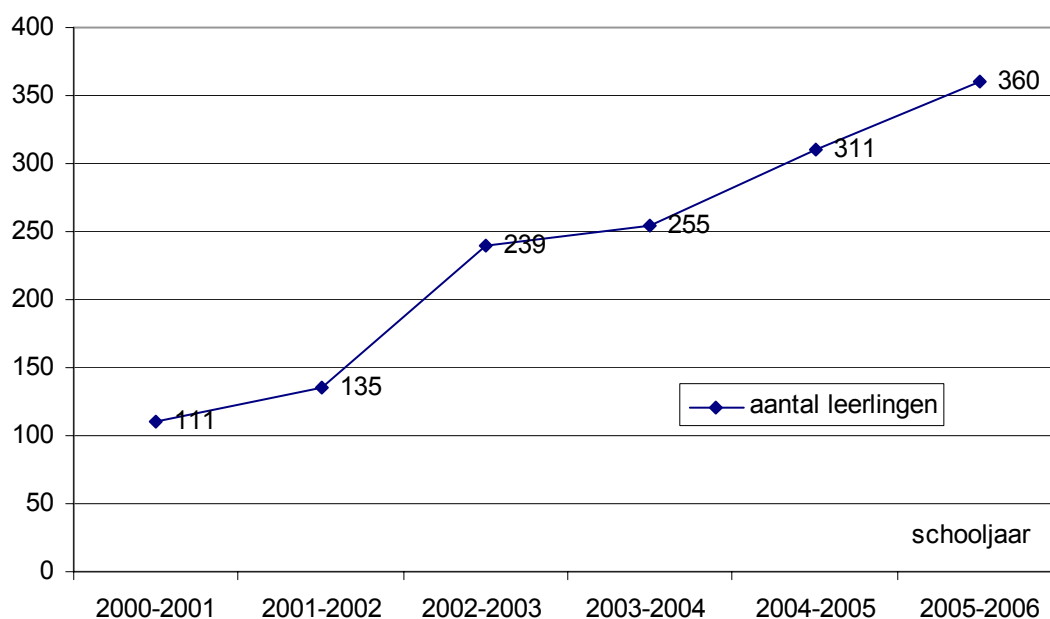
De kinderen uit de gezinnen 3, 4 en 5 worden tijdens het schooljaar 2006-2007 verder opgevolgd, m.a.w. er wordt nagegaan of zij ingeschreven zijn in een school én uiteraard ook regelmatig aanwezig zijn.

De gezinnen 4 en 5 kunnen voor schooljaar 2006-2007 opnieuw huisonderwijs aanvragen, gezien zij nog maar één negatieve beoordeling gehad hebben. Is dit het geval, dan zal er een nieuwe controle gebeuren. Als het huisonderwijs op dat ogenblik nog steeds niet aan de normen voldoet, moeten de leerlingen terug naar school gaan.

4. Cijfers secundair onderwijs

4.1. Aantal leerlingen en gezinnen

Leerlingen

Grafiek 4.11. Evolutie van het aantal leerlingen in huisonderwijs in het secundair onderwijs

Het aantal leerlingen dat huisonderwijs volgt in het secundair onderwijs gaat sinds de start van de registratie in stijgende lijn: op 6 jaar tijd is het aantal meer dan verdrievoudigd. De populariteit van huisonderwijs is waarschijnlijk voor een deel te verklaren door de grotere media-aandacht en de mond-tot-mondreclame die aan huisonderwijs besteed wordt. De ouders en CLB's zijn meer en meer op de hoogte van het bestaan van huisonderwijs, waar dit vroeger, ook al omdat pas sinds 2003 een uitvoeringsbesluit bestaat, minder het geval was.

Het strikter opvolgen van de leerplicht speelt hier ook een rol. We merken immers dat een aantal ouders pas een verklaring van huisonderwijs indient nadat ze erop gewezen worden dat hun kind niet aan de leerplicht voldoet. Sommige ouders verliezen uit het oog dat deze verklaring jaarlijks dient hernieuwd te worden.

De verhouding van het aantal leerlingen in huisonderwijs secundair tot het totale aantal jongeren van 12 tot 17 jaar in Vlaanderen¹⁴³ was in het schooljaar 2005-2006 0,08%, waaruit we kunnen besluiten dat huisonderwijs nog steeds de grote uitzondering is.

¹⁴³ Gegevens op basis van het rijksregister, bewerking Studiedienst van de Vlaamse Regering.

Gezinnen

De 360 kinderen die in het schooljaar 2005-2006 huisonderwijs secundair volgden, waren verspreid over 325 gezinnen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal kinderen dat per gezin aan de leerplicht voldeed door het volgen van huisonderwijs. Enkel de gezinnen met minstens één leerling in huisonderwijs secundair zijn hierin opgenomen. In de meeste gezinnen (271) volgde slechts één leerling huisonderwijs, toch zijn er ook 54 gezinnen waar huisonderwijs gegeven werd aan meerdere kinderen tegelijk. In één gezin liep dit op tot 6 kinderen: 3 in het basisonderwijs en 3 in het secundair.

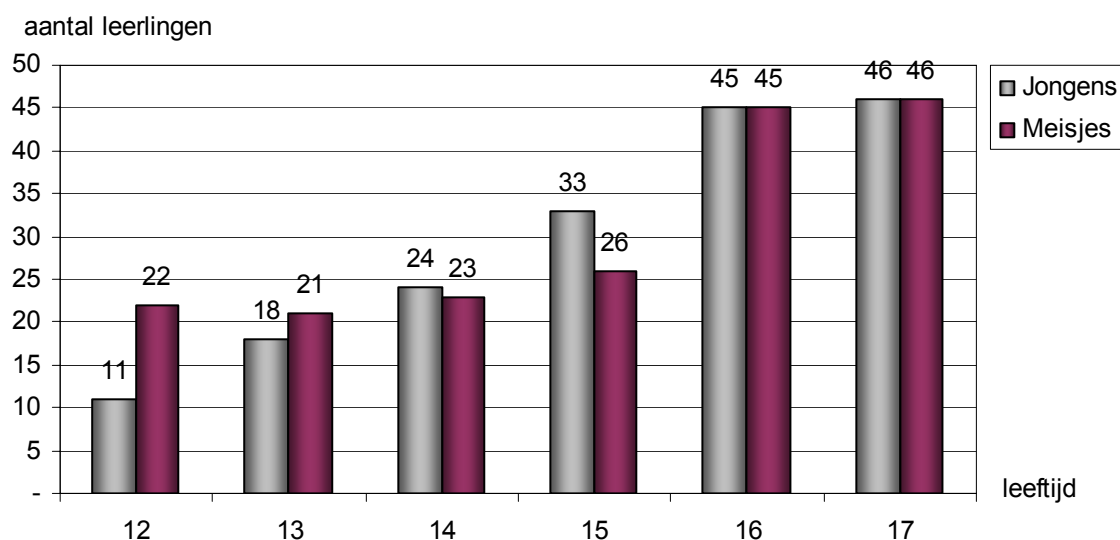
Secundair ► Basis ▼	1 kind	2 kinderen	3 kinderen
Geen	271	24	0
1 kind	12	6	1
2 kinderen	7	1	0
3 kinderen	2	0	1

Tabel 4.12. Aantal gezinnen met één of meer kinderen in huisonderwijs (niveau secundair onderwijs) opgedeeld naar aantal kinderen die huisonderwijs volgen per niveau, schooljaar 2005-2006

4.2. Leerlingenkenmerken

Leeftijd en geslacht

Om de leerlingen naar leeftijd in te delen werd rekening gehouden met kalenderjaren en niet met schooljaren. Dit betekent dat leerlingen die in 1993 geboren zijn tijdens het schooljaar 2005-2006 tot de groep '12-jarigen' behoorden, leerlingen die in 1992 geboren zijn behoorden tot de '13-jarigen', enzovoort.

Grafiek 4.13. Aantal leerlingen in huisonderwijs naar leeftijd en geslacht (schooljaar 2005-2006, secundair onderwijs)

Er is een verband tussen de leeftijd en het aantal jongeren dat ingeschreven is in huisonderwijs. Hoe ouder de jongere, hoe vaker huisonderwijs voorkomt. De 16- en 17-jarigen vertegenwoordigden in 2005-2006 de helft van het aantal jongeren in huisonderwijs op secundair niveau. Het verschil tussen het aantal meisjes en jongens is klein, ze vertegenwoordigden respectievelijk 50,83% en 49,17% van het totale aantal leerlingen.

Schooljaar► Leeftijd ▼	2004-2005	% 2004-2005	2005-2006	% 2005-2006
12 jaar	25	8,04	33	9,17
13 jaar	35	11,25	39	10,83
14 jaar	49	15,76	47	13,06
15 jaar	53	17,04	59	16,39
16 jaar	59	18,97	90	25,00
17 jaar	90	28,94	92	25,55
totaal	311	100	360	100

Tabel 4.14. Aantal leerlingen in huisonderwijs naar leeftijd vergelijking schooljaren 2004-05 en 2005-06 (secundair onderwijs)

In vergelijking met het schooljaar 2004-2005 is het aantal 16-jarigen sterk gestegen, er waren in 2005-2006 bijna evenveel 16-jarigen dan 17-jarigen.

Woonplaats

	Aantal leerlingen huisonderwijs secundair	Percentage ten opzichte van de bevolkingsgroep 12- tot 17-jarigen ¹⁴⁴
Antwerpen	113 (31,39%)	0,09
Brussels Hoofdst. Gewest	6 (1,67%)	-
Limburg	31 (8,61%)	0,05
Oost-Vlaanderen	103 (28,61%)	0,11
Vlaams-Brabant	55 (15,28%)	0,07
West-Vlaanderen	52 (14,44%)	0,06
Totaal	360 (100%)	0,08

Tabel 4.15. Aantal leerlingen in huisonderwijs naar provincie, met het percentage van de bevolkingsgroep 12- tot 17-jarigen dat dit aantal vertegenwoordigt (schooljaar 2005-2006, secundair onderwijs)

Huisonderwijs komt voor over heel Vlaanderen, maar de grootste concentratie van leerlingen die huisonderwijs volgden in 2005-2006 vinden we in de provincies Oost-Vlaanderen en Antwerpen. Ook relatief gezien ten opzichte van het aantal 12- tot 17-jarigen in de provincies was het aantal leerlingen dat huisonderwijs volgde in deze provincies het grootst, namelijk 0,11% in Oost-Vlaanderen, en 0,09% in Antwerpen. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest waren slechts 6 leerlingen ingeschreven in huisonderwijs secundair, wat gedeeltelijk te verklaren is door het relatief klein aantal Nederlandstalige leerlingen in Brussel, maar ook doordat de controle op de leerplicht in Brussel nog niet systematisch gebeurt. De steden met het grootste aantal leerlingen in huisonderwijs secundair waren Gent (29), Antwerpen (28), Mechelen (15) en Leuven (13).

¹⁴⁴ Gegevens op basis van het rijksregister, bewerking Studiedienst van de Vlaamse Regering.

4.3. Schoolloopbaan

Overstap van schoolonderwijs naar huisonderwijs

Voor 182 van de 360 leerlingen die in 2005-2006 huisonderwijs volgden, was dit het eerste jaar dat de ouders een verklaring van huisonderwijs opstuurden. Aan de overige 178 leerlingen werd in een van de vorige jaren reeds huisonderwijs gegeven, voor 173 leerlingen was dit in het schooljaar 2004-2005. De helft van de leerlingen (180) ging voor minstens een gedeelte van het schooljaar 2004-2005 naar school. Voor 88 leerlingen gebeurde de overstap van school- naar huisonderwijs tijdens het schooljaar 2005-2006 zelf.

Een beperkt aantal leerlingen onderbrak de periode van huisonderwijs voor een of meerdere jaren en startte daarna terug met huisonderwijs. Er zijn ook jongeren die een lange periode ononderbroken huisonderwijs volgen. Zo zijn er 9 leerlingen die in schooljaar 2005-2006 reeds langer dan 6 jaar ononderbroken huisonderwijs volgden, 7 leerlingen werden in 2000-2001 voor de eerste keer ingeschreven en volgden sindsdien ononderbroken huisonderwijs.

Schooljaar	Aantal leerlingen die huisonderwijs volgden in voorgaande schooljaren		Aantal leerlingen volgt ononderbroken huisonderwijs vanaf
	Zonder onderbreking	Met onderbreking van min. 1 schooljaar	
2004-2005	173	-	79
2003-2004	94	2	43
2002-2003	51	2	28
2001-2002	23	2	7
2000-2001	16	7	7
< 2000-2001	9	6	9

Tabel 4.16. Voorgaande inschrijvingen in huisonderwijs van de leerlingen die in 2005-2006 huisonderwijs volgden (secundair onderwijs)

Laatste schoolinschrijving

Bij het onderzoek naar de laatste schoolinschrijving¹⁴⁵ van de leerlingen die huisonderwijs secundair volgden in 2005-2006 hielden we rekening met de 2 voorgaande schooljaren. Voor 251 van de 360 leerlingen vonden we gedurende de periode 2003-2004 tot 2005-2006 een inschrijving in een school terug. Onderstaande cijfers handelen dus steeds over deze 251 leerlingen en niet over het totale aantal leerlingen in huisonderwijs. Niet alle leerlingen werden teruggevonden in een school omdat een aantal van hen reeds langer dan 2 jaar ononderbroken individueel huisonderwijs volgden (dit was het geval voor 94 leerlingen), omdat ze bijvoorbeeld naar een privé-school gingen, een erkende vorming volgden, of uit het buitenland kwamen.

¹⁴⁵ Gegevens op basis van de inschrijvings- en leerlingendatabank en databank lerende mens. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel.

		Aantal	Percentage
Gewoon lager onderwijs		19	7,57
Buitengewoon lager onderwijs		11	4,38
Gewoon voltijds sec. onderwijs		204	81,28
	<i>1A + 2^{de} leerjaar 1ste graad</i>	50	19,92
	<i>1B + beroepsvoorb. leerjaar</i>	19	7,57
	ASO	67	26,69
	BSO	24	9,56
	KSO	6	2,39
	TSO	37	14,75
	Modulair	1	0,40
Deeltijds beroepssec. onderwijs		12	4,78
Buitengewoon sec. onderwijs		5	1,99

Tabel 4.17. Laatste schoolinschrijving van de leerlingen die in 2005-2006 huisonderwijs secundair volgden (enkel de leerlingen met een schoolinschrijving in de periode 2003-2004 tot 2005-2006).

De meerderheid van de leerlingen die voor huisonderwijs koos, kwam uit het gewoon voltijds secundair onderwijs, en vooral uit de A-stroom en het ASO.

Voor het Vlaamse schoolonderwijs in zijn totaliteit was het aandeel van de onderwijsvormen als volgt¹⁴⁶ (schooljaar 2005-2006): ASO: 42,66%, BSO: 22,38%, KSO: 2,06% en TSO: 32,91%. Voor de leerlingen die voor huisonderwijs kozen was dit: ASO: 50,00%, BSO: 17,91%, KSO: 4,48% en TSO: 27,61%. Relatief gezien zijn er dus meer leerlingen uit het ASO naar huisonderwijs overgestapt. We moeten hier in ogenschouw nemen dat het om kleine absolute aantallen gaat, toch stellen we dit elk jaar opnieuw vast¹⁴⁷, zodat dit niet louter toevallig lijkt. Deze vaststelling zegt enkel iets over de onderwijsvorm waaruit de leerlingen kwamen en niet over de onderwijsvorm die ze in het huisonderwijs volgden, mogelijk kozen ze bij de overstap naar huisonderwijs voor een andere onderwijsvorm. Toch merken we dat ook bij de examencommissie de meerderheid van de leerlingen voor het ASO koos (zie 4.4. Organisatie van het huisonderwijs; Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap).

Schoolse achterstand

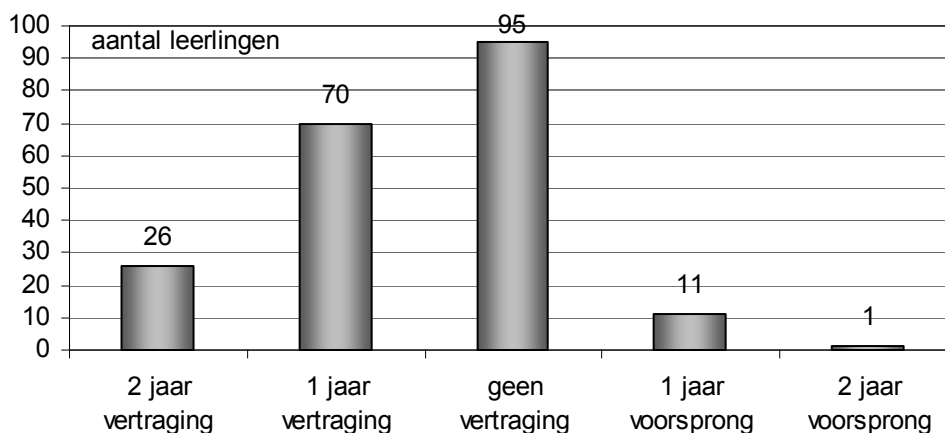
Van de leerlingen die we terugvonden in de inschrijvings- en leerlingendatabank, werd nagegaan of zij een schoolse achterstand hadden op het ogenblik van de inschrijving in huisonderwijs. Deze schoolse achterstand (of schoolse vertraging) is het niet meer op leeftijd zitten van een leerling in het betrokken leerjaar¹⁴⁸. Uitgedrukt in aantal jaren is dit de vertraging die een leerling oploopt ten opzichte van de groep leerlingen van hetzelfde geboortjaar¹⁴⁹. Wie ouder is dan de 'normale' leeftijd om in een bepaald leerjaar te zitten heeft schoolse vertraging. De schoolse vertraging kon enkel bepaald worden voor leerlingen die uit het gewoon voltijds niet-modulair secundair onderwijs kwamen (203 leerlingen).

¹⁴⁶ Gegevens op basis van MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2006). Onderwijsgegevens op het niveau van de fusiegemeenten en provincies. Leerlingenaantallen en schoolse vertraging in het lager en secundair onderwijs schooljaar 2005-2006. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel, tabel 3.

¹⁴⁷ DEPARTEMENT ONDERWIJS EN VORMING (2005). Rapport Leerplicht 2004-2005. Departement Onderwijs en Vorming, Brussel, p. 112; en DEPARTEMENT ONDERWIJS EN VORMING (2004). Rapport Leerplicht 2003-2004. Departement Onderwijs en Vorming, Brussel, p. 47.

¹⁴⁸ Zie decreet betreffende gelijke onderwijskansen-I van 28 juni 2002, artikel II.1.20°.

¹⁴⁹ MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2006). Zittenblijven, schoolse vertraging en slaagcijfers in het Vlaamse onderwijs. Een kwantitatieve analyse (2003-2004). Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel, p. 13.

Grafiek 4.18. Schoolse vertraging op het moment van de inschrijving in huisonderwijs van de leerlingen die in 2005-2006 huisonderwijs volgden (secundair onderwijs)

lets minder dan de helft (47,29%) van de leerlingen die in 2005-2006 met huisonderwijs startten hadden reeds een schoolse achterstand opgelopen in hun schoolloopbaan. Dit is een hoog percentage in vergelijking met het gemiddelde van 28,3% voor schoolse achterstand in het gewoon secundair onderwijs in Vlaanderen voor het schooljaar 2005-2006. Hier kan opgemerkt worden dat voor het reguliere onderwijs een groot verschil tussen de onderwijsvormen (met als extremen 12,0% in het ASO tegenover 58,3% in het BSO) en tussen de fusiegemeenten waargenomen wordt¹⁵⁰. Er was ook een beperkt aantal leerlingen met een schoolse voorsprong. Deze (hoogbegaafde) leerlingen hebben bijvoorbeeld 1 of 2 jaren van het basisonderwijs overgeslagen en willen via huisonderwijs sneller een diploma behalen.

Problematische afwezigheden

Voor de leerlingen die we in vorige schooljaren in de inschrijvings- en leerlingendatabank secundair onderwijs terugvonden (251 van de 360), werd nagekeken of zij een spijbelproblematiek kenden. Hiertoe gingen we na of voor deze leerlingen in een van de vorige schooljaren een melding van problematische afwezigheden¹⁵¹ (meer dan 30 halve dagen problematisch afwezig in het voltijds, meer dan 20 halve dagen problematisch afwezig in het deeltijds) aan de administratie gedaan werd. Bij deze melding geeft de school de hoofdreden op die waarschijnlijk aan de grondslag ligt van de problematische afwezigheden, per leerling kunnen ook meerdere bijkomende redenen aangeven worden.

¹⁵⁰ Gegevens op basis van MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2006). Onderwijsgegevens op het niveau van de fusiegemeenten en provincies. Leerlingenaantallen en schoolse vertraging in het lager en secundair onderwijs schooljaar 2005-2006. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel.

¹⁵¹ Regelgeving afwezigheden zie : Besluit van de Vlaamse regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs van 16 september 1997, Ministeriële omzendbrieven SO 70, SO/2005/04, SO/2002/05buso.

Reden van de problematische afwezigheid op school (door de school opgegeven)	Aantal keer opgegeven als hoofdreden	Aantal keer opgegeven als bijkomende reden
Een zwakke motivatie m.b.t. de school	15	4
Persoonlijke problemen van de leerling zoals faalangst, depressie, schoolfobie	8	7
Totale onwil van de jongere t.a.v. de school	5	5
Onmacht van de ouders m.b.t. de opvoedingssituatie	2	10
Familiale problemen zoals relatieproblemen ouders - jongere of tussen de ouders onderling	1	5
Geen of verstoord contact ouders - school	1	7
Groepsdruk, pestgedrag van anderen t.a.v. de leerling	1	
Manifeste onwil van de ouders	1	
Schoolloopbaanproblemen		7
Zwangerschap, moederschap		5
Verstoorde relatie leerling-leerkrachten		2
Geen toekomstperspectief voor de jongere in deze opleiding		2
Financiële druk of noodzaak		1
Andere	4	
totaal	38	

Tabel 4.19. Reden van de problematische afwezigheid op school van de leerlingen die in 2005-2006 huisonderwijs volgden (secundair onderwijs)

Voor 38 leerlingen werd inderdaad in de voorgaande jaren een melding van problematische afwezigheden door de school ingestuurd¹⁵². Daarvan zijn 15 leerlingen die in het schooljaar 2005-2006 zelf problematisch afwezig waren, in de loop van het schooljaar overgestapt op huisonderwijs. Voor 10 leerlingen werden meldingen 'problematische afwezigheden' teruggevonden tijdens meerdere schooljaren.

Ongeveer 15% van de leerlingen die we terugvonden in een secundaire school had dus een schoolverleden met problematische afwezigheden waarvoor een melding aan de onderwijsadministratie gebeurde. Ter vergelijking: als we het totale aantal leerlingen in het secundair onderwijs beschouwen is dit 1,15%¹⁵³. De meeste meldingen 'problematische afwezigheden' betroffen 16- en 17-jarigen.

De hoofdredenen voor het spijbelen waren volgens de school vooral 'een zwakke motivatie met betrekking tot de school', 'persoonlijke problemen van de leerling zoals faalangst, depressie, schoolfobie' en 'totale onwil van de jongere t.a.v. de school' dikwijls in combinatie met 'onmacht van de ouders m.b.t. de opvoedingssituatie'. Alvast geen positieve uitgangssituatie bij het opstarten van huisonderwijs.

¹⁵² Gegevens op basis van de inschrijvings- en leerlingendatabank en databank problematische afwezigheden. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel.

¹⁵³ Zie ook hoofdstuk 3: Problematische afwezigheden.

4.4. Organisatie van het huisonderwijs

De organisatie van het huisonderwijs is, binnen de minimale voorwaarden¹⁵⁴ opgelegd door onderwijsdecreet XIV, vrij in te vullen door de leerplichtverantwoordelijken. Uiteraard is het aangeraden om een diploma te behalen via de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap, dit is echter geen voorwaarde. Er is ook een aanbod van schriftelijke cursussen bij de dienst 'Begeleid Individueel Studeren', maar ook dit is geen noodzakelijke vereiste voor het volgen van huisonderwijs. Bovendien zijn deze cursussen niet voor alle richtingen en graden beschikbaar¹⁵⁵.

Een aantal ouders schakelen de hulp van privé-leerkrachten of van een studiebureau in bij het organiseren van het huisonderwijs. Daarnaast vragen ouders regelmatig om de contactgegevens te krijgen van andere ouders die huisonderwijs geven, om zo ervaringen te kunnen uitwisselen. Bij de oudere leerlingen valt op dat ze meestal enkel door de ouders begeleid worden, wat in de praktijk waarschijnlijk neerkomt op een grote mate van zelfstudie.

Afstandsonderwijs

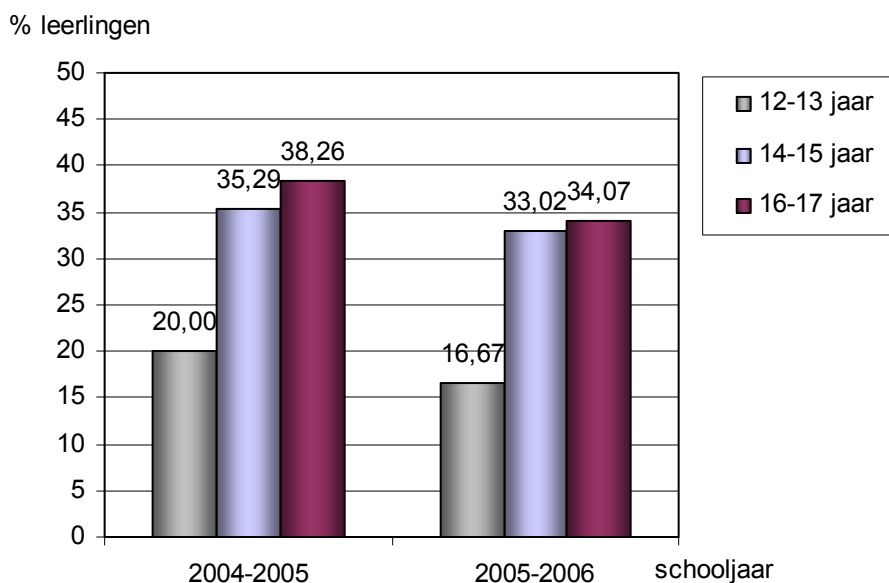
BIS (begeleid individueel studeren) is het officiële afstandsonderwijs van de Vlaamse Gemeenschap. De schriftelijke BIS-cursussen zijn in de eerste plaats gericht naar volwassenen die bijvoorbeeld talen willen aanleren of hun informaticakennis willen bijspijkeren. De begeleiding gebeurt schriftelijk door een mentor. Er is bij BIS echter ook een specifiek aanbod van cursussen die voorbereiden op examens bij de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap. Een belangrijke beperking is hier dat het cursusaanbod gericht is op de 2de en 3de graad van een beperkt aantal ASO-studierichtingen. Voor andere ASO-studierichtingen kunnen enkel de cursussen van het basisgedeelte (gemeenschappelijk gedeelte) gebruikt worden bij de voorbereiding van de examens. De cursussen zijn bovendien nog niet volledig afgestemd op het nieuwe examenprogramma dat gebruikt wordt door de examencommissie. Enkele examinatoren hebben de cursussen wel doorgelicht en gedocumenteerd waar er verschillen zijn met het nieuwe examenprogramma.

Voor de 1ste graad en voor de KSO-, TSO- en BSO-richtingen zijn er momenteel geen BIS-cursussen die voorbereiden op de examencommissie.

---

¹⁵⁴ Zie 4.1. Situering

¹⁵⁵ Voor meer informatie over BIS als voorbereiding voor de examens van de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap zie: <http://www.bis.vlaanderen.be/Examencommissie/index.html>

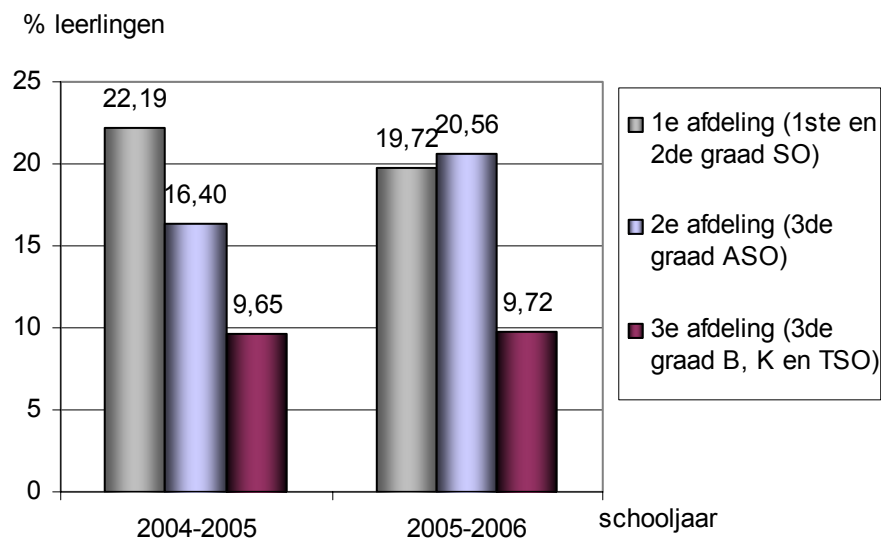
Grafiek 4.20. Percentage leerlingen in huisonderwijs die cursussen volgen bij Begeleid Individueel Studeren (BIS) naar leeftijd, vergelijking schooljaren 2004-05 en 2005-06 (secundair onderwijs)

Het aantal leerlingen dat BIS-cursussen volgde in schooljaar 2005-2006 bedraagt 30% van alle leerlingen die huisonderwijs secundair volgden. De percentages zijn het hoogst voor de leerlingen die volgens hun leeftijd in de 2de en 3de graad zaten, namelijk 33,02 en 34,07%. Voor de jongere leerlingen is dit slechts 16,67%. Dit kan verklaard worden doordat er geen aangepaste BIS-cursussen voorhanden zijn voor de 1ste graad. Het percentage BIS-cursisten is lichtjes gedaald in vergelijking met met schooljaar 2005-2006. Enkele leerlingen volgden afstandsonderwijs bij de Franse Gemeenschap (Enseignement à Distance) of in het buitenland.

Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap

De leerlingen die huisonderwijs volgen hebben de mogelijkheid om een volwaardig diploma secundair onderwijs te behalen via de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap. Deze examencommissie organiseert examens per graad. De 1^e afdeling organiseert de examens die leiden naar het getuigschrift van de eerste graad en het getuigschrift van de tweede graad (alle onderwijsvormen). De 2^e afdeling organiseert de examens die leiden naar het diploma secundair onderwijs - algemeen secundair onderwijs. De 3^e afdeling organiseert de examens die leiden naar het diploma secundair onderwijs - technisch secundair onderwijs, kunstsecundair onderwijs en beroepssecundair onderwijs. In de 2^e en 3^e afdeling kan ook het getuigschrift over de basiskennis van het bedrijfsbeheer behaald worden. De 4^e afdeling organiseert de examens die leiden naar het diploma in de ziekenhuisverpleegkunde, het diploma in de psychiatrische verpleegkunde het toelatingsattest tot de vierde graad van het secundair onderwijs. Deze afdeling richt zich in principe enkel tot personen die niet meer leerplichtig zijn, leerlingen die huisonderwijs volgen zijn hier dan ook niet teruggevonden.

Jaarlijks zijn er 2 zittijden, een eerste zittijd na de paasvakantie en een tweede in oktober. Leerlingen dienen niet alle examens in één keer af te leggen, in de meeste gevallen kiezen ze ervoor om de vakken te spreiden over verschillende zittijden en op die manier vrijstellingen (vakattesten of deelattesten) te behalen¹⁵⁶.

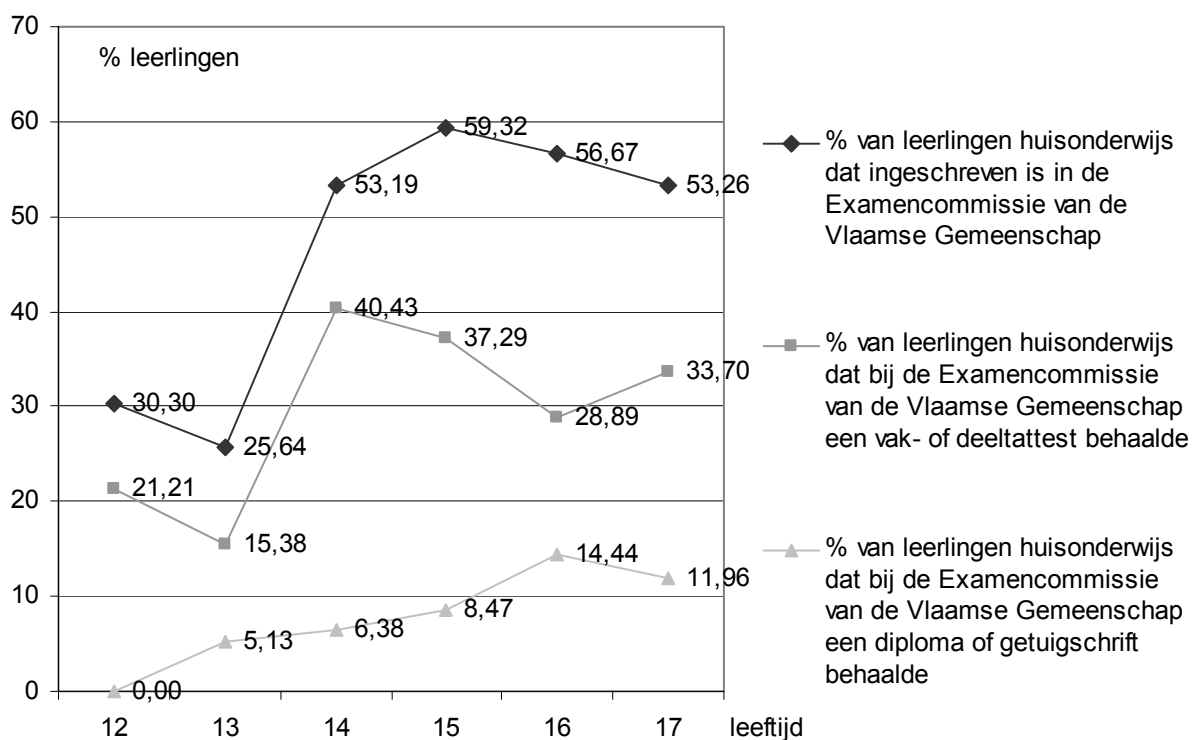

Grafiek 4.21. Percentage leerlingen in huisonderwijs die ingeschreven zijn in de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap per afdeling, vergelijking schooljaren 2004-05 en 2005-06 (secundair onderwijs)

In schooljaar 2005-2006 waren precies de helft van de leerlingen huisonderwijs secundair ingeschreven bij de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap, namelijk 180 leerlingen van de 360, een lichte stijging ten opzichte van het jaar voordien (toen was dit 150 van de 311 leerlingen). Er waren ook 3 leerlingen ingeschreven bij de Examencommissie van de Franse Gemeenschap. Sommige 17-jarigen hadden de intentie om later een diploma te behalen via onderwijs voor sociale promotie. De leerlingen die zich inschreven voor een eindexamen secundair onderwijs kozen vooral voor het ASO. Dit is in overeenkomst met de vaststelling dat ASO-leerlingen in vergelijking met de andere onderwijsvormen meer overstappen op huisonderwijs (zie 4.3. Schoolloopbaan; laatste schoolinschrijving).

¹⁵⁶ Voor meer informatie over de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap zie <http://www.ond.vlaanderen.be/secundair/examencommissie/>

Grafiek 4.22. Percentage leerlingen huisonderwijs die ingeschreven zijn, een vak- of deeltattest behaalden of een diploma of getuigschrift behaalden bij de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap naar leeftijd (schooljaar 2005-2006, secundair onderwijs)

In totaal behaalden 9,44% van de leerlingen huisonderwijs secundair een getuigschrift (1ste of 2de graad) of diploma (3de graad) bij de examencommissie gedurende het schooljaar 2005-2006. Daarvan behaalden 5 leerlingen het getuigschrift van de eerste graad, nog eens 5 leerlingen het getuigschrift van de 2de graad en 24 leerlingen het diploma secundair onderwijs, meestal in het algemeen secundair onderwijs (17 leerlingen). Dit diploma werd door 14 leerlingen behaald op een jongere leeftijd dan bij een normale schoolloopbaan het geval zou zijn.

Het percentage van de leerlingen dat nog geen diploma of getuigschrift maar wel minstens één deeltattest of vakattest behaalde is 30,83%.

Uiteindelijk was dus 40,27% van de leerlingen huisonderwijs secundair bij de examencommissie gedeeltelijk of volledig geslaagd (145 leerlingen of 80,56% van de leerlingen huisonderwijs die ingeschreven waren in de examencommissie). Een aantal leerlingen (9,72%) was wel ingeschreven bij de examencommissie, maar niet geslaagd of afwezig op de examens. De deelname aan de examencommissie was het laagst bij de 12- en 13-jarigen.

4.5. Opvolging en controle

Motivering voor het geven van huisonderwijs

Naar elke leerplichtverantwoordelijke die een verklaring van huisonderwijs indient, wordt een vragenlijst gestuurd waarin onder meer gepolst wordt naar de reden van de keuze voor huisonderwijs. In deze vragenlijst worden 10 opties weergegeven en er is ook een mogelijkheid om zelf een andere reden op te geven. De opgegeven keuzemogelijkheden zijn:

- ideologische reden
- nood aan aangepaste verzorging / begeleiding
- kiezen voor een eigen schoolsysteem / opvoedingssysteem
- negatieve ervaringen met school
- schoolmoeheid
- grote leerachterstand
- hoogbegaafdheid
- combinatie met topsport, een muziekcarrière,...
- trekkende bevolking
- kort verblijf in België / geregeld verblijf in het buitenland
- andere reden (te specificeren)

Van de 360 leerlingen in huisonderwijs in 2005-2006 hebben we via de vragenlijsten van 287 leerlingen kunnen achterhalen waarom men voor huisonderwijs koos. Het gaat hier om de motivering die de ouders opgegeven hebben, deze werd verder niet getoetst. Meestal werden per leerling meerdere oorzaken aangeduid, in onderstaande tabel werden deze allemaal in rekening gebracht.

Motivering	Aantal leerlingen
Negatieve ervaringen met school	97
Schoolmoeheid	85
Kiezen voor een eigen schoolsysteem / opvoedingssysteem	75
Nood aan aangepaste verzorging / begeleiding	51
Combinatie met sport- of muziekcarrière	48
Hoogbegaafdheid	43
Kort verblijf in België / geregeld verblijf in het buitenland	21
Grote leerachterstand	17
Trekkende bevolking	14
Ideologische reden	11
Andere reden	0

Tabel 4.23. Motivering voor het geven van huisonderwijs (schooljaar 2005-2006, secundair onderwijs)

Net zoals voorgaande schooljaren¹⁵⁷, valt op dat 'negatieve ervaringen met de school' (97 keer, dit is 34% van de leerlingen die een motivering kenbaar maakten) en 'schoolmoeheid' (85 keer of 30%) hoog scoorden. Deze waren, al dan niet gecombineerd met andere oorzaken, de belangrijkste motieven voor de overstap naar huisonderwijs. Precies de helft van de leerlingen waarvan we de motivering kennen, heeft minstens een van deze 2 keuzes aangeduid (in 2004-2005 was dit 47%, het jaar dáárvoor 42%)¹⁵⁸. Dat deze twee motieven, die wijzen op ongenoegen met het klimaat op school, steeds hoger scoren is een punt dat de aandacht trekt. In sommige gevallen werd hier gewezen op pestgedrag van andere leerlingen.

Een aantal ouders/leerplichtverantwoordelijken koos voor huisonderwijs omdat hun kind een vorm van verzorging of begeleiding nodig had die ze naar hun mening niet in het reguliere onderwijssysteem terugvonden, zelfs niet in het buitengewoon of geïntegreerd onderwijs (51 leerlingen of 18% van de respons). Het ging hier over een zeer diverse groep van jongeren met speciale noden: jongeren met een autisme spectrum stoornis, jongeren met een leerstoornis zoals NLD (nonverbal learning disorder: niet verbale leerstoornis) of ontwikkelingsdyspraxie, jongeren met psychische problemen zoals een depressie of een angststoornis, revaliderende jongeren, jongeren met ernstige rugproblemen en andere. Onder deze categorie bevindt zich ook een beperkt aantal leerlingen die voor huisonderwijs kozen wegens zwangerschap of moederschap.

Bij 43 leerlingen was hoogbegaafdheid een van de redenen om voor huisonderwijs te kiezen (dit is 15% van de respons, terwijl dit in 2004-2005 slechts 10% was). Deze leerlingen willen via de examencommissie sneller een diploma secundair onderwijs bemachtigen. Ook hier werd dikwijls de combinatie gemaakt met 'schoolmoeheid' en 'negatieve ervaringen met de school'.

Een andere groep leerlingen paste moeilijk in het reguliere schoolsysteem omdat ze slechts voor een korte periode in België verbleven of regelmatig in het buitenland verbleven (21 leerlingen of 7% van de respons). Dit bijvoorbeeld als gevolg van de beroepsactiviteiten van de ouders, van een wereldreis met het hele gezin, of van buitenlandse toernooien of stages waaraan ze dienden deel te nemen in het kader van een sportcarrière. De combinatie van leren met het opbouwen van een sport- of muziekcarrière was voor 48 leerlingen (17% van de respons) een reden om met huisonderwijs te starten. De leerlingen zijn op die manier minder aan lesuren en schoolvakanties gebonden, en hebben dus meer vrijheid bij de organisatie van hun andere bezigheden. Hier kunnen tennis, ballet en vioollessen als voorbeelden worden aangehaald.

Een kleine groep die toch ook in het oog springt, is de 'trekkende bevolking', waar vooral de organisatorische vrijheid die huisonderwijs biedt geapprecieerd wordt. Ten slotte koos een beperkt aantal ouders voor huisonderwijs omwille van ideologische redenen (bijvoorbeeld een bepaalde geloofsovertuiging).

---

¹⁵⁷ MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2005). Rapport Leerplicht 2004-2005. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel, p. 117-118; en MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2004). Rapport Leerplicht 2003-2004. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel, p. 50-51.

¹⁵⁸ idem

Voor- en nadelen

In de vragenlijst wordt onder meer gepolst naar de voor- en de nadelen die men ondervindt bij de organisatie van huisonderwijs. Dit zijn open vragen die door de leerplichtverantwoordelijke vrij te beantwoorden zijn. Er waren 226 ouders die voordelen noteerden, 148 ouders ondervonden ook een aantal nadelen.

Als belangrijkste voordeel werd, net zoals de voorgaande jaren¹⁵⁹, aangehaald dat men kan studeren in een eigen tempo, op eigen ritme. Men kan meer tijd vrijmaken voor sport en muziekonderwijs, beter inspelen op de sterke en zwakke punten van de leerling en het lesrooster flexibel invullen naar eigen interesses toe. Er kan door meer persoonlijke begeleiding ook beter voldaan worden aan de specifieke noden en behoeften van het kind. Huisonderwijs komt volgens een aantal ouders ook de groei naar zelfstandigheid en de verantwoordelijkheidszin van de jongere ten goede.

Verder werden regelmatig als pluspunten vermeld: betere motivatie om te studeren, ontwikkelen van een grotere zelfstandigheid, meer verantwoordelijkheidsgevoel, minder stress, geen schooldruk, geen last van pesten, geen contact met alcohol of drugs, meer controle en toezicht over het kind, de kans om leerstof in te halen en om sneller een diploma te behalen.

Als belangrijkste nadeel werd het gebrek aan contact met leeftijdsgenoten opgegeven, soms werd zelfs van eenzaamheid en sociale isolatie gesproken. Een tweede punt dat dikwijls opgemerkt werd, is dat er een grote inzet en discipline nodig is om het huisonderwijs tot een goed einde te brengen.

Ook vonden een aantal ouders dat het organiseren van huisonderwijs een zeer grote investering is, zowel naar tijd als geld. Privélesgevers aantrekken is immers een dure aangelegenheid en er is geen mogelijkheid om een studiebeurs te verkrijgen.

Vele ouders zijn vragende partij om meer steun en begeleiding bij het organiseren van huisonderwijs te krijgen: informatie verzamelen over leerplannen en handboeken, over schriftelijke cursussen en over de examens bij de examencommissie blijkt voor sommigen immers een moeilijke speurtocht. Vooral voor de technische of beroepsopleidingen ligt het nogal moeilijk om aan het geschikte lesmateriaal te geraken.

---

¹⁵⁹ MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2005). Rapport Leerplicht 2004-2005. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel, p. 119; en MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2004). Rapport Leerplicht 2003-2004. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel, p. 52.

Aantal controles

Sinds enkele jaren heeft de inspectie een wettelijke basis voor het uitvoeren van controles op het huisonderwijs¹⁶⁰.

De onderwijsadministratie heeft in 2005-2006 voor 33 leerlingen huisonderwijs secundair aan de inspectie gevraagd om een dringende huiscontrole uit te voeren, aangezien de dossiers als zorgwekkend werden beschouwd. Dit kan het geval zijn als bij een eerste inschatting van het dossier een vermoeden ontstaat dat het leerrecht van de betrokkene in het gedrang is. Indien bijvoorbeeld blijkt dat de leerling niet ingeschreven is voor de examencommissie, dat de leerling in de vroegere school problematisch afwezig was of dat er geen leermiddelen worden gebruikt, kan een dossier als zorgwekkend worden beschouwd. Soms komen er ook bezorgde telefoons van scholen, CLB's, of zelfs van de ouders zelf die op een controle van het huisonderwijs aandringen.

Schooljaar	Eerste controle		Tweede controle		Naar procureur
	Positief	Negatief	Positief	Negatief	
2003-2004	7	11	0	4	4
2004-2005	9	22	7	8	2
2005-2006	10	25	6	6	2

Tabel 4.24. Evolutie aantal inspectiecontroles en aantal dossiers doorgestuurd naar de procureur (secundair onderwijs)

In het schooljaar 2005-2006 werd door de inspectie bij 35 leerlingen een eerste controle op het huisonderwijs uitgevoerd, waarvan er 10 positief waren. Voor 25 leerlingen was de controle negatief, en was een verdere opvolging door de inspectie nodig.

Bij 12 leerlingen werd een tweede huisbezoek afgelegd. Hiervan werden 6 controles positief bevonden en 6 negatief. Deze laatste categorie verloor het recht op huisonderwijs en moest zich terug in een school inschrijven. Er werden 2 dossiers naar de procureur doorgestuurd, omdat het huisonderwijs niet voldeed en de leerplichtige niet terug in een school ingeschreven werd.

Het grote aantal negatieve beoordelingen ten opzichte van het totale aantal controles kan verklaard worden doordat de dossiers een eerste screening ondergingen voordat de inspectie op pad gestuurd werd, zodat de zwakste dossiers bij voorrang gecontroleerd werden. Het is dan ook onmogelijk om op basis van deze controles een veralgemening te maken voor de totale populatie van leerlingen die huisonderwijs volgden.

¹⁶⁰ Ingevoerd bij Besluit van de Vlaamse regering van 9 mei 2003 tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 16 september 1997 betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs en van het besluit van de Vlaamse regering van 12 november 1997 betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het basisonderwijs.

5. Conclusie

De stijgende tendens van het aantal leerlingen dat “individueel” huisonderwijs volgt, heeft zich tijdens het schooljaar 2005-2006 verder gezet. In het basisonderwijs noteerden we een stijging van 9% (tot 220 leerlingen – waarvan één leerling nog niet leerplichtig was), en in het secundair een stijging van 16% (tot 360 leerlingen). Deze leerlingen vertegenwoordigen 0,07% van het totale aantal 6- tot 17-jarigen in Vlaanderen in 2005 (Brussels Hoofdstedelijk Gewest buiten beschouwing gelaten).

De groep leerlingen die huisonderwijs volgde, was in werkelijkheid echter veel groter dan wat deze cijfers weergeven. Naast dit “individueel” huisonderwijs bestaat er immers ook “collectief” huisonderwijs, dat tijdens het schooljaar 2005-2006 door minstens 16.360 leerlingen gevolgd werd. De doelstelling is om in de toekomst voor het collectieve huisonderwijs een betere opvolging te verzekeren¹⁶¹.

In het basisonderwijs was het huisonderwijs tijdens het schooljaar 2005-2006 het populairst bij leerlingen van 9 en 10 jaar, in het secundair vormden de 16- en 17-jarigen de grootste groep. De leerlingen zaten verspreid over 454 gezinnen. In 367 gezinnen was er één kind dat aan de leerplicht voldeed door het volgen van huisonderwijs, bij de overige 87 gezinnen (213 kinderen) werd het huisonderwijs voor meerdere kinderen tegelijk georganiseerd.

De leerlingen uit het secundair onderwijs die in 2005-2006 ingeschreven werden in huisonderwijs hadden in hun schoolloopbaan een grotere schoolse vertraging en meer problematische afwezigheden opgestapeld dan gemiddeld. Nochtans was het aandeel van de leerlingen dat uit het ASO kwam ten opzichte van de andere onderwijsvormen groter dan gemiddeld, wat tegenstrijdig lijkt. De problematische afwezigheden en de schoolse vertraging zijn in deze onderwijsvorm namelijk over het algemeen kleiner dan in de andere onderwijsvormen¹⁶². Dit toont aan dat de leerlingen die huisonderwijs volgen niet allemaal hetzelfde profiel hebben.

Slechts 30% van de leerlingen die huisonderwijs volgden op secundair niveau waren ingeschreven voor BIS-cursussen. Het feit dat deze cursussen niet voor alle richtingen en graden beschikbaar zijn, is hier niet vreemd aan. De helft van de leerlingen waren ingeschreven bij de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap, 34 onder hen (9% van het aantal leerlingen in huisonderwijs niveau secundair) behaalden een getuigschrift van de 1ste of 2de graad of een diploma secundair onderwijs. 31% van de leerlingen huisonderwijs secundair behaalden een deelattest of vakattest. Dit betekent dat 40% van de leerlingen huisonderwijs secundair bij de examencommissie gedeeltelijk of volledig geslaagd waren.

---

¹⁶¹ MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2006). Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim. Voorstellen voor het Parlement. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel, p. 30-33.

¹⁶² Voor problematische afwezigheden zie hoofdstuk 3: Problematische afwezigheden; voor schoolse vertraging zie: MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2006). Onderwijsgegevens op het niveau van de fusiegemeenten en provincies. Leerlingenaantallen en schoolse vertraging in het lager en secundair onderwijs schooljaar 2005-2006. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel.

De motivering voor het geven van huisonderwijs was in het basisonderwijs vooral “een laag welbevinden in de school” en in het secundair “negatieve ervaringen met de school” en “schoolmoeheid”.

De mogelijkheid om te studeren in een individueel tempo, rekening houdend met de interesses en mogelijkheden van het kind kwam naar voor als een van de sterkste troeven van huisonderwijs, terwijl gebrek aan contact met leeftijdsgenoten als belangrijkste nadeel werd genoemd.

Het blijkt in de praktijk onmogelijk om alle leerlingen die huisonderwijs volgen te controleren. Sommige kinderen zijn bovendien niet bereikbaar door een verblijf in het buitenland. Daarnaast zijn de decretale normen¹⁶³ waaraan het huisonderwijs moet voldoen inhoudelijk vrij algemeen geformuleerd, wat het voor de onderwijsinspectie niet gemakkelijk maakt om aan de ouders aan te tonen dat het huisonderwijs niet voldoet¹⁶⁴. In totaal werden 130 huiscontroles uitgevoerd: 83 in het basisonderwijs en 47 in het secundair onderwijs. Het huisonderwijs voldeed niet voor 10 kinderen in het basisonderwijs, 2 onder hen kregen voor de tweede keer een negatieve beoordeling van het huisonderwijs. In het secundair kregen 25 leerlingen voor de eerste keer, en 6 leerlingen voor de tweede keer een negatieve beoordeling. Na twee negatieve beoordelingen verliest men het recht op huisonderwijs. Twee dossiers werden voor verder gevolg doorgestuurd naar de procureur.

---

¹⁶³ Onderwijsdecreet XIV van 14 februari 2003 (artikel II.6 en artikel III.2).

¹⁶⁴ MICHIELSENS, P. (2005) Onderwijsspiegel schooljaar 2003-2004, verslag over de toestand van het onderwijs. Departement Onderwijs en Vorming, Inspectie, Brussel, p. 55.

Bronnen

Bibliografie

- DEPARTEMENT ONDERWIJS EN VORMING (2002). Rapport problematische afwezigheden 2001-2002. Departement Onderwijs en Vorming, Brussel.
- DEPARTEMENT ONDERWIJS EN VORMING (2003). Rapport problematische afwezigheden 2002-2003. Departement Onderwijs en Vorming, Brussel.
- DEPARTEMENT ONDERWIJS EN VORMING (2004). Rapport Leerplicht 2003-2004. Departement Onderwijs en Vorming, Brussel.
- DEPARTEMENT ONDERWIJS EN VORMING (2004). Rapport problematische afwezigheden 2003-2004. Departement Onderwijs en Vorming, Brussel.&
- DEPARTEMENT ONDERWIJS EN VORMING (2005). Rapport Leerplicht 2004-2005. Departement Onderwijs en Vorming, Brussel.
- DEPARTEMENT ONDERWIJS EN VORMING (2005). Rapport problematische afwezigheden 2004-2005. Departement Onderwijs en Vorming, Brussel.
- MICHIELENS, P. (2005) Onderwijsspiegel schooljaar 2003-2004, verslag over de toestand van het onderwijs. Departement Onderwijs en Vorming, Inspectie, Brussel.
- MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2006). Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel.
- MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2006). Vlaams Onderwijs in cijfers 2005-2006. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel.
- MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2006). Onderwijsgegevens op het niveau van de fusiegemeenten en provincies. Leerlingenaantallen en schoolse vertraging in het lager en secundair onderwijs schooljaar 2005-2006. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel.
- MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VORMING (2006). Zittenblijven, schoolse vertraging en slaagcijfers in het Vlaamse onderwijs. Een kwantitatieve analyse (2003-2004). Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel.
- Regeerakkoord van de Vlaamse regering 2004-2009 "Vertrouwen geven, verantwoordelijkheid nemen".
- VANDENBROUCKE, F. Beleidsnota 2004-2009. "Vandaag kampioen in wiskunde, morgen ook in gelijke kansen", Departement Onderwijs en Vorming, Brussel.
- Antwoord op vraag nr. 34 van de heer Jan Peumans, Vlaams volksvertegenwoordiger van 10 november 2005.

Regelgeving

- Wet betreffende de leerplicht van 29 juni 1983.
- Decreet basisonderwijs van 25 februari 1997.
- Decreet betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding van 1 december 1998.
- Koninklijk besluit houdende de omschrijving van de types en de organisatie van het buitengewoon onderwijs en vaststellende de toelatings- en behoudsvoorwaarden in de diverse niveaus van het buitengewoon onderwijs van 28 juni 1978.
- Besluit van de Vlaamse regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs van 16 september 1997.
- Besluit van de Vlaamse regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het basisonderwijs van 12 november 1997.
- Besluit van de Vlaamse regering betreffende de studiegebieden en structuuronderdelen in het secundair onderwijs van 7 september 1999.
- Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2002 betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs.
- Ministeriële omzendbrieven:
  - SO/2002/05buso over over afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het buitengewoon secundair onderwijs, 15/8/2002;
  - SO/2005/04 over afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs, 08/07/2005;
  - SO 60 over het studieaanbod voltijds secundair onderwijs, 05/02/1999;
  - SO 66 over de organisatie van het deeltijds beroepssecundair onderwijs (D.B.S.O.), 30/06/1999;
  - SO 68 over de leerplicht, 01/03/2000;
  - SO 70 over aanwezigheid van leerlingen: aanwezigheidsregister, stamboekregister, individuele steekkaart en registratiefiche van de leerling. Maatregelen vanaf het schooljaar 2000-2001 voor het gewoon voltijds secundair onderwijs en het deeltijds beroepssecundair onderwijs, 03/07/2000;
  - SO/2005/09 betreffende de deeltijdse vormingen die in aanmerking komen voor de vervulling van de deeltijdse leerplicht, 10/11/2005.

Databanken

- Databank huisonderwijs, AgODi.
- Databank in- en uitschrijvingen, AgODi.
- Databank leerplichtcontrole, AgODi.
- Databank problematische afwezigheden secundair onderwijs, AgODi.
- Databank schoolbeleid omgaan met afwezigheden. Vaststellingen verificateurs, AgODi.
- Inschrijvings- en leerlingendatabank, Ministerie van Onderwijs en Vorming.
- Nationaal Instituut voor Statistiek (demografische gegevens en gegevens vroegtijdige schoolverlaters), www.statbel.fgov.be
- Studiedienst van de Vlaamse Regering (demografische gegevens), aps.vlaanderen.be

Bijlagen

<p>Schoolbeleid i.v.m. omgaan met afwezigheden: Vaststellingen van de verificateurs</p>
--

1. Schoolgegevens:

Instellingsnummer (met hoofdstructuur):

Naam :

Adres:

Globaal aantal leerlingen op 01/02/2006:

2. Verificateur(DPO(X)-nr.):

3. Datum verificatiebezoek :

4. Vragen over de verschillende aspecten van de implementatie:

4.1. Door de school gewettigde afwezigheden		
Welke codes worden het vaakst foutief gebruikt?		
Voor welke redenen wordt de P-code gebruikt?		
Welke periodes worden gemiddeld gewettigd met een P-code?		
Hoe vaak overstijgt dit de 10 ½ dagen?		
Wordt de P-code steeds vooraf aangevraagd?	ja	neen
Zijn de nodige bewijsstukken om de P-code te staven steeds aanwezig?	ja	neen
Wordt de P-code soms gebruikt waarin een B-code meer aangewezen zou zijn?	ja	neen
Zo ja, welke?		
4.2. Tuchtmaatregel		
Is het schoolreglement aangepast aan de nieuwe regelgeving rond tucht?	ja	neen
Wordt er opvang voorzien voor leerlingen na een definitieve uitsluiting?	ja	neen
Als er opvang is, hoe gebeurt dit dan?		
Als er geen opvang is, waarom niet?		
Is dit schriftelijk meegedeeld aan de ouders?	ja	neen
Hoe worden definitief uitgesloten leerlingen begeleid door school en CLB in hun zoektocht naar een andere school?		
Zijn er gevallen waarbij er volstrekt geen medewerking is van de ouders en/of de leerling om een andere school te zoeken?	ja	neen

Zo ja, verhouding tegenover aantal definitieve uitsluitingen?		
4.3. Ziekte		
Worden medische attesten kritisch bekeken?	ja	neen
Blijft men herhaaldelijk aandringen op medische attesten?	ja	neen
Heeft men de indruk dat medische attesten ook wel gebruikt worden voor het toedekken van niet medische redenen?	ja	neen
Zo ja, welke redenen?		
Neemt men indien nodig contact op met de CLB-arts?	ja	neen
Indien neen, waarom niet?		
4.4. Aanvullende opmerkingen		

Naam en handtekening verificateur

Datum

Bijlage 2: Procedure voor het aanmaken van brieven bij uitschrijving zonder inschrijving

